

**T.C.
Mersin Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitimde Ölçme Değerlendirme Bilim Dalı**

**ALT TESTLERİN FARKLI ŞEKİLDE AĞIRLIKLANDIRILMASININ BİREY
SIRALAMASI AÇISINDAN İNCELENMESİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA**

Önder SÜNBÜL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mersin,2006

**T.C.
Mersin Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitimde Ölçme Değerlendirme Bilim Dalı**

**ALT TESTLERİN FARKLI ŞEKİLDE AĞIRLIKLANDIRILMASININ BİREY
SIRALAMASI AÇISINDAN İNCELENMESİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA**

**Önder SÜNBÜL
Danışman: Doç. Dr. Adnan ERKUŞ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mersin,2006

Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitimde Ölçme Değerlendirme Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan _____

Doç. Dr. Adnan ERKUŞ
(Danışman)

Üye _____

Prof. Dr.
A. Ata TEZBAŞARAN

Üye _____

Yrd. Doç. Dr.
Orkun COŞKUNTUNCEL

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

... / ... / 2006

Prof. Dr. Serra DURUGÖNÜL
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu zorlu eğitim sürecinde; iyi niyetleri ile her zaman yanımda olan ve destekleyen isimlerini tek tek sayamayacağım öğretmen ve akademisyen çalışma arkadaşlarıma, dostlarıma teşekkür ediyorum.

Akademik anlamda yetişmemde büyük emeği olan, deneyimleriyle ve düşünceleriyle beni her anlamda zenginleştiren, tezimin bütün aşamalarında destek olan, değerli hocam ve danışmanım Doç. Dr. Adnan Erkuş'a çok teşekkür ediyorum.

Bu çalışmayı yürütürken, değerli fikirleriyle çalışmama katkı sağlayan, başta Yrd. Doç. Dr. Adnan Kan'a, Bölüm Başkanım Prof. Dr. A. Ata Tezbaşaran'a, Yrd. Doç. Dr. Devrim Özdemir Alıcı'ya, yardımlarını esirgemeyen arkadaşım Arş. Gör. Ulaş Kayapınar'a ve her zaman yanımda olan eşim Uzm. Seda Deniz Sünbül'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Ölçme aracının uygulama aşamasında destek olan; başta Celal Temel olmak üzere, Rehberlik Servisi çalışanlarına, Türkçe Zümresi'ne ve adını sayamayacağım Test – Teknik Dershanesi çalışanlarına teşekkür ediyorum.

Bu çalışmamı, eğitimim için ellerinden geleni yapan ve beni yetiştiren değerli anneme ve babama adıyorum.

ÖZET

Bu çalışmada, alt testlerin farklı şekilde ağırlıklandırılması sonucu elde edilecek olan bileşke puanlara dayalı olarak yapılan birey sıralamaları arasındaki ilişkilerin incelenmesi ve eğer düşük ilişki söz konusu ise hangi ağırlıklandırma yönteminin psikometrik özellikler bakımından üstün olduğunun bulunması amaçlanmıştır.

Bunun için, sözcük alt testi, cümle alt testi ve paragraf alt testi olmak üzere 3 alt testten oluşan okuduğunu anlama yeteneğini ölçmeye yönelik bir sözel yetenek testi geliştirilmiştir. Sözel yetenek testinin alt testleri eşit, standart regresyon katsayısı, alt test güçlüğü, alt testlerin ölçüt değişken ile olan ilişkileri, alt testlerin güvenilirlikleri, alt testlere ait ölçmenin standart hatasının tersi ve uzman kanısına dayalı olarak ağırlıklandırılmıştır.

Herbir ağırlıklandırma yöntemine göre ağırlıklandırılarak oluşturulan bileşke testin güvenilirliği, geçerliği ve bileşke puanlara dayalı birey sıralamaları arasındaki ilişkiler belirlenmiştir.

Farklı ağırlıklandırma yöntemlerine göre oluşturulan bileşik testlerin güvenilirlik katsayılarının 0.874 ile 0.888 arasında değiştiği gözlenmiştir.

Farklı ağırlıklandırma yöntemlerine göre oluşturulan bileşik testlere ilişkin yordama geçerliği katsayılarının, bütün ağırlıklandırma modelleri için, açıklama yüzdelerinin hemen hemen aynı olduğu gözlenmiştir.

Farklı ağırlıklandırma yöntemlerine göre oluşturulan bileşke puanlara dayalı birey sıralamaları arasındaki ilişki için hesaplanan Spearman Sıra Farkları Korelasyon Katsayısı'nın oldukça yüksek ve birbirine yakın olduğu gözlenmiştir.

Anahtar kelimeler: *Eğitimde ölçme ve değerlendirme, alt test, bileşik test, ağırlıklandırma, birey sıralaması*

ABSTRACT

In this study, it has been aimed to determine the relationships of individual composite scores which have been obtained with differential weightings of subtests, and to determine the best weighting procedure according to its psychometric features if low relationships exist among rank orders of composite test scores.

In order to reach this goal, first of all, a verbal ability test has been improved which consists of three sub-tests named word, sentence, and paragraph. Then, the subtests of verbal ability tests have been weighted by using standard regression coefficient, subtest difficulty, correlation coefficients, reliability coefficients, standard error of measurement and expert judgments

The relationships among composite test reliability, validity, and individual rankings based on composite scores have been determined by weighting according to each weighting procedure.

The reliability coefficients of composite test scores which have been created by weighing differential weighting procedure change between 0.874 and 0.888.

Predictive validity of composite test scores which have been found by using differential weighting procedure has been found to have almost equal explained variance percent.

The relationship between composite test scores has been computed by using Spearman Rank Order Correlation Coefficient and it has been seen that the correlation coefficients seems to be quite high and closer to each other.

Key words: *Educational measurement and evaluation, subtest, composite test, weighting, individual ranking*

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	i
Özet.....	ii
Abstract.....	iii
İçindekiler.....	iv
Tablolar.....	vi
Şekiller.....	ix
GİRİŞ	1
I. Çoklu Ölçümlere Dayalı Değerlendirme Modelleri.....	4
I.A) Çoklu Kesme Puanına Dayalı (Tamamlayıcı Olmayan)	
Değerlendirme Modeli.....	4
I.B) Tamamlayıcı Model.....	6
II. Ağırlıklandırma ve Ağırlıklandırma Yöntemleri.....	8
III. Araştırmada Kullanılan Ağırlıklandırma Yöntemleri.....	11
IV. Ölçütün Elde Ediliş Şekillerine Göre Değerlendirme Türleri ve Birey	
Sıralamasının Önemi.....	21
V. İlgili Araştırmalar.....	22
VI. Araştırmanın Amacı.....	25
VII. Sayıtlılar.....	26
VIII. Sınırlılıklar.....	27
I. YÖNTEM	28
I.I. Araştırmanın Türü.....	28
I.II. Verilerin Elde Edildiği Grup.....	28

I. III. Ölçme Araçlarının Hazırlanması	28
I. IV. Asıl Uygulamaya İlişkin İstatistikler.....	33
I.V. Ağırlık Katsayılarının Belirlenmesi.....	37
I. VI. Verilerin Analizi.....	41
II. BULGULAR.....	44
II. I. Farklı Yöntemlerle Ağırlıklandırılmış Bileşik Testlerin Güvenirliklerine İlişkin Bulgular.....	44
II. II. Farklı Yöntemlerle Ağırlıklandırılmış Bileşik Testlerin Yordama Geçerliklerine İlişkin Bulgular.....	45
II. III. Farklı Yöntemlerle Ağırlıklandırılmış Bileşik Testlere Dayalı Birey Sıralanmaları Arasındaki İlişkilere İlişkin Bulgular.....	57
III.TARTIŞMA VE YORUM.....	59
III. I. Farklı Şekilde Ağırlıklandırılmış Bileşik Testlerin Güvenirliklerinin Değerlendirilmesi.....	59
III. II. Farklı Şekilde Ağırlıklandırılmış Bileşik Testlerin Yordama Geçerliklerinin Değerlendirilmesi.....	60
III. III. Farklı Şekilde Ağırlıklandırılmış Bileşik Testlerden Elde Edilen Bileşke Puanlara Dayalı Birey Sıralamaları Arasındaki İlişkilerin Değerlendirilmesi.....	61
IV. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	63
IV.I. Sonuçlar.....	63
IV.II. Öneriler.....	63
KAYNAKÇA.....	65
EKLER.....	68

TABLOLAR

Tablo 1	Deneme Uygulamasında Madde Atımından Sonra Alt Testlerde Yer Alan Maddelere İlişkin Madde Ayırt Edicilik İndeksleri ve Madde Güçlük İndeksleri.....	29
Tablo 2	Deneme Uygulamasındaki Alt Testlere İlişkin Betimsel İstatistikler.....	30
Tablo 3	Ölçüt Testte Madde Atımından Sonra Yer Alan Maddelere İlişkin Madde Ayırt Edicilik İndeksleri ve Madde Güçlük İndeksleri.....	31
Tablo 4	Ölçüt Teste İlişkin Betimsel İstatistikler.....	32
Tablo 5	Ölçüt Teste İlişkin Normallik Testi.....	33
Tablo 6	Asıl Uygulamada Yer Alan Alt Testlere İlişkin Madde Ayırt Edicilik İndeksleri ve Madde Güçlük İndeksleri.....	34
Tablo 7	Asıl Uygulamada Kullanılan Alt Testlere İlişkin İstatistikler.....	34
Tablo 8	Alt Testlere İlişkin Normallik Testi.....	35
Tablo 9	Alt Testler Arasındaki İlişkiler.....	36
Tablo 10	Alt Test Puanlarına İlişkin Temel Bileşenler Faktör Analizi Sonuçları.....	36
Tablo 11	Sözcük Cümle ve Paragraf Alt Testleri ile Ölçüt Test Arasında Yapılan Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları.....	37
Tablo 12	Alt Testlere ağırlık Olarak Atanan Güvenirlik Katsayıları.....	38
Tablo 13	Alt Testlere İlişkin Ölçmenin Standart Hataları ve Ölçmenin Standart Hatalarının Çarpmaya Göre Tersisi.....	38
Tablo 14	Alt Testlerin Ortalama Güçlükleri ve Ortalama Güçlüklerin 1.00'dan Farkı.....	39
Tablo 15	Alt Testlerin Ölçüt Test İle Olan İlişkileri.....	39
Tablo 16	Uzman Kanılarına Dayalı Ağırlık Katsayıları.....	40

Tablo 17	Alt Testlere Verilen Ağırlık Katsayıları.....	40
Tablo 18	Ağırlıklandırılmış Alt Testlere İlişkin Güvenirlikler.....	44
Tablo 19	Eşit Ağırlıklandırılan Sözcük Cümle ve Paragraf Alt Testleri ile Ölçüt Test Arasında Yapılan Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları.....	45
Tablo 20	Eşit Olarak Ağırlıklandırılmış Alt Testlerin Ölçüt Testte Yer Alan Bireyleri Doğru ve Yanlış Sınıflama Yüzdeleri.....	46
Tablo 21	Standart Regresyon Katsayılarına Göre Ağırlıklandırılan Sözcük Cümle ve Paragraf Alt Testleri ile Ölçüt Test Arasında Yapılan Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları.....	47
Tablo 22	Standart Regresyon Katsayılarına Göre Ağırlıklandırılan Alt Testlerin Ölçüt Testte Yer Alan Bireyleri Doğru ve Yanlış Sınıflama Yüzdeleri.....	48
Tablo 23	Güvenirlik Katsayılarına Göre Ağırlıklandırılan Sözcük Cümle ve Paragraf Alt Testleri ile Ölçüt Test Arasında Yapılan Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları.....	48
Tablo 24	Güvenirlik Katsayılarına Göre Ağırlıklandırılan Alt Testlerin Ölçüt Testte Yer Alan Bireyleri Doğru ve Yanlış Sınıflama Yüzdeleri.....	49
Tablo 25	Ölçmenin Standart Hatasının Tersine Göre Ağırlıklandırılan Sözcük Cümle ve Paragraf Alt Testleri ile Ölçüt Test Arasında Yapılan Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları.....	50
Tablo 26	Ölçmenin Standart Hatasının Tersine Göre Ağırlıklandırılan Alt Testlerin Ölçüt Testte Yer Alan Bireyleri Doğru ve Yanlış Sınıflama Yüzdeleri.....	51
Tablo 27	Güçlük Düzeylerine Göre Ağırlıklandırılan Sözcük Cümle ve Paragraf Alt Testleri ile Ölçüt Test Arasında Yapılan Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları.....	52

Tablo 28	Güçlük Düzeylerine Göre Ağırlıklandırılan Alt Testlerin Ölçüt Testte Yer Alan Bireyleri Doğru ve Yanlış Sınıflama Yüzdeleri.....53
Tablo 29	Ölçüt Test İle Olan Korelasyonuna Göre Ağırlıklandırılan Sözcük Cümle ve Paragraf Alt Testleri ile Ölçüt Test Arasında Yapılan Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları.....54
Tablo 30	Ölçüt Test İle Olan Korelasyonuna Göre Ağırlıklandırılan Alt Testlerin Ölçüt Testte Yer Alan Bireyleri Doğru ve Yanlış Sınıflama Yüzdeleri.....55
Tablo 31	Uzman Kanılarına Göre Ağırlıklandırılan Sözcük Cümle ve Paragraf Alt Testleri ile Ölçüt Test Arasında Yapılan Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları.....55
Tablo 32	Uzman Kanılarına Göre Ağırlıklandırılan Alt Testlerin Ölçüt Testte Yer Alan Bireyleri Doğru ve Yanlış Sınıflama Yüzdeleri.....56
Tablo 33	Alt Testlerin Farklı Şekilde Ağırlıklandırılmasından Elde Edilen Bileşke Puanlara Göre Birey Sıralamaları Arasındaki İlişkiler.....57

ŞEKİLLER

Şekil 1	İki Bileşenli Ölçmeler İçin Çoklu Kesme Puanına Dayalı Değerlendirme Modeli.....	5
Şekil 2	İki Bileşenli Ölçmeler İçin Tamamlayıcı Modele Dayalı Değerlendirme	7
Şekil 3	Ağırlıklandırma Yöntemlerinin Önsel ve Sonsal Olarak Sınıflanması.....	10
Şekil 4	Araştırmada Kullanılan Ağırlıklandırma Yöntemlerinin Önerilen Sınıflamaya Göre Sınıflandırılması.....	11

GİRİŞ

Günlük hayatımızda farkında olarak ya da olmayarak birçok ölçme ve değerlendirme işlemine başvururuz veya tanık oluruz: Alışveriş yaparken, yeni tanışılan birini tanımaya çalışırken, dışarıdan veya içeriden gelen uyarıcıları duyu organlarımızla algılarken yaşadığımız süreçler yaptığımız ölçme ve değerlendirme işlemlerine birer örnek olarak verilebilir. İnsan dışındaki hayvanların yaşamlarında da bir anlamda ölçme ve değerlendirme bu canlıların hayatta kalabilmeleri ve yaşamlarını sürdürebilmeleri için son derece önemli bir yer tutar. Yeni doğuracak olan bir hayvanın; yeni doğan yavrularının yaşamlarının devamlılığını sağlayabilmesi için, tehlike oluşturabilecek nedenleri belirlemesi, bu nedenlerin yuvasını yapacağı yerde olup olmadığını gözlemesi, yani ölçmesi ve değerlendirmesi gerekir. Bu işlemler yapılmadığı takdirde ağır bedeller ödenebilir. Alacağımız kararların ne derece doğru olduğu yaptığımız ölçme işlemleriyle oldukça bağlantılıdır. Tehlike oluşturabilecek koşulları yeterince gözlemlemeyen veya yanlış gözlemleyen ve değerlendiren bir hayvanın yavrulamasının bedeli ölüm gibi çok ağır olabilir. Ölçme ve değerlendirme süreçleri hayatın sürdürülebilirliği açısından olmazsa olmaz yaşantılardır.

Ölçmenin, çalışmaların yapıldığı alanlara göre, literatürde bir çok tanımı yer almaktadır. Genel olarak tanımlamak gerekirse ölçme; objelere ya da bireylere, belirli bir özelliğe sahip oluş derecelerini belirtmek için, belirli kurallara uyarak sembolik değerler verme işlemidir (Arıcı, 1991). Ölçme sonuçları tek başlarına bir anlam ifade etmez. Bu sonuçları anlamlı hale getirebilmek için değerlendirmeye ihtiyaç vardır. Değerlendirme ise, ölçme sonuçlarını bir ölçüt veya ölçütler takımı ile karşılaştırarak birey ya da objelerin ölçülen özellikleri hakkında bir karar verme sürecidir (Baykul, 2000; Özçelik, 1998).

Bir bilim dalındaki çalışmalar ve bunların uygulamaya konulması, o bilim dalına özgü ölçme araç ve yöntemlerinin bulunmasıyla hızlanmıştır. Ölçme bilim için o kadar önemli hale gelmiştir ki, çeşitli bilim dalları için ölçme teorileri geliştirilmiştir (Baykul, 2000). Karakaş (1988) bilimin ölçütlerini; gözlenebilirlik, ölçülebilirlik, iletilebilirlik, tekrarlanabilirlik ve sağdanabilirlik olmak üzere 5 ana başlık altında toplamıştır (Akt: Erkuş, 2005). Bu ölçütlerin yerine getirilebilmesi için ölçme kaçınılmaz bir süreçtir.

Günlük yaşamımızın önemli parçası olan eğitim de bir bilim dalıdır. Eğitim, günümüzde insan davranışlarını geliştiren bir sistem olarak görülmektedir (Baykul, 2000). Eğitimin bilim olmasında, diğer bilim alanlarında olduğu gibi, ölçme ve değerlendirmenin yeri yadsınamaz. Eğitimde, sürece ve sonuca odaklı olmak üzere, ölçme ve değerlendirme işlemlerine sıkça başvurulmaktadır. Eğitimde ölçme araçlarının kullanım amaçları; psikolojik yapıların tanımlanması, özelliklerinin ve diğer yapılarla ilişkilerinin ortaya çıkarılması, seçme ve yerleştirme, öğrenciler hakkında eğitim kararları verilmesi, öğrencilerin öğrenme zorluklarının teşhisi olmak üzere beş grupta toplanabilir (Baykul, 2000).

Eğitimde ölçme araçlarının kullanım amaçları farklılaşmakla beraber, bu amaçlara ulaşabilmek için kullanılan ölçme araçlarının türleri de farklılık göstermektedir. Kullanılan ölçme aracı türlerinin her birinin avantajı ve dezavantajı vardır. Bu nedenle, kullanılacak olan ölçme aracı, içinde bulunulan durumun nitelikleri göz önüne alınarak belirlenmelidir.

Eğitimde ve psikolojide sıkça kullanılan ölçme araçlarından biri de çoktan seçmeli testlerdir.

Bunun başlıca nedenleri arasında;

- puanlama güvenilirliğinin tam olarak sağlanması,
- güvenilirliğinin ve geçerliğinin diğer ölçme araçlarına oranla daha yüksek olması,
- kısa sürede daha çok davranış yoklanabilmesi,
- maddelere ilişkin istatistiklerin hesaplanabilir olması ve bu istatistikler sayesinde istenilen özelliklere sahip ölçme araçlarının oluşturulabilmesi sayılabilir (Akkuş, 2000)

Eğitimde ve psikolojide kullanılan çoktan seçmeli testler çoğu kez alt testlerden oluşur (Baykul, 2000). Farklı alt testlerden oluşan ölçme araçlarını birleşik test (Baykul, 2000) veya test bataryası olarak adlandırmak mümkündür. Test bataryası; herbiri diğerinden farklı bir yeteneği, özelliği ölçmeye yönelik veya karakteristik yapısı bakımından diğerlerinden ayrılan alt testlerin birleştirilmesi sonucu oluşur (Stanley, 1971). Böyle bir testle yapılan ölçmeye birleşik ölçme, alt testlere de birleşik ölçmenin bileşenleri denir (Baykul, 2000). Cohen ve Swerdlik (2002) bileşik testi, bir veya daha fazla test puanlarının birleştirilmesinden veya matematiksel transformasyonundan üretilen puan veya indeks olarak tanımlamaktadır. Birleşik ölçmelerde, her biri farklı bir özelliği ölçmeye yönelik tasarlanmış benzeşik (homojen) madde gruplarından oluşan alt testler yer almaktadır. Birleşik ölçmelerle, bireyler hakkında çok farklı veya benzeşik özellikler bakımından zengin bilgi sağlanabilir. Magnusson (1967), tek boyutlu testlerden oluşan bir test bataryasını kullanmanın bir takım avantajlar sağlayacağını belirtmiştir.

Bu avantajlar şunlardır:

- Farklı faktörlere ağırlık verme olanağı sağlar.
- Eğer, farklı alt testlere ait ham puanların dağılımı farklı standart sapmalara sahipse, her birey için alt testlerin toplamından elde edilen toplam puanda alt testlerin önem taşıdığı görülür. Bir başka deyişle, alt testler farklı ağırlıklara sahip olabilirler.

Çeşitli test puanlarından bir karar alınması gerektiğinde, bu test puanlarının nasıl birleştirileceği problemi ortaya çıkmaktadır (Gulliksen, 1950). Alt test puanlarının nasıl birleştirileceği, testin geçerlik, güvenilirlik gibi psikometrik özelliklerini etkileyebileceği gibi, bununla bağlantılı bir şekilde bu test puanlarına dayalı olarak yapılacak olan değerlendirmeleri de etkileyebilir. Gulliksen (1950), bu gibi durumlarda ağırlıklandırma probleminin göz ardı edilemeyeceğini ve dikkat edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Birçok seçme işleminde, bireyler hakkında verilen kabul veya ret kararları çeşitli alt testlere dayalı olarak yapılmaktadır (Magnusson, 1967). Farklı alt testlerden elde edilen puanlara dayalı olarak farklı yollarla değerlendirmeler yapılabilir. Genel olarak kullanılan değerlendirme modelleri aşağıdaki şekildedir.

I. Çoklu Ölçümlere Dayalı Değerlendirme Modelleri:

I.A) Çoklu Kesme Puanına Dayalı (Tamamlayıcı Olmayan)

Değerlendirme Modeli

Birden fazla ölçüme dayalı olarak değerlendirme yapılmasında kullanılacak değerlendirme modellerinden biri “çoklu kesme puanına dayalı model”dir. Bu modelde bireyin, “kabul edilebilir” şeklinde değerlendirilebilmesi için, her bir alt test için belirlenen kesme puanını geçmesi gerekmektedir (Gulliksen, 1950;

Magnusson 1967; Kane ve Case, 2003). Şekil 1’de 2 alt testli bir ölçme işleminden elde edilen puanlara göre çoklu kesme puanına dayalı değerlendirilme örneği verilmektedir.

1. Alt Test	5	Kalır		Geçer			
	4						
	3						
	2						
	1	Kalır		Kalır			
	0						
		0	1	2	3	4	5
	2. Alt Test						

Şekil 1: İki Bileşenli Ölçmeler İçin Çoklu Kesme Puanına Dayalı Değerlendirme Modeli

Şekil 1’de yer alan 1. Alt Test’e ve 2. Alt Test’e ilişkin kesme puanının 2 olduğu kabul edilirse, bireyin bu test bataryasındaki testlere göre başarılı sayılabilmesi için her iki alt testten de 2 ve daha üzeri puan alması gerekmektedir. Birey herhangi bir alt testten 0 veya 1, alırsa diğer alt testten aldığı puan önemsenmeksizin yetersiz olarak kabul edilmektedir. Magnusson (1967) bu değerlendirme modelinin, adayın bir alandaki yeterliğinin diğer alandaki yetersizliğini tamamlayamadığı durumlarda kullanılmasının uygun olacağını belirtmiştir. Ölçülen özelliklerin niteliği, seçilecek olan değerlendirme modeli için son derece önemlidir. Örneğin bir ehliyet sınavında, bireyin trafik kuralları bilgisinin veya motor bilgisinin son derece yeterli olması, o bireyin zayıf araç kullanma yeteneğini gidermez. Magnusson (1967) bu durumu bir pilot seçme sınavı ile örneklemiştir. Bu örneğe göre, bir pilotun iyi bir görüş gücüne, teorik yeterliğe ve

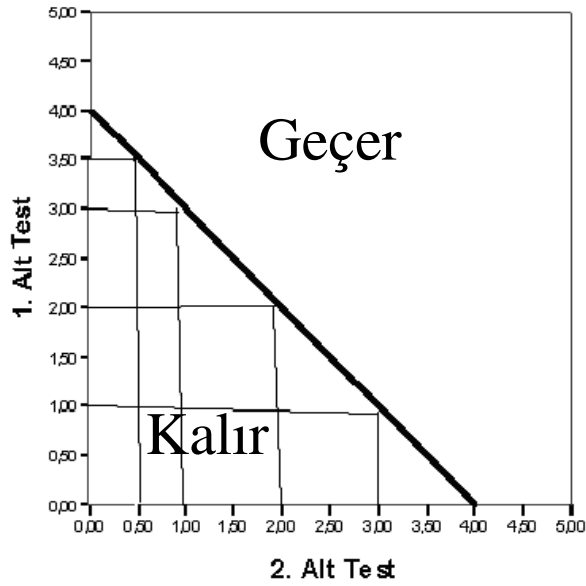
koordinasyon yeteneğine sahip olması gerektiğini belirterek, iyi bir teorik yeterliğin veya koordinasyon yeteneğinin görüş gücündeki zayıflığı gideremeyeceğini belirtmiştir.

Bazı test bataryalarının alt testleri ile başka bir ölçüt test arasında doğrusal olmayan ilişkiler gözlenebilir. Gulliksen (1950), bu gibi durumlarda, çoklu kesme puanına dayalı değerlendirme modelinin kullanılmasının daha uygun olacağını belirtmiştir. Kane ve Case (2003), çoklu kesme puanına dayanan modelin, özellikle farklı testlerle ölçülen beceriler birbirinden açıkça ayrılmakta ise, duyarlılık sağlayacağını belirtmiştir.

Çoklu ölçümlere dayalı diğer bir değerlendirme modeli ise tamamlayıcı modeldir.

I.B) Tamamlayıcı Model

Bir bireyin, bir alandaki zayıflığını, başka bir alanda güçlü olmasından dolayı tamamlaması olasıdır (Magnusson, 1967; Kane ve Case, 2003). Bireyler hakkında değerlendirme yaparken, ölçülen değişkenlerin doğası dikkate alınarak bu olasılığın da göz önüne alınması gerekir. Ölçülen özellikler birbirini tamamlayıcı nitelik taşıyor ise, tamamlayıcı değerlendirme modelinin kullanılması uygun olacaktır. Tamamlayıcı modelde, farklı bileşenlere ait puanlar bir tek puan altında birleştirilmektedir ve bu puan verilecek olan kararlara dayanak oluşturmaktadır (Kane ve Case, 2003). Şekil 2’de iki alt testli bir ölçme işleminden elde edilen puanların tamamlayıcı modele dayalı olarak değerlendirilmesi gösterilmektedir.

Şekil 2: İki Bileşenli Ölçmeler İçin Tamamlayıcı Modele Dayalı Değerlendirme

Şekil 2’de, 1. ve 2. alt testlerden alınabilecek olan puanlar dikey ve yatay ekseninde belirtilmiştir. Belirtilen alt testleri alan bir bireyin başarılı kabul edilebilmesi için, kesme puanı 4 olarak kabul edilirse, bireyin 1. alt testten ve 2. alt testten aldığı puanların toplamının 4 veya daha yüksek olması gerekmektedir. Örneğin 1. alt testten 1 alan bir bireyin geçer olarak kabul edilebilmesi için 2. alt testten en az 3 alması gerekmektedir. Ülkemizde seçme ve yerleştirme amaçlı yapılmakta olan ÖSS ve OKS gibi çoklu ölçümlere dayanan testlerde tamamlayıcı modele dayalı değerlendirme yapılmaktadır. Tamamlayıcı model, koşullarının yerine getirilmesi şartıyla, bir takım avantajlar sağlamaktadır. Kane ve Case (2003) tamamlayıcı modelin çoklu ölçmelere dayalı değerlendirme işlemi yapıldığında sıkça kullanılmasının başlıca üç nedenini aşağıdaki şekilde belirtmişlerdir:

- 1) Farklı yeterliklerin birbirini tamamladığı durumlarda tamamlayıcı model duyarlılık sağlamaktadır.
- 2) Hambelton ve Slater'a (1997) göre, tamamlayıcı model tamamlayıcı olmayan modele göre daha güvenilirdir. Çünkü uzun testler kısa testlere göre daha güvenilir olma eğilimindedir.
- 3) Tamamlayıcı model, özellikle farklı ölçme araçları içerik açısından örtüşen bilgi ve becerileri ölçüyor ise (örneğin; aynı kapsamı ölçen objektif ve yazılı yoklama sınavları gibi) kullanılır.

Ölçümler bir bileşik ölçüm olarak birleştirilmek istendiğinde veya bir ölçüt yordamak istendiğinde ise, bileşenleri ağırlıklandırma problemi ortaya çıkmaktadır (Wang ve Stanley, 1970).

II. Ağırlıklandırma ve Ağırlıklandırma Yöntemleri

Ağırlık; ölçme sonuçlarına, ölçme sonuçlarının odaklanılan ölçüte olan katkısı göz önüne alınarak çarpan olarak atfedilen sayısal değerler olarak tanımlanabilir. Her ağırlıklandırma yöntemi bir amaç içindir ve ağırlık katsayılarının belirlenmesinde bu amaç göz önüne alınır. Ağırlıklandırmayı ve ağırlıklandırma yöntemlerini farklı bakış açılarıyla farklı farklı sınıflandırmak olasıdır. Ağırlıklandırılan ölçme sonucu açısından bakıldığında, aşağıdaki gibi bir sınıflandırma yapılabilir:

1. Maddelerin Ağırlıklandırılması
2. Seçeneklerin Ağırlıklandırılması
3. Alt Testlerin Ağırlıklandırılması

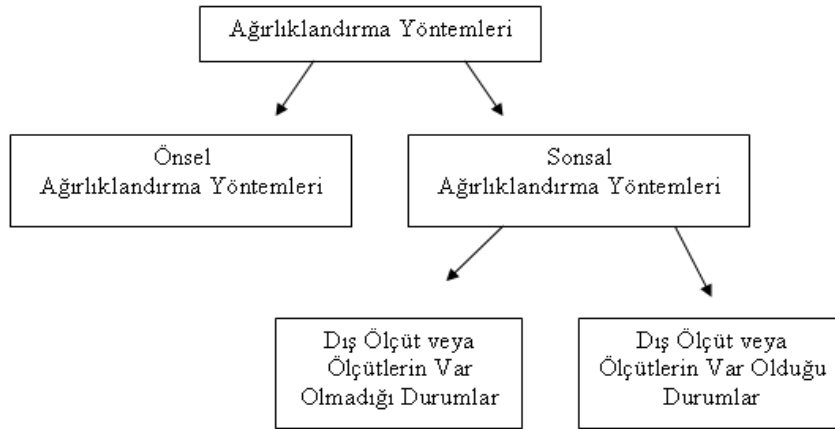
Bu araştırmada sadece alt testlerin ağırlıklandırılması ile ilgilenilmiştir. Literatürde alt testleri ağırlıklandırma yöntemlerine ilişkin farklı bakış açılarıyla oluşturulmuş, birçok sınıflandırmaya rastlamak mümkündür.

Gulliksen (1950), her bir ağırlıklandırma yöntemini birer birer ele almış ve gruplamaya dönük bir sınıflama yapmamıştır. Wang ve Stanley (1970) ağırlıklandırma

yöntemlerini “Doğal Ağırlıklandırma”, “Önsel Ağırlıklandırma” ve “Görgül Ağırlıklandırma” olarak sınıflandırmıştır. Davis ve Sauser (1991) ağırlıklandırma yöntemlerinin “Rasyonel Ağırlıklandırma”, “Eşit Ağırlıklandırma” ve “İstatistiksel Ağırlıklandırma” olarak geniş anlamda üç kategoride sınıflanabileceğini belirtmiştir. Rudner (2001) ise ağırlıklandırma yöntemlerini, madde tepki kuramını da göz önüne alarak “Örtük (implicit) Yaklaşımlar” ve “Açık (explicit) Yaklaşımlar” olarak iki kategori altında toplamıştır.

Rudner’in (2001) yapmış olduğu sınıflama dışındaki ulaşılabilen sınıflamalarda bazı sıkıntıların ve kavram karmaşasının olduğu görülmüştür. Wang ve Stanley’nin (1970) yapmış olduğu sınıflamada önsel ağırlıklandırma ile uzman kanılarına dayalı ağırlıklandırma vurgulanmıştır; oysa ki doğal ağırlıklandırma da bir önsel ağırlıklandırma yöntemi olarak düşünülebilir. Davis ve Sauser’in (1991) yapmış olduğu sınıflamada ise rasyonel ağırlıklandırma, diğer bir deyişle uzman kanılarına dayalı ağırlıklandırma, istatistiksel ağırlıklandırmadan farklı bir kategori altında ele alınmıştır. Rasyonel ağırlıkların belirlenmesinde birçok istatistiksel yöntem başvurmak olasıdır; dolayısıyla rasyonel ağırlıklandırma da, bir istatistiksel ağırlıklandırma yöntemi olarak değerlendirilebilir; bunun da sınıflandırmada tutarsızlığa neden olduğu söylenebilir.

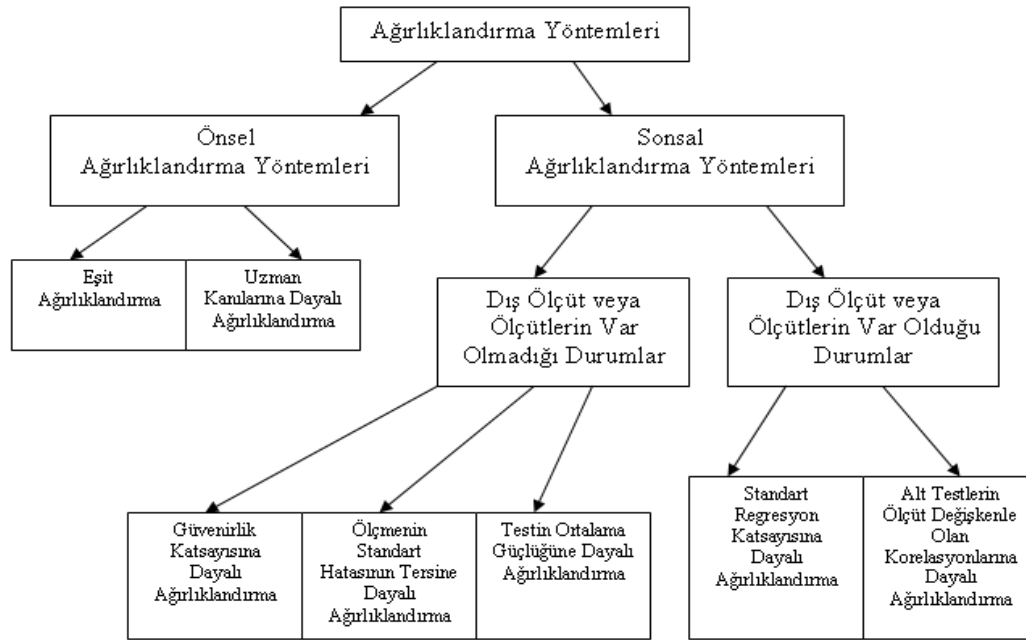
Bu araştırmada yedi çeşit ağırlıklandırma yöntemi ele alınmıştır. Gerek bu araştırmada kullanılan, gerekse diğer ağırlıklandırma yöntemlerinin tutarlı bir şekilde sınıflandırılabilmesi için “ağırlık katsayılarının elde edildiği zaman” göz önüne alınarak “önsel” ve “sonsal” ağırlıklandırma olarak bütün ağırlıklandırma yöntemlerini tutarlı bir şekilde sınıflamak mümkün görünmektedir. Önerilen sınıflama bir ölçüt değişkenin olup olmamasına bağlı olarak daha da genişletilebilir. Önerilen sınıflama Şekil 3’te sunulan şema ile betimlenebilir.

Şekil 3: Ağırlıklandırma Yöntemlerinin Önsel ve Sonsal Olarak Sınıflanması

Sonsal ağırlıklandırma yöntemlerinin hepsi istatistiksel yöntemlere dayanmaktadır. Fakat önsel ağırlıklandırma yöntemlerinde de istatistiksel yöntemler kullanılabileceğinden dolayı sonsal ağırlıklandırma yöntemlerini istatistiksel ağırlıklandırma yöntemleri olarak adlandırmanın doğru olmayacağı düşünülmüştür.

Farklı ağırlıklandırma yöntemleri için farklı yollara başvurularak ağırlık katsayıları belirlenebileceği de göz önüne alınırsa, bu yöntemlerin hepsini birden ele almak olası görünmemektedir. Bu nedenle, bu araştırmada; eşit ağırlıklandırma, standart regresyon katsayılarına dayalı ağırlıklandırma, alt test güçlüğüne dayalı ağırlıklandırma, alt testlerin ölçüt değişkenle olan ilişkisine dayalı ağırlıklandırma, alt test güvenilirliklerine dayalı ağırlıklandırma, alt testlere ait ölçmenin standart hatasına dayalı ağırlıklandırma ve uzman kanısına dayalı ağırlıklandırma yöntemi olmak üzere 7 çeşit ağırlıklandırma yöntemi ele alınmıştır. Ele alınan ağırlıklandırma yöntemlerinin önerilen sınıflamadaki yerleşimi Şekil 4'te gösterilmiştir.

Şekil 4: Araştırmada Kullanılan Ağırlıklandırma Yöntemlerinin Önerilen Sınıflamaya Göre Sınıflandırılması

Aşağıda bu araştırmada kullanılan ağırlıklandırma yöntemleri, bu yöntemlerin üstünlükleri ve zayıf yanları açıklanmıştır.

III. Araştırmada Kullanılan Ağırlıklandırma Yöntemleri:

1. Eşit Ağırlıklandırma

Davranışsal araştırmalar kapsamında sıkça kullanılan ağırlıklandırma yöntemlerinden biri, eşit ağırlıklandırmadır. Yöntemsel açıdan bakıldığında, eşit ağırlıklar farklı şekillerde türetilip verilebilir. Bu yöntemlerden biri, ayrı ham puanların bir araya getirilerek toplanmasıdır (Davis ve Sauser, 1991). Bileşkede yer alan ölçümlere ait ham puanlar basitçe toplanmış veya ortalaması alınmış ise ve etkili ağırlık bulmaya yönelik bir çaba sarf edilmemişse, bu ağırlıklar “doğal ağırlık” olarak tanımlanabilir (Wang ve

Stanley, 1970). Doğal ağırlıklandırma gerek eğitimsel gerekse psikolojik araştırmalarda, çoklu ölçümler söz konusu olduğu durumlarda sıklıa başvurulan bir yöntemdir.

Davis ve Sauser (1991) eşit ağırlıklandırmanın, psikometri literatüründeki büyük desteğinden ve davranışsal yordama amacıyla kullanımı için çeşitlilik göstermesinden dolayı, iş değerlendirme süreci için dikkate değer olduğunu belirtmiştir.

Gulliksen (1950) ve Einhorn ve Hogarth (1975) lt ile negatif ilişki gösteren değişkenler olduğunda bu yöntemde problemler çıktığını belirtmişlerdir (akt: Davis ve Sauser, 1991). Rudner (2001) ham puanları eklemenin, alanlar ve maddeler arası farklılıkları ve maddelerin önemini dikkate almadığını belirtmiştir.

Davis ve Sauser (1991), eşit ağırlıklandırmanın üstünlüklerinin iki madde halinde zetlenebileceğini belirtmiştir. Bunlar;

- a) Geçerlik açısından bakıldığında, her bir yordayıcı için ayrı ayrı ağırlık kestirimi yapılmamaktadır; bu da minimum serbestlik derecesi sağlamaktadır.
- b) Ağırlıklar rneklemeden evrene kestirilmediği için, kestirimlerde söz konusu olan örnekleme hatası bulunmamaktadır.

şeklinde ifade edilebilir.

2. Uzman Kanılarına Dayalı Ağırlıklandırma

Sıklıa başvurulan diğer bir önsel ağırlıklandırma yöntemi ise, uzman kanılarına dayalı ağırlıklandırmadır. Wang ve Stanley (1970) uzman kanılarına dayalı ağırlıklandırmayı “nsel ağırlıklandırma” olarak kavramsallaştırmış ve ağırlıkların yargıcılar, derecelmeler veya benzer yöntemlerle elde edilmesi olarak tanımlamıştır. Davis ve Sauser (1991) ise, uzman kanılarına dayalı ağırlıklandırmayı “rasyonel ağırlıklandırma” olarak nitelendirmiştir. Personel psikolojisi alanında alışan Fitzpatrick

(1949), Henderson (1989) ve Lott (1926) rasyonel ağırlıkları, herbir değişkenin veya faktörün ücret belirlenmesi için kullanılacak olan toplam puana katkısı göz önüne alınarak, önsel subjektif yargılardan oluşturulan sayısal değerler olarak tanımlamışlardır (akt: Davis ve Sauser,1991). Wang ve Stanley (1970), uzman kanılarına dayalı ağırlıklandırmanın en çok bileşik ölçmenin doğasını tanımlamak için kullanıldığında uygun olacağını belirtmiştir.

Uzman kanılarına dayalı olarak ağırlık elde edebilmek için genel olarak derecelemelere başvurulmaktadır. Başvurulan uzmanların derecelmelerinde de hatalar oluşabilmektedir. Oluşan bu hatalar da, dolayısıyla, belirlenecek olan ağırlık katsayılarına etki etmektedir. Rudner (1992), dereceleme hatalarını 5 başlık altında sunmuştur.

- a) **Halo Etkisi:** Değerlendirmecinin bir boyuttaki düşüncesi farklı bir boyuttaki düşüncesini etkileyebilmektedir.
- b) **Grup Etkisi :** Ait olunan grubun düşüncelerinden etkilenilerek yargıda bulunulabilir.
- c) **Algı Farklılıkları:** Değerlendiricinin geçmiş yaşantıları veya bakış açıları, davranışı yorumlamasını farklılaştırabilir.
- d) **Yetersizlik Hatası:** Yargıcı, başvuru alan hakkında yeterli bilgi sahibi olmadığında bu eksikliği gidermek için sistematik olarak düşük veya yüksek puanlama yapabilir.
- e) **Ölçek Daralması:** Bazı yargıcılar ölçeğin uç noktalarındaki değerleri kullanmayabilir.

Brennan (1963), Belcher ve Atchison (1987), Zollitsch ve Langsner (1970) uzman kanılarına dayalı ağırlıklandırmanın, başka bir deyişle, rasyonel ağırlıklandırmanın avantajlarını iş performansı değerlendirme açısından şöyle sıralamışlardır:

- a) Örgüt elemanlarının tartışma olanağı sağlayarak, görüşleriyle sürece katılımlarını sağlar.
- b) Ağırlık seçiminde esneklik sağlar.
- c) Ağırlık seçiminde iletişimi kolaylaştırır (akt: Davis ve Sauser,1991).

Uzman kanılarına dayalı olarak ağırlıklandırmanın bir takım avantajları olduğu gibi dezavantajları da vardır. Örneğin, Davis ve Sauser'e (1991) göre rasyonel ağırlıkların kullanılması yanlılık ve uygunsuzluk yaratabilir.

3. Güvenirlik Katsayısına Dayalı Olarak Ağırlıklandırma

Herhangi bir dış ölçüt olmadığı zaman başvurulabilecek olan istatistiksel ağırlıklandırma yöntemlerinden biri güvenirlik katsayısına dayalı ağırlıklandırmadır. Kelley (1927), Thurstone (1931), Richardson (1941), bileşkede yer alan ve daha güvenilir olan testlere daha fazla ağırlık verilmesini önermişlerdir (akt:Gulliksen, 1950). Hatanın, güvenilir bileşenlere fazla ağırlık verilmesi sonucu azalabileceği düşünülebilir (Rudner, 2001).

Wang ve Stanley (1970), maksimum bileşke güvenirligi veya iç tutarlığı için ağırlıklandırmanın bileşke ölçümlerin geçerliğini azaltabileceğini belirtmiş ve çoklu regresyon yöntemlerine dayalı bir ağırlık oluşturmak için bir dış ölçüt olmadığı durumlarda, güvenirlik katsayısını istatistiksel yöntemlerin dışında kontrol etmenin mümkün veya uygun olmadığı durumlarda ve güvenirlik katsayısı için ağırlıklandırmanın geçerliği manidar derecede düşürmeyeceği sayılıtsı kabul edildiği zamanlarda kullanılabileceğini belirtmişlerdir.

4. Ölçmenin Standart Hatasının Tersine Dayalı Ağırlıklandırma

Herhangi bir dış ölçüt olmadığı zaman başvurulabilecek olan istatistiksel ağırlıklandırma yöntemlerinden bir diğeri, ölçmenin standart hatasının tersine dayalı ağırlıklandırmadır. Bu ağırlıklandırma yönteminde herbir bileşene ilişkin ölçmenin standart hatası hesaplanmakta ve hesaplanan değerin çarpma işlemine göre tersi alınarak ilgili alt testte ağırlık olarak atanmaktadır. Gulliksen (1950) ölçmenin standart hatasının tersine göre ağırlıklandırma için aşağıdaki açıklamayı yapmıştır:

Ölçmenin standart hatasına dayalı olarak ağırlıklandırma, puanlama sistemine otomatik olarak katılan bir çarpanı düzeltmektedir; böylece güvenilirliği yüksek olan testin ağırlığını arttırmakta ve hata varyansı büyük olan testin ağırlığını düşürmektedir. Bununla birlikte, bu yöntem için önerilen bir mantık yoktur. Bir dış ölçüt olmadığı zaman veya bileşenler arası korelasyonlar hesaplanmadığı zaman kullanılabilir en güvenli keyfi yöntem olarak önerilebilir.

5. Testin Ortalama Güçlüğüne Dayalı Ağırlıklandırma

Herhangi bir dış ölçüt olmadığı zaman başvurulabilecek olan istatistiksel ağırlıklandırma yöntemlerinden bir diğeri, testin ortalama güçlüğüne dayalı olarak ağırlıklandırmadır. Rudner (2001), eğitimcilerin sık sık maddeleri veya test bölümlerini öngördükleri güçlük düzeyine bağlı olarak ağırlıklandırdıklarını ve bu işlemin görgül verilerle de yapılabileceğini belirtmiştir; ayrıca bu yöntemin göreceli olarak zor kavramları başaranlara ek ödül sağlayacağını, bununla birlikte, zor maddeleri atlayan öğrencileri cezalandıracağını vurgulamıştır.

6. Standart Regresyon Katsayısına Dayalı Olarak Ağırlıklandırma

Herhangi bir dış ölçüt olması durumunda zaman başvurulabilecek olan istatistiksel ağırlıklandırma yöntemlerinden biri, standart regresyon katsayılarına dayalı olarak ağırlıklandırmadır. Bu yöntem geçerliğe daha çok önem verildiği zaman kullanılabilir yöntemlerden biridir. Eğer bir ölçüt var ise, bileşkede yer alan bileşenler yordayıcı şeklinde kullanılarak, klasik çoklu regresyon eşitliğinden, yordayıcılar için ağırlıklar elde edilebilir (Wang ve Stanley, 1970). Belirlenen bu ağırlıklar, bileşke puan ile ölçüt arasındaki korelasyonu maksimum yaptığı gibi, yordama için hata kareleri ortalamasını da minimum yapmaktadır (Gulliksen, 1950; Magnusson, 1967; Wang ve Stanley, 1970).

Davis ve Sauser (1991), iş performansı değerlendirme süreci bağlamında en çok kullanılmaya devam edilen ağırlıklandırma yönteminin en küçük kareler yöntemi olduğunu; bunun başlıca nedeninin de iş değerlendirme için elde edilen ölçümler ile ölçüt değişken arasındaki ilişkiyi maksimum yapma potansiyelinin bulunması olduğunu belirtmiştir.

Wang ve Stanley (1970), çoklu regresyona dayalı ağırlık belirleme yönteminin iki özelliğine dikkat edilmesi gerektiğini belirterek bu özellikleri aşağıdaki şekilde açıklamıştır:

- a) Değişken ile ölçüt arasındaki ilişki arttıkça o değişkenin ağırlığı da artar.
- b) Diğer değişkenlerden daha bağımsız olan değişkenin ağırlığı daha büyüktür.

Darlington (1978), Pruzek ve Frederick (1978) en küçük kareler yöntemine dayalı olarak ağırlık belirlemenin başlıca probleminin ağırlık kestirimi sırasında

örnekleme hatasının meydana gelebilmesi olarak açıklamışlardır (akt: Davis ve Sauser, 1991).

Çoklu regresyon katsayılarına dayalı ağırlıklandırma, bir bağımlı değişken, bir başka deyişle bir ölçüt değişken olduğu zaman kullanılabilir. Hotelling (1935), ağırlık belirlemek için kanonik korelasyonun da kullanılabileceğini önererek, bu yöntemin, biri ölçüt test bataryası olmak üzere, iki test bataryası arasındaki korelasyonu maksimum yapabileceğini belirtmiştir (akt: Wang ve Stanley, 1970).

7. Alt Testlerin Ölçüt Değişkenle Olan Korelasyonlarına Dayalı Ağırlıklandırma

Herhangi bir dış ölçüt olduğu zaman başvurulabilecek olan istatistiksel ağırlıklandırma yöntemlerinden biri de, alt testlerin ölçüt değişkenle olan korelasyonlarına dayalı ağırlıklandırmadır. Bu ağırlıklandırma yöntemi de geçerliğe odaklanmış bir yöntemdir. Alt testlerin ölçüt ile olan korelasyonları aynı zamanda alt testler için bir geçerlik katsayısı olarak düşünülebilir. Bu açıdan bakıldığında, bu yöntem “alt test geçerliğine dayalı ağırlıklandırma” olarak da adlandırılabilir.

Bu yöntem, çoklu regresyon katsayılarına dayalı olarak ağırlıklandırma yöntemine göre daha az işlem yükü getirmektedir. Bununla birlikte, bir dezavantajı olarak, alt testlerin birbirleriyle olan ilişkilerini dikkate almadığı söylenebilir (Rudner, 2001).

Görüldüğü gibi, her bir ağırlıklandırma yönteminin avantajları olduğu gibi, dezavantajları da vardır. Alt testler ağırlıklandırılmak istendiğinde kullanılacak olan ağırlıklandırma yönteminin avantajlarının ve dezavantajlarının göz önüne alınması yararlı olacaktır.

Alt testler için ağırlık belirleme yöntemlerinin çoğu görgül yöntemlere dayanmaktadır. Wang ve Stanley (1970) görgül ağırlıkların etkili ağırlıklar olmayabileceğini belirtmiştir. Bileşkede yer alan bir testin etkili ağırlığı, o değişkenin varyansı ve bileşkede yer alan diğer değişkenlerle olan korelasyonuna bağlıdır (Davis ve Sauser, 1991).

Wang ve Stanley (1970), n bileşenli bir bileşik ölçmenin varyansının aşağıdaki şekilde ifade edilebileceğini belirtmiştir.

$$\text{Var} (X_1+ X_2+\dots\dots\dots X_n) =\text{Var} (X_1) + \text{Var}(X_2)+\dots\dots\dots\text{Var}(X_n) + 2\text{Cov}(X_1,X_2)+ 2 \text{Cov}(X_1,X_3) + \dots\dots\dots 2\text{Cov}(X_{n-1},X_n).$$

Ağırlıklandırılmış n bileşenli bileşik ölçmelerin de varyansı aşağıdaki şekilde ifade edilebilir.

$$\text{Var}(W_1X_1+W_2X_2+\dots W_nX_n)= (W_1)^2\text{Var}(X_1)+(W_2)^2\text{Var}(X_2)+\dots(W_n)^2\text{Var}(X_n) + 2W_1W_2\text{Cov}(X_1,X_2) 2 W_1W_3\text{Cov}(X_1,X_3) + \dots\dots\dots 2W_{n-1} W_n\text{Cov} (X_{n-1},X_n)$$

Bu durumda da bileşkede yer alan bir değişkenin bileşkenin varyansına olan katkısı da aşağıdaki şekilde ifade edilebilir.

$$C_i = W_iW_1\text{Cov} (W_iX_1)+ W_iW_2\text{Cov}(X_iX_2)+ \dots\dots\dots W_iW_{i-1}\text{Cov}(X_i, X_{i-1}) + W_i^2\text{Var}(X_i) + W_iW_{i+1}\text{Cov}(X_i, X_{i+1})+\dots\dots\dots W_iW_n(X_iX_n)$$

Bu eşitlik aynı zamanda değişkenlerin birbirleriyle olan korelasyonları türünden ifade edilebilir.

$\text{Cov}(X_i, X_1) = \rho_{i1}\sigma_i\sigma_1$ olarak kullanılırsa formül aşağıdaki şekilde yazılabilir:

$$C_i = W_i W_1 \rho_{i1} \sigma_i \sigma_1 + W_i W_2 \rho_{i2} \sigma_i \sigma_2 + \dots \dots \dots W_i W_{i-1} \rho_{ii-1} \sigma_i \sigma_{i-1} + W_i^2 \sigma_i^2 + W_i W_{i+1} \rho_{ii+1} \sigma_i \sigma_{i+1} + \dots \dots \dots W_i W_n \rho_{in} \sigma_i \sigma_n$$

Bu eşitlikten herhangi bir değişkenin toplam varyansa katkısının;

- a) ağırlıklara
- b) ilgili değişkenin varyansına
- c) ilgili değişkenin diğer değişkenlerle olan korelasyonuna
- d) bileşkede yer alan değişkenlerin standart sapmasına bağlı olduğu

söylenabilir.

Son eşitlikten görülebileceği üzere, ağırlıklar etkili ağırlığı etkileyebilir ve bu ağırlıklar genel olarak etkili ağırlıkla orantılı değildir (Davis ve Sauser, 1991).

Gulliksen (1950), ağırlıklandırmanın bileşke puan üzerindeki etkisinin alt test açısından incelendiğinde, alt testler arasındaki korelasyon ve alt test sayısı olmak üzere iki değişkenle açıklanabileceğini belirtmiştir. Alt testlere verilen ağırlıklar açısından incelendiğinde ise, ağırlık kümesinin standart sapmasının ortalamasına olan oranı ve ağırlık kümeleri arasındaki ilişkiye bağlı olarak iki değişkenli bir şekilde açıklanabileceğini belirtmiştir. Bu duruma pratik açıdan bakıldığında, eğer çok sayıda puan birleştiriliyorsa (örneğin 50 ile 100 arasında ise) ve bu puanlar birbirleriyle yüksek korelasyona sahipse verilecek olan pozitif ağırlık kümeleri çok küçük farklılıklara neden olacaktır. Fakat Gulliksen (1950) az sayıda (örneğin 3 ile 10 arasında ise) alt test birleştiriliyorsa ve bu alt testler arasındaki korelasyon 0,50 veya daha az ise farklı ağırlıklandırma yöntemlerinin düşünülebileceğini belirtmiştir. Bununla beraber, Gulliksen (1950) farklı ağırlıklandırma yöntemlerinin farklı sonuçlar verebilmesi için ağırlık kümelerinin yüksek standart sapmalara sahip olması gerektiğini ve ağırlık kümeleri

arasındaki yüksek korelasyonun bileşke puanlar açısından çok küçük farklılıklara neden olabileceğini belirtmiştir.

Farklı ağırlıklandırma yöntemlerinden elde edilebilecek olan bileşke puanlar arasında, diğer bir benzeşme ya da farklılaşma nedeni olarak çoklu birlikte doğrusallık (multicollinearity) düşünülebilir. Davis ve Sauser (1991), iş değerlendirmede çoklu birlikte doğrusallığın, istatistiksel ağırlıklandırma için önemli bir faktör olduğu hipotezinin öne sürülebileceğini belirtmiştir. Laughlin (1978), Pruzek ve Pruzek ve Frederick (1978) çoklu birlikte doğrusallığın ağırlıklandırma modelinin uygunluğunu, yordayıcı ölçüt kovaryans yapısının heterojenliğine bağlı olarak etkileyebileceğini belirtmişlerdir. Darlington (1978) ise bunu, “geçerlik konsantrasyonu” olarak adlandırmıştır (akt: Davis ve Sauser, 1991). Darlington (1968) ve Wainer (1976), çoklu birlikte doğrusallığın ağırlıklandırmayı önemli derecede etkilemesinin bir nedeninin de çoklu birlikte doğrusallığın regresyon katsayıları için örnekleme hatasına olan etkisi olduğunu belirtmiş ve bu nedenle beta ağırlıklarının standartlaştırılmış kısmi regresyon katsayılarının kullanılması gerektiğini ve değişkenler arasında gereğinden fazla ilişki bulunmasının ise kestirim hatasını etkileyebileceğini açıklamışlardır (akt: Davis ve Sauser, 1991).

Pruzek ve Pruzek ve Frederick (1978), yordayıcıların faktör yüklerinin komünalitelindeki değişim düşük ise, eşit ağırlıkların en iyi ağırlık olabileceğini, fakat komünaliteler geniş bir aralıkta yer alıyorsa regresyon ağırlıklarının, yordama için en iyi ağırlık olabileceğini belirtmişlerdir (akt: Davis ve Sauser, 1991).

IV. Ölçütün Elde Ediliş Şekillerine Göre Değerlendirme Türleri ve Birey Sıralamasının Önemi

Ölçme işlemi çeşitli kararlar vermek için yapılır. Bu kararlar; seçme, yerleştirme, tanı koyma gibi “kurumsal” kararlardır; ancak istatistiksel olarak ise sınıflama ve sıralama kararları (veya ikisi birlikte) verilir (Erkuş, 2004). Ölçme işlemi sonucunda elde edilen ölçümlerin nasıl ağırlıklandırıldığı, bu sınıflama ve sıralama kararlarını etkileyeceği beklenen bir durumdur.

Ölçme sürecinden değerlendirme sürecine geçilebilmesi için, mutlaka bir ölçüte gereksinim vardır. Ölçütün elde ediliş yöntemlerine göre de değerlendirme türleri farklı şekillerde ele alınabilir. Erkuş (2000), herhangi bir ölçüm; o ölçümün alındığı grubun normları dikkate alınarak değerlendiriliyorsa “norm-dayanaklı (norm-referenced) değerlendirme”, grubun değerlerinden bağımsız olarak değerlendiriliyorsa “kesme puan dayanaklı değerlendirme”, ölçütün maksimum test puanı olduğu ya da bir alandaki davranış hedeflerinin ne kadarının kazanıldığına ele alındığı değerlendirme biçiminin ise “alan dayanaklı (domain-referenced) değerlendirme” olarak adlandırıldığını belirtmiştir.

Bütün değerlendirme türlerinde birey sıralaması önemli yer tutmakla beraber, özellikle norm dayanaklı değerlendirme açısından bakıldığında, bireyin grup içerisindeki yeri son derece önemlidir. Norm dayanaklı değerlendirme, grup normlarını dikkate aldığından dolayı, farklı grup içerisinde ölçülen özelliğe ilişkin puan açısından bireyin bulunduğu sıra, değerlendirme sonucunda sınıflanacağı kategori açısından önemlidir.

Çoklu ölçmeler ile elde edilen puanlar, tamamlayıcı modelde değerlendirmeye alınmışsa ve bu sürece alt test ağırlıklandırması dahil edilmiş ise, alt testlere verilecek olan ağırlıkların birey sıralamasını etkileyebileceği düşünülebilir. Bu düşünceden hareket

edildiğinde, alt testlerin farklı şekilde ağırlıklandırılmasının birey sıralaması açısından incelenmesinin gerekli olduğu söylenebilir.

V. İlgili Araştırmalar

Scates ve Noffsinger (1931), ağırlıklandırmanın etkililiğini etkileyen faktörler üzerine yaptıkları bir araştırmada; doğal ağırlıklandırma, uzman kanılarına dayalı ağırlıklandırma, modifiye edilmiş önsel ağırlıklandırma ve standart sapmanın tersine dayalı ağırlıklandırma olmak üzere dört farklı ağırlıklandırma yöntemi kullanarak bileşke puanlar elde etmişlerdir. Elde edilen bileşke puanlar arasındaki korelasyonların 0,943 ile 0,985 arasında değiştiğini bulgulamışlardır (akt: Wang ve Stanley, 1970).

Pruzek ve Frederick (1978), altı değişkenli ve iki temel bileşen altında yer alan iki hipotetik veri kümesi kullanarak bir araştırma yapmıştır. Buna göre, homojen veri grubunda eşit ağırlıklandırma modeli ile regresyon ağırlıklandırmasına dayalı modelin yordama geçerliklerine ilişkin R^2 'ler arasındaki farkların 0,01 ile 0,07 arasında değiştiğini; heterojen veri grubunda ise R^2 'ler arasındaki farkların 0,05 ile 0,33 arasında değiştiğini bulmuştur (akt: Davis ve Sauser, 1991).

Madigan ve Hoover (1986), rasyonel ağırlıklandırma, temel bileşenlere dayalı ağırlıklandırma ve regresyon katsayısına dayalı ağırlıklandırmadan elde edilen iş değerlendirme puanları arasında ortalama 0,92 korelasyon katsayısı bulmuştur. Ek olarak, üç farklı ağırlıklandırma modeline dayalı yordama geçerliği katsayılarının 0,79, 0,74 ve 0,74 olarak bulunduğunu belirtmiştir (akt: Davis ve Sauser, 1991).

Davis ve Sauser (1991) yaptıkları bir çalışmada, beş farklı ağırlıklandırma yönteminin yordama gücüne olan etkisini araştırmışlardır. Bu araştırmayı, bileşenleri yüksek düzeyde çoklu birlikte doğrusallık ve orta düzeyde çoklu birlikte doğrusallık

gösteren iki farklı test bataryası kullanarak yapmışlardır. Buna göre yüksek çoklu birlikte doğrusallık gösteren test bataryasının alt testlerinin farklı şekillerde ağırlıklandırılmasından elde edilen bileşke puanlara ilişkin yordama modellerinin R değerleri arasında manidar bir fark bulunamamıştır. Orta düzeyde çoklu birlikte doğrusallık gösteren diğer test bataryasının alt testlerinin farklı şekilde ağırlıklandırılmasından elde edilen bileşke puanlara ilişkin yordama modellerinin R değerleri arasında manidar farklılıklar bulunmuştur. Yüksek çoklu birlikte doğrusallık gösteren test bataryasının alt testlerinin farklı şekilde ağırlıklandırılmasından elde edilen bileşke puanların 0,95 ile 0,99 arasında ilişki gösterdiği ve sınıflama tutarlılıkları oranlarının %70 ile %96 arasında değiştiği bulunmuştur. Orta düzeyde çoklu birlikte doğrusallık gösteren test bataryasının ağırlıklandırılmış alt testlerinden elde edilen bileşke puanlar arasında ise 0,80 ile 0,99 arasında ilişki bulunduğu, belirtilerek sınıflama tutarlılıkları oranlarının %36 ile %98 arasında değiştiği belirlenmiştir.

Arthur, Doverspike ve Barret (1996), eşit ağırlıklandırma, ortalama z puanına dayalı ağırlıklandırma, regresyona dayalı ağırlıklandırma ve kapsama görgül katkıya dayalı ağırlıklandırma modellerine göre ağırlıklandırılmış alt testlerden elde edilen bileşke puanlar arasındaki ilişkiyi ve ilk 100'e seçilen bireyler arasındaki uyumu incelemiştir. Buna göre, farklı ağırlıklandırma modellerine göre ağırlıklandırılmış bileşke puanlar arasındaki ilişkinin 0,93 ile 0,99 arasında; uyum oranlarının ise 0,68 ile 0,90 arasında değiştiği belirlenmiştir.

Rudner (2001), birinci bileşeni 0,93 güvenilirliğe sahip çoktan seçmeli bir test ve ikinci bileşeni 0,68 güvenilirliğe sahip yapılandırılmış maddelerden oluşan bir ölçme aracının içinde bulunduğu test bataryası ile çalışmıştır. Bileşenler arasındaki korelasyon 0,73'tür. Bileşenlere verilen ağırlık oranları 8 ile 0 arasında değişimlenerek bileşik

ölçmeye ait güvenilirlik katsayılarını; ayrıca çoktan seçmeli testin ölçüt değişken ile olan korelasyonu 0,60, yapılandırılmış maddelerden oluşan ölçme aracının ölçüt ile olan korelasyonu da 0,80 kabul edilerek, bileşik puanlara ilişkin geçerlik katsayılarını incelemiştir. Buna göre, geçerliği yüksek olan bileşene fazla ağırlık vermenin geçerliği arttırdığı; ancak geçerliği yüksek olan bileşenin güvenilirliği düşük ise, yapılan uygulamanın bileşke puanın güvenilirliğini düşürdüğü sonucuna ulaşmıştır. Bu durumun güvenilirlik katsayısının karekökünün, geçerlik üzerinde bir üst limite sahip olması bilgisiyyle çeliştiğini belirtmiş; bunun nedenini de bileşenlerin yüksek korelasyon göstermemesinden kaynaklanmasına bağlamıştır; ayrıca, bileşenlere farklı ağırlıklar verilmesinin temel alt testlerin karakterini değiştirdiğini ve oluşan bileşke puanın farklı bir yapıya sahip olduğunu belirtmiştir.

Kane ve Case (2003) yaptıkları bir simülasyon çalışmasında güvenilirliğini 0,90 olarak kabul ettikleri çoktan seçmeli bir testi ve güvenilirliğini 0,72 olarak kabul ettikleri yazılı yoklama türündeki iki ölçme aracından elde edilen ölçümlere verilen ağırlıkları, toplamları 1,00 yapacak şekilde ve ölçüm sonuçları arasındaki ilişkileri 0,40, 0,60 ve 0,80 olarak değiştirilerek, bileşik test güvenilirliği için grafik çizdirmişlerdir. Grafik, alt test ilişkileri açısından incelendiğinde, güvenilirliğin, alt test korelasyonlarına çok duyarlı olmamakla beraber, az da olsa alt test korelasyonları arttıkça yükseleceği sonucuna ulaşmışlardır. Grafik, alt testlere verilen ağırlıklar açısından incelendiğinde ise, grafikte yer alan eğrilerin bileşenlere verilen ağırlıklara daha duyarlı olduğu ve bileşke güvenilirliğinin, güvenilirliği daha yüksek olan teste daha fazla ağırlık verildiğinde artma eğiliminde olduğunu, fakat bu artışın monotonik olmadığını, çoktan seçmeli teste verilen ağırlığın 0,50 ile 1,00 arasında olduğu bölgede artışın hafif bir azalmaya yöneldiğini belirtmişlerdir.

VI.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, alt testlerin farklı şekillerde ağırlıklandırılması sonucu elde edilecek olan bileşke puanlara dayalı olarak yapılan birey sıralamaları arasındaki ilişkilerin incelenmesi ve eğer düşük ilişki söz konusu ise hangi ağırlıklandırma yönteminin psikometrik özellikler bakımından üstün olduğunun bulunmasıdır.

Bu amaca yönelik olarak; üç bileşenli bir sözel yetenek testinin alt testleri farklı şekillerde ağırlıklandırılmış, bileşke puanlara dayalı birey sıralamaları arasındaki ilişki, ağırlıklandırılmış alt testlerin güvenilirlikleri ve geçerlikleri incelenmiştir.

Araştırmada cevap aranacak olan sorular şunlardır:

I. Çeşitli şekillerde ağırlıklandırılmış alt testlerden oluşan bileşik testlerin güvenilirlik katsayıları nasıldır?

- A) Eşit ağırlıklandırma,
- B) Standart regresyon katsayılarına dayalı ağırlıklandırma,
- C) Alt test güçlüğüne dayalı ağırlıklandırma ,
- D) Alt testlerin ölçüt değişkenle olan ilişkisine dayalı ağırlıklandırma,
- E) Alt test güvenilirliklerine dayalı ağırlıklandırma,
- F) Alt testlere ait ölçmenin standart hatasına dayalı ağırlıklandırma,
- G) Uzman kanısına dayalı ağırlıklandırma ile ağırlıklandırılmış alt testlerden oluşan bileşik testlerin güvenilirlik katsayıları nasıldır?

II. Çeşitli şekillerde ağırlıklandırılmış alt testlerden oluşan bileşik testlerin yordama geçerliği katsayıları nasıldır?

- A) Eşit ağırlıklandırma,
- B) Standart Regresyon katsayılarına dayalı ağırlıklandırma,
- C) Alt test güçlüğüne dayalı ağırlıklandırma,
- D) Alt testlerin ölçüt değişkenle olan ilişkisine dayalı ağırlıklandırma,
- E) Alt test güvenilirliklerine dayalı ağırlıklandırma,
- F) Alt testlere ait ölçmenin standart hatasına dayalı ağırlıklandırma,
- G) Uzman kanısına dayalı ağırlıklandırma ile ağırlıklandırılmış alt testlerden oluşan bileşik testlerin yordama geçerlikleri nasıldır?

III. Alt testlerin farklı şekilde ağırlıklandırılmasından elde edilen bileşke puanlara dayalı birey sıralamaları arasında nasıl bir ilişki vardır?

VII. Sayılılar

Araştırmanın dayalı olduğu sayılılar aşağıda verilmiştir:

1. Araştırmaya katılan bireylerin cinsiyetleri, sosyo-ekonomik düzeyleri ve etnik kökenleri deneme uygulamasına, asıl uygulamaya ve ölçüt test uygulamasına karıştırıcı etki yapmamaktadır.
2. Bireyler deneme uygulamasını, asıl uygulamayı ve ölçüt test uygulamasını içtenlik, güdü ve ciddiyetle cevaplandırmışlardır.

3. İstatistiksel yöntemlerle elde edilen ağırlık katsayıları örnekleme hatasından arınıktır.
4. Uzman kanısına dayalı olarak ağırlıklandırmada kullanılan katsayıların elde edildiği uzman görüşleri geçerli ve güvenilirlerdir.

VIII. Sınırlılıklar

1. Araştırmada kullanılan sözel yetenek testi; sözcük, cümle ve paragraf düzeyinde okuduğunu anlama yetenekleri ile sınırlıdır.
2. Araştırma, 2005-2006 öğretim yılında Mersin Özel Test- Teknik Dershanesi'nde 8. sınıf düzeyinde öğrenim gören 434 kişi ile sınırlıdır.
3. Araştırma 7 çeşit ağırlıklandırma yöntemi ile sınırlıdır.

BÖLÜM I

YÖNTEM

I.I Araştırmanın Türü

Bu araştırmada, alt testleri farklı şekilde ağırlıklandırılan bileşik testlerin bazı psikometrik özellikleri ve birey sıralamaları arasındaki ilişkileri incelenmiştir. Bu nedenle korelatif bir çalışmadır.

I.II Verilerin Elde Edildiği Grup

Araştırma için kullanılan sözel yetenek testinin deneme uygulaması Mersin Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı 5 İlköğretim okulu ve bir özel dershanede 8. sınıf düzeyinde öğrenim gören 221 birey üzerinde yapılmıştır. Asıl uygulamaya ilişkin veriler Mersin Özel Test –Teknik Dershanesi'nde 8. sınıf düzeyinde öğrenim gören 434 bireyden elde edilmiştir. Ayrıca geliştirilen ölçüt teste ilişkin veriler ise Mersin Özel Test Teknik Dershanesi'nde öğrenim gören 776 bireyden elde edilmiştir. Bütün uygulamalar tek oturumda yapılmıştır.

Uzman kanılarına dayalı ağırlıklandırma için kullanılacak olan uzman kanıları ise 19 Türkçe Öğretmeni'nin görüşleri alınarak elde edilmiştir.

I. III. Ölçme Araçlarının Hazırlanması

I. III. 1. Sözel Yetenek Testi Deneme Formunun Oluşturulması

Araştırmada kullanılan sözel yetenek testini oluşturmak için şu aşamalar izlenmiştir: Mersin Özel Test Teknik Dershanesi Türkçe Zümre'sinin önceden hazırlamış olduğu sorular arasından sözcük, cümle ve paragraf düzeyinde okuduğunu anlama yeteneğini ölçmeye yönelik maddeler belirlenmiştir. Belirlenen maddeler üzerinde araştırmacı tarafından seçenek ve madde kökü düzeyinde bazı değişiklikler yapıldıktan

sonra ölçme değerlendirme uzmanlarına ve Türkçe Zümre'sine inceletilmiştir. Üzerinde hemfikir olunan maddeler denemelik teste alınmıştır.

66 maddeden oluşan denemelik test 8. sınıf düzeyinde öğrenim gören 221 bireye uygulanmıştır. Madde toplam test korelasyonunu hesaplamak için çift serili korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Deneme uygulamasında yer alan maddeler, bu maddelere ilişkin güçlük ve ayırt edicilik indeksleri EK 1'de sunulmuştur. Hesaplamalar sonucunda madde ayırt edicilik indeksi 0,30'un altında veya çok yakınında yer alan 6 madde testten çıkarılmıştır. Geriye kalan 60 maddeye tekrar madde analizi yapılmış ve bütün maddelerin yeterli ayırt ediciliğe sahip olduğu görülmüştür. Kalan maddelere ilişkin madde ayırt edicilik indeksleri ve madde güçlükleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Deneme Uygulamasında Madde Atımından Sonra Alt Testlerde Yer Alan Maddelere İlişkin Madde Ayırt Edicilik İndeksleri ve Madde Güçlük İndeksleri

Madde No	Sözcük Alt Testi		Cümle Alt Testi			Paragraf Alt Testi		
	p	r _{bis}	Madde No	p	r _{bis}	Madde No	p	r _{bis}
1	0,76	0,47	1	0,65	0,49	1	0,86	0,61
2	0,71	0,68	2	0,49	0,48	2	0,74	0,56
3	0,83	0,87	3	0,63	0,56	3	0,48	0,42
4	0,83	0,80	4	0,81	0,96	4	0,71	0,55
5	0,76	0,69	5	0,86	1,00	5	0,71	0,67
6	0,78	0,67	6	0,81	1,00	6	0,55	0,62
7	0,60	0,73	7	0,76	0,77	7	0,47	0,53
8	0,70	0,56	8	0,80	0,85	8	0,57	0,50
9	0,67	0,68	9	0,46	0,57	9	0,75	0,56
10	0,65	0,63	10	0,66	0,59	10	0,67	0,60
11	0,81	0,81	11	0,76	0,68	11	0,49	0,49
12	0,72	0,70	12	0,78	0,87	12	0,62	0,54
13	0,80	0,68	13	0,75	0,81	13	0,69	0,49
14	0,67	0,55	14	0,67	0,54	14	0,38	0,57
15	0,57	0,49	15	0,81	0,66	15	0,68	0,45
16	0,67	0,63	16	0,71	0,62	16	0,52	0,48
17	0,51	0,54	17	0,65	0,46	17	0,60	0,45
18	0,61	0,50	18	0,78	0,63			
19	0,77	0,81	19	0,48	0,44			
20	0,75	0,88	20	0,79	0,62			
21	0,55	0,57	21	0,78	0,63			
22	0,59	0,57						

Tablo 1 incelendiğinde, bütün maddelerin yeterli ayırt ediciliğe sahip olduğu görülmektedir. Kalan maddeler her alt test bazında güçlük düzeylerine göre basitten zora doğru sıralanarak testin asıl uygulama formu oluşturulmuştur. Deneme uygulamasına ilişkin betimsel istatistikler aşağıda sunulmuştur.

Tablo2: Deneme Uygulamasındaki Alt Testlere İlişkin Betimsel İstatistikler

	Sözcük Alt Testi	Cümle Alt Testi	Paragraf Alt Testi
Madde Sayısı	22	21	17
Birey Sayısı	221	221	221
Minimum Puan	1	3	1
Maksimum Puan	22	21	17
Ortalama	15,31	14,88	10,49
Ortanca	16	16	11
Varyans	23,14	20,09	10,65
Standart Sapma	4,81	4,48	3,26
Çarpıklık Değeri	-0,85	-0,79	-0,41
Basıklık Değeri	-0,12	-0,26	-0,23
Güvenirlik Katsayısı (KR20)	0,84	0,84	0,69
Ölçmenin Standart Hatası	1,89	1,81	1,83
Ortalama Güçlük	0,70	0,71	0,62

Tablo 2 incelendiğinde, her üç alt testin de ortanca değerinin kendi ortalamalarına çok yakın olduğu, çarpıklık ve basıklık katsayılarının 0.00 ile -1.00 arasında yer aldığı görülebilir. Bu bulgulara dayalı olarak her üç alt testin de normal dağıldığı söylenebilir. Güvenirlik katsayıları incelendiğinde sözcük ve cümle alt

testlerinin 0,84 güvenilirlik katsayısına sahip olduğu görülebilir. Paragraf alt testinin güvenilirlik katsayısı 0,69 olmak üzere, diğer alt testlere göre daha düşük bulunmuştur. Alt testlere ilişkin ortalama güçlük düzeyleri incelendiğinde ise paragraf alt testinin diğer iki alt teste göre daha güç olduğu söylenebilir.

I. III. 2. Ölçüt Testin Hazırlanması

Ölçüt test olarak Mersin Özel Test Teknik Dershanesi'nin deneme sınavında kullanılan, Türkçe Zümre Öğretmenleri tarafından hazırlanan ve 25 maddeden oluşan Türkçe başarı testi kullanılmıştır. Türkçe testinde yer alan maddeler, bu maddelere ilişkin güçlük ve ayırt edicilik indeksleri EK 2'de sunulmuştur. 2 madde, madde ayırt edicilik indeksi 0,30'un altında yer aldığından dolayı testten çıkarılmıştır. Geriye kalan 23 madde üzerinde tekrar madde analizi yapılmıştır. Tablo 3'de kalan 23 maddeye ilişkin madde güçlük ve ayırt edicilik indeksleri sunulmuştur.

Tablo 3: Ölçüt Testte Madde Atımından Sonra Yer Alan Maddelere İlişkin Madde Ayırt Edicilik İndeksleri ve Madde Güçlük İndeksleri

Türkçe Testi (Ölçüt Test)					
Madde No	p	r_{bis}	Madde No	p	r_{bis}
1	0,81	0,30	13	0,32	0,42
2	0,73	0,46	14	0,69	0,62
3	0,95	0,71	15	0,69	0,81
4	0,48	0,54	16	0,65	0,43
5	0,48	0,66	17	0,80	0,69
6	0,83	0,63	18	0,50	0,47
7	0,63	0,56	19	0,89	0,63
8	0,71	0,49	20	0,84	0,69
9	0,30	0,52	21	0,95	0,81
10	0,94	0,77	22	0,90	0,60
11	0,59	0,65	23	0,65	0,59
12	0,89	0,59			
Güvenirlik Katsayısı (KR20)	0,76				
Ölçmenin Standart Hatası	1,86				

Tablo 3 incelendiğinde, bütün maddelerin yeterli ayırt ediciliğe sahip olduğu görülmektedir. Güvenirlilik katsayısı 0,76 olarak bulunmuştur. Bu katsayının çok yüksek olmamakla beraber, yeterli olduğu söylenebilir. Ölçüt test toplam 776 bireye uygulanmıştır. Madde güçlük indeksleri, madde ayırt edicilik gücü indeksleri, güvenilirlik katsayısı ve ölçmenin standart hatası 776 kişilik grup üzerinden belirlenmiştir. Asıl sözel yetenek testi uygulamasına 434 birey katılmıştır. Ölçüt testte asıl sözel yetenek testi uygulamasına katılmayan bireyler de bulunmaktadır. Bu sorunu gidermek için asıl sözel yetenek testi uygulamasının yapıldığı bireylerle ölçüt test uygulamasının yapıldığı gruptaki bireyler birebir eşlenmiştir. Bu kısımdan sonraki ölçüt test ile olan istatistiksel işlemler 434 kişilik birey grubu üzerinden yapılmıştır. Ölçüt teste ilişkin betimsel istatistikler ve ortalama güçlük Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4: Ölçüt Teste İlişkin Betimsel İstatistikler

	Türkçe Testi
Madde Sayısı	23
Birey Sayısı	434
Minimum Puan	4
Maksimum Puan	23
Ortalama	16,43
Ortanca	17,00
Varyans	13,51
Standart Sapma	3,68
Çarpıklık Değeri	-0,74
Basıklık Değeri	-0,16
Ortalama Güçlük	0,71

Tablo 4 incelendiğinde, ölçüt teste ilişkin aritmetik ortalamasının ve ortancanın birbirine çok yakın olduğu, basıklık ve çarpıklık katsayılarının ise sifıra yakın olduğu görülebilir. Dağılımın normal olup olmadığını test etmek için Kolmogorov Smirnov normallik testi yapılmıştır. Test sonuçları Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5: Ölçüt Teste İlişkin Normallik Testi

	Ölçüt Test
Kolmogorov-Smirnov Z	2,571
p	0,0001

Tablo 5 incelendiğinde ölçüt teste ilişkin dağılımın normal dağılımdan 0,001 manidarlık düzeyinde farklılık gösterdiği, başka bir deyişle normal dağılmadığı söylenebilir.

Uzman kanılarına dayalı ağırlıklandırmada kullanılacak olan katsayıları belirlemek için EK 3’de sunulan form kullanılmıştır. Bu form 19 uzmana iletilerek, 3 alt testi de incelemeleri ve bu alt testlere bilişsel güçlük bakımından, toplam ağırlığı yüzde yüzü geçmemek koşuluyla, yüzde olarak ağırlık vermeleri istenmiştir.

I. IV. Asıl Sözel Yetenek Testi Uygulamasına İlişkin İstatistikler

Asıl sözel yetenek testi uygulamasındaki alt testler ve bu alt testlerde yer alan maddelere ilişkin madde güçlük indeksleri ve madde ayırt edicilik indeksleri Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6 incelendiğinde alt testlerde yer alan bütün maddelerin ayırt edicilik indekslerinin 0,30’dan büyük ve yeterli ayırt ediciliğe sahip olduğu görülmektedir. Bu nedenle hiçbir madde çıkarılmadan analizlere devam edilmiştir. Asıl uygulamada yer alan maddeler Ek 4’de verilmiştir.

Tablo 6: Asıl Sözel Yetenek Testi Uygulamasında Yer Alan Alt Testlere İlişkin Madde Ayırt Edicilik İndeksleri ve Madde Güçlük İndeksleri

Madde No	Sözcük Alt Testi		Cümle Alt Testi			Paragraf Alt Testi		
	p	r _{bis}	Madde No	p	r _{bis}	Madde No	p	r _{bis}
1	0,92	0,40	1	0,67	0,55	1	0,83	0,62
2	0,92	0,58	2	0,93	0,91	2	0,81	0,61
3	0,95	0,91	3	0,96	0,96	3	0,72	0,52
4	0,91	0,48	4	0,94	1	4	0,62	0,61
5	0,83	0,65	5	0,88	0,58	5	0,70	0,48
6	0,90	0,82	6	0,94	1	6	0,71	0,66
7	0,79	0,47	7	0,90	0,53	7	0,64	0,35
8	0,91	0,66	8	0,83	0,89	8	0,77	0,71
9	0,92	0,68	9	0,90	0,55	9	0,76	0,57
10	0,86	0,98	10	0,88	0,64	10	0,63	0,51
11	0,81	0,53	11	0,93	0,94	11	0,66	0,56
12	0,82	0,47	12	0,92	0,92	12	0,58	0,60
13	0,82	0,73	13	0,93	0,89	13	0,58	0,65
14	0,83	0,70	14	0,78	0,65	14	0,65	0,67
15	0,79	0,66	15	0,71	0,63	15	0,55	0,65
16	0,74	0,58	16	0,78	0,71	16	0,54	0,63
17	0,69	0,48	17	0,71	0,56	17	0,33	0,42
18	0,85	0,76	18	0,76	0,40			
19	0,75	0,71	19	0,75	0,62			
20	0,59	0,45	20	0,50	0,44			
21	0,70	0,78	21	0,67	0,54			
			22	0,66	0,52			

Tablo 7: Asıl Sözel Yetenek Testi Uygulamasında Kullanılan Alt Testlere İlişkin İstatistikler

	Sözcük Alt Testi	Cümle Alt Testi	Paragraf Alt Testi
Madde Sayısı	21	22	17
Birey Sayısı	434	434	434
Minimum Puan	5	3	1
Maksimum Puan	21	22	17
Ortalama	17,3	17,93	11,09
Ortanca	18	19	12
Varyans	10,32	11,44	11,80
Standart Sapma	3,21	3,38	3,44
Çarpıklık Değeri	-1,21	-1,37	-0,57
Basıklık Değeri	1,33	2,11	-0,39
Güvenirlilik Katsayısı (KR₂₀)	0,76	0,77	0,74
Ölçmenin Standart Hatası	1,58	1,61	1,76
Ortalama Güçlük	0,824	0,815	0,652

Tablo 7 incelendiğinde sözcük ve cümle alt testine ait ortalamaların, ortanca değerlerinden küçük olduğu, çarpıklık değerlerinin negatif, basıklık değerlerinin pozitif olduğu görülmektedir. Bu alt testlere ilişkin her iki dağılımın da sola çarpık ve normalden daha sivri olduğu, grubun genel olarak her iki testte de başarılı olduğu söylenebilir. Bu testlere ilişkin ortalama güçlük düzeyleri, sözcük ve cümle alt testleri için, 0,82 olarak bulunmuştur. Sözcük ve cümle alt testlerinin gruba kolay geldiği söylenebilir. Paragraf alt testinin ise ortancasının ortalamadan daha büyük olduğu, çarpıklık ve basıklık değerlerinin negatif olduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak paragraf alt testine ilişkin puan dağılımının çok az da olsa sola çarpık ve normalden daha basık bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Paragraf alt testinin ortalama güçlüğü 0,65 olarak bulunmuştur, testin yaklaşık olarak orta güçlüğüne sahip olduğu ve diğer alt teste göre daha zor olduğu söylenebilir.

Sözcük, cümle ve paragraf alt testlerine ilişkin KR20 iç tutarlık katsayıları sırasıyla 0,76, 0,77 ve 0,74 olarak bulunmuştur. Alt testlerin çok yüksek olmamakla beraber yeterli güvenilirliğe sahip olduğu görülmektedir.

Alt testlere ait puan dağılımlarının normal olup olmadığını incelemek için Kolmogorov – Smirnov normallik testi yapılmıştır. Tablo 8’de yer alan z ve p değerleri incelendiğinde sözcük, cümle ve paragraf alt testlerinin normal dağılımdan 0,001 manidarlık düzeyinde farklılık gösterdiği ve normal dağılmadığı söylenebilir.

Tablo 8: Alt Testlere İlişkin Normallik Testi

	Sözcük Alt Testi	Cümle Alt Testi	Paragraf Alt Testi
Kolmogorov-Smirnov z	3,55	3,50	2,60
p	0,001	0,001	0,001

Alt test puanları arasındaki ilişkiler Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9: Alt Testler Arasındaki İlişkiler

	Sözcük Alt Testi	Cümle Alt Testi
Sözcük Alt Testi	-	
Cümle Alt Testi	0,57*	-
Paragraf Alt Testi	0,59*	0,61*

* $p < 0,01$

Alt testler normal dağılım göstermediğinden dolayı alt testler arasındaki ilişkiler incelenirken Spearman Sıra Farkları Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Tablo 9’da yer alan korelasyon katsayıları incelendiğinde alt testlerin birbirleriyle olan ilişkilerinin 0,57 ve 0,61 arasında değiştiği, pozitif ve 0,01 manidarlık düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir.

Bileşik testte yer alan alt test puanlarının, temel bileşenler faktör analizi için uygun olup olmadığı Kaiser-Meyer-Olkin değeri ve Bartlett testi yapılarak incelenmiştir. Kaiser-Meyer-Olkin değeri 0,722 olarak bulunmuş ve Bartlett Testi 0,000 manidarlık düzeyinde anlamlı sonuç vermiştir. Yapılan temel bileşenler faktör analizi sonucunda tek faktörlü bir yapı bulunmuştur. Alt test puanlarına ilişkin komünalite değerleri, faktör yükleri ile özdeğer ve açıklanan varyans Tablo 10’da sunulmuştur..

Tablo 10: Alt Test Puanlarına İlişkin Temel Bileşenler Faktör Analizi Sonuçları

	Komünalite	Faktör Yüğü	Özdeğer	Açıklanan Varyans
Sözcük Alt Testi	0,758	0,870	2.267	75,571
Cümle Alt Testi	0,782	0,885		
Paragraf Alt Testi	0,727	0,853		

Tablo 10 incelendiğinde, alt test puanlarının komünalite değerlerinin; birbirine çok yakın olduğu, tek faktöre 0.853 ile 0.885 arasında yük verdiği ve ölçülen değişkenin %75,571'ini açıkladığı görülmektedir.

I.V. Ağırlık Katsayılarının Belirlenmesi

Aşağıdaki kısımda daha önce sözü edilen ağırlıklandırma yöntemleri için yapılan işlemler ele alınacaktır.

I.V.1. Eşit Ağırlıklandırma

Alt testleri eşit olarak ağırlıklandırmak için; sözcük, cümle ve paragraf alt testlerine ilişkin toplam puanlar 1 ile çarpılmış, bir başka deyişle, herbir alt testin toplam puanı aynı şekilde kullanılmıştır.

I.V.2. Standart Regresyon Katsayılarına Dayalı Ağırlıklandırma

Alt testleri standart regresyon katsayısına dayalı ağırlıklandırmak için alt test puanları bağımsız, ölçüt puan bağımlı değişken olmak üzere lojistik regresyon analizi yapılmıştır. Lojistik regresyon analizi yapabilmek için ölçüt test, ortancasına göre iki kategoriye ayrılmıştır. Buna göre, puanı ortanca değerinin üzerinde veya ortanca değerine eşit olan bireyler başarılı, ortanca değerinin altında puan alan bireyler başarısız olarak sınıflanmıştır. Lojistik regresyon analizi sonuçları Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11: Sözcük Cümle ve Paragraf Alt Testleri ile Ölçüt Test Arasında Yapılan Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları

		$\chi^2 : 159,967$ $p < .000$		-2LL: 434,948	
		Cox & Snell $R^2 : 0,308$		Nagelkerke $R^2 : 0,413$	
	B	Standart B	S.E	Wald	p
Sözcük	0,237	0,803	0,053	19,838	0,00
Cümle	0,196	0,630	0,060	10,585	0,00
Paragraf	0,145	0,498	0,046	9,688	0,00

Tablo 11 incelendiğinde, modelin ve regresyon katsayılarının anlamlı olduğu görülebilir. Analizin yapılmış olduğu program olan SPSS 11.5 Standart regresyon katsayısı vermediğinden dolayı, regresyon katsayılarını standartlaştırmak için her bir alt teste ilişkin regresyon katsayısı, ilgili alt testin standart sapması ile çarpılmıştır ve elde edilen katsayılar Tablo 11’de yer alan “Standart B” sütunu altında verilmiştir. Herbir alt test için elde edilen standart regresyon katsayısı ilgili alt teste ağırlık olarak atanmıştır.

I.V.3.Güvenirlilik Katsayısına Dayalı Ağırlıklandırma

Alt testleri güvenirlilik katsayısına dayalı olarak ağırlıklandırmak için her testin güvenirlilik katsayısı (KR20) ilgili alt teste ağırlık olarak atanmıştır. Tablo 12’de alt testlere ağırlık olarak atanan güvenirlilik katsayıları sunulmuştur.

Tablo 12: Alt Testlere Ağırlık Olarak Atanan Güvenirlilik Katsayıları

	Sözcük Alt Testi	Cümle Alt Testi	Paragraf Alt Testi
Güvenirlilik Katsayısı	0,76	0,77	0,74

I.V.4. Ölçmenin Standart Hatasının Tersine Dayalı Ağırlıklandırma

Alt testleri, ölçmenin standart hatasının tersine göre ağırlıklandırmak için her alt teste ait ölçmenin standart hatasının çarpmaya göre tersi belirlenmiş ve ilgili alt teste ağırlık olarak atanmıştır. Tablo 12’de alt testlere ilişkin ölçmenin standart hataları ve ölçmenin standart hatalarının çarpma işlemine göre tersi sunulmuştur.

Tablo 13: Alt Testlere İlişkin Ölçmenin Standart Hataları ve Ölçmenin Standart Hatalarının Çarpmaya Göre Tersleri

	Sözcük Alt Testi	Cümle Alt Testi	Paragraf Alt Testi
Ölçmenin Standart Hatası	1,58	1,61	1,76
Ölçmenin Standart Hatasının Çarpmaya Göre Tersleri	0,632	0,621	0,567

I.V.5.Güçlük Düzeyine Dayalı Ağırlıklandırma

Alt testleri güçlük düzeyine dayalı olarak ağırlıklandırmak için her bir alt testin ortalama güçlüğü 1,00'dan çıkarılmış ve elde edilen sayılar ilgili alt testlere ağırlık olarak atanmıştır. Tablo 14'de alt testlerin ortalama güçlük düzeyleri ve ortalama güçlük düzeylerinin 1,00'dan çıkarılmasıyla elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

Tablo 14: Alt Testlerin Ortalama Güçlükleri ve Ortalama Güçlüklerin 1.00'dan Farkı

	Sözcük Alt Testi	Cümle Alt Testi	Paragraf Alt Testi
$\bar{p}$	0,824	0,815	0,652
$1 - \bar{p}$	0,176	0,185	0,348

I.V.6. Alt Testlerin Ölçüt ile Olan İlişisine Dayalı Ağırlıklandırma

Alt testleri ölçüt ile olan ilişkilerine göre ağırlıklandırmak için her alt testin ölçüt test ile olan ilişkisi, veriler normal dağılmadığı için, Spearman Sıra Farkları Korelasyon Katsayısı hesaplanarak belirlenmiş ve elde edilen korelasyon katsayıları ilgili alt teste ağırlık olarak atanmıştır. Alt testlerin ölçüt test ile olan korelasyonları Tablo 15'de sunulmuştur.

Tablo 15: Alt Testlerin Ölçüt Test ile Olan İlişkileri

	Sözcük Alt Testi	Cümle Alt Testi	Paragraf Alt Testi
Ölçüt Test ile Olan Korelasyon	0,550	0,560	0,558

I.V.7. Uzman Kanılarına Dayalı Ağırlıklandırma

Alt testleri uzman kanılarına dayalı olarak ağırlıklandırmak için, her bir alt test için uzmanların yüzde olarak belirledikleri ağırlıkların ortancası hesaplanmış ve ilgili alt teste ağırlık olarak atanmıştır. Uzman kanılarına dayalı olarak elde edilen ağırlık katsayıları Tablo 16'da sunulmuştur.

Tablo 16: Uzman Kanılarına Dayalı Ağırlık Katsayıları

	Sözcük Alt Testi	Cümle Alt Testi	Paragraf Alt Testi
Uzman Kanılarına Dayalı Ağırlık Katsayıları	0,250	0,300	0,450

Tablo 17’de farklı ağırlıklandırma yöntemleri kullanılarak alt testler için belirlenen ağırlıklar sunulmuştur.

Tablo 17: Alt Testlere Verilen Ağırlık Katsayıları

Ağırlıklandırma Yöntemi	Alt Test	Sözcük Alt Testi	Cümle Alt Testi	Paragraf Alt Testi
Eşit Ağırlıklandırma		1	1	1
Standart Regresyon Katsayılarına Göre Ağırlıklandırma		0,803	0,629	0,496
Güvenirlilik Katsayısına Göre Ağırlıklandırma		0,758	0,773	0,737
Ölçmenin Standart Hatasının Tersine Göre Ağırlıklandırma		0,632	0,621	0,567
Ortalama Güçlük Düzeyine Göre Ağırlıklandırma		0,176	0,185	0,348
Alt Testlerin Ölçütü ile Olan İlişisine Göre Ağırlıklandırma		0,550	0,560	0,558
Uzman Kanısına Göre Ağırlıklandırma		0,250	0,300	0,450

Tablo 17 incelendiğinde, güvenirlilik katsayısına göre ağırlıklandırma için elde edilen ağırlık kümesi, ölçmenin standart hatasının tersine göre elde edilen ağırlık kümesi ve alt testlerin ölçüt test ile olan ilişkisine dayalı olarak elde edilen ağırlık kümesinin, her küme kendi içinde değerlendirilmek üzere, belirlenen ağırlıklarının birbirlerine oldukça yakın olduğu söylenebilir.

I. VI. Verilerin Analizi

Yukarıda açıklanan ağırlıklandırma yöntemleri ile elde edilen veriler alt problemlerin gereklerine göre analiz edilmiştir. Yapılan analizler alt problemlere göre aşağıda açıklanmıştır.

1. alt problemi yanıtlamak için, Wang ve Stanley (1970) tarafından önerilen bileşik testler için güvenilirlik katsayısından yararlanılmıştır. Bileşik testler için güvenilirlik katsayısının genel formülü aşağıdaki şekildedir.

$$\rho_{yy'} = \frac{\sum_{i=1}^n w_i^2 \rho_{ii} + \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n w_i w_j \rho_{ij}}{\sum_{i=1}^n w_i^2 + \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n w_i w_j \rho_{ij}}$$

$\rho_{yy'}$: Bileşik Ölçmeler İçin Güvenirlik Katsayısı.

w_i : Alt Test Ağırlığı.

ρ_{ii} : Alt Test Güvenirliği.

ρ_{ij} : Alt Testlerin Korelasyonu.

Önerilen formül 3 bileşenli bileşik ölçmeler için araştırmacı tarafından uyarlanmıştır. Uyarlanan formül ve formülde yer alan değişkenlere ilişkin açıklamalar aşağıda sunulmuştur.

$$\rho_{LL} = \frac{w_1^2 \rho_{11} + w_2^2 \rho_{22} + w_3^2 \rho_{33} + 2w_1 w_2 \rho_{12} + 2w_1 w_3 \rho_{13} + 2w_2 w_3 \rho_{23}}{w_1^2 + w_2^2 + w_3^2 + 2w_1 w_2 \rho_{12} + 2w_1 w_3 \rho_{13} + 2w_2 w_3 \rho_{23}}$$

ρ_{LL} : Bileşik ölçmelere ilişkin güvenilirlik katsayısı.

W_1 : Birinci alt teste verilen ağırlık.

W_2 : İkinci alt teste verilen ağırlık.

W_3 : Üçüncü alt teste verilen ağırlık.

ρ_{11} : Birinci alt testin güvenilirlik katsayısı.

ρ_{22} : İkinci alt testin güvenilirlik katsayısı.

ρ_{33} : Üçüncü alt testin güvenilirlik katsayısı.

ρ_{13} : Birinci alt test ile üçüncü alt test puanları arasındaki ilişki.

ρ_{12} : Birinci alt test ile ikinci alt test puanları arasındaki ilişki.

ρ_{23} : İkinci alt test ile üçüncü alt test puanları arasındaki ilişki.

Alt testlere ilişkin güvenilirlik katsayıları ve alt testlerin birbirleriyle olan ilişkileri sabit olmak üzere, alt testler için farklı ağırlıklandırma yöntemlerinden elde edilen ağırlıklar denkleme sokulmuş ve her bir ağırlıklandırma yönteminden oluşturulan bileşik ölçmeler için güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır.

2. alt problemi yanıtlamak için farklı yöntemlere dayanarak elde edilen ağırlık katsayıları, ilgili alt test puanları ile çarpılarak ağırlıklandırılmış ve bileşen puanları oluşturulmuştur. Gerek alt test puanlarının normal dağılmamasından, gerekse ölçüt değişken olan Türkçe testine ilişkin puan dağılımının normal olmamasından dolayı, parametrik olmayan istatistiksel analiz yöntemlerinden olan lojistik regresyon analizinden yararlanılmıştır. Bu amaç doğrultusunda ölçüt değişken ortanca değerine göre iki kategoriye ayrılmıştır. Puanı ortanca değerine eşit ya da daha yüksek olan bireyler başarılı, puanı ortanca değerinden düşük olan bireyler ise başarısız olarak sınıflanmıştır.

Her bir ağırlıklandırma yöntemi için analize bağımsız değişken olarak ağırlıklandırılmış alt test puanları, bağımlı değişken olarak ise ölçüt teste ait kategorikleştirilmiş değerler dahil edilmiştir. Lojistik regresyon analizinin yapılmış olduğu istatistik paket programı lojistik regresyon katsayıları için standart regresyon katsayıları hesaplamadığından dolayı, standart regresyon katsayıları araştırmacı tarafından elle hesaplanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, denklemde yer alan her bir bağımsız değişkene ilişkin regresyon katsayısı o değişkenin standart sapması ile çarpılarak standartlaştırma sağlanmıştır.

3. alt problemi yanıtlamak amacıyla, her yöntem için ayrı olmak üzere, ağırlıklandırılmış alt test puanlarının toplanması sonucu 7 farklı ağırlıklandırılmış bileşke puan elde edilmiştir. Ağırlıklandırılmış bileşke puanlara dayalı birey sıralamaları arasındaki ikili ilişkiler, Spearman Sıra Farkları Korelasyon Katsayısı hesaplanarak incelenmiştir.

BÖLÜM II

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgular ve bu bulgulara dayalı yorumlar araştırma sorularına göre sunulmuştur.

II.I. Farklı Yöntemlerle Ağırlıklandırılmış Bileşik Testlerin Güvenirliklerine İlişkin Bulgular

Bu araştırma sorusunu cevaplamak için, alt testlerin farklı ağırlıklandırma yöntemlerinden elde edilen bileşik testlere ilişkin güvenirlilik katsayıları hesaplanmıştır. Hesaplanan güvenirlilik katsayıları Tablo 18’de sunulmuştur.

Tablo 18: Ağırlıklandırılmış Alt Testlere İlişkin Güvenirlikler

AĞIRLIKLANDIRMA YÖNTEMİ	GÜVENİRLİK KATSAYISI	AĞIRLIKLANDIRMA YÖNTEMİ	GÜVENİRLİK KATSAYISI
Eşit Ağırlıklandırma	0,888	Ortalama Güçlük Düzeyine Göre Ağırlıklandırma	0,874
Standart Regresyon Katsayılarına Göre Ağırlıklandırma	0,885	Alt Testlerin Ölçütle Olan İlişisine Göre Ağırlıklandırma	0,888
Güvenirlilik Katsayısına Göre Ağırlıklandırma	0,888	Uzman Kanısına Göre Ağırlıklandırma	0,879
Ölçmenin Standart Hatasının Tersine Göre Ağırlıklandırma	0,888		

Tablo 18 incelendiğinde, farklı şekilde ağırlıklandırılan alt testlerin güvenirliliklerinin birbirine oldukça yakın olduğu söylenebilir. Elde edilen güvenirlilik katsayılarının 0,874 ile 0,888 arasında değiştiği görülmektedir. Alt testlerin farklı şekilde ağırlıklandırılmasının güvenirlilik katsayılarında çok küçük ve önemsiz değişimlere neden olduğu söylenebilir.

II.II. Farklı Yöntemlerle Ağırlıklandırılmış Bileşik Testlerin Yordama Geçerliklerine İlişkin Bulgular

II.II.1. Eşit Ağırlıklandırma ile Ağırlıklandırılmış Alt Testlerden Oluşan Bileşik Testin Yordama Geçerliği Nasıldır?

Bu araştırma sorusuna cevap alabilmek için, eşit ağırlıklaştırılmış alt test puanları ile ölçüt test puanı arasında lojistik regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 19'da sunulmuştur.

Tablo 19: Eşit Ağırlıklandırılan Sözcük, Cümle ve Paragraf Alt Testleri ile Ölçüt Test Arasında Yapılan Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları

		$\chi^2 : 159,967$ $p < .000$		$-2LL: 434,948$	
		Cox & Snell $R^2 : 0,308$		Nagelkerke $R^2 : 0,413$	
	B	Standart B	S.E	Wald	p
Sözcük	0,237	0,803	0,053	19,838	0,00
Cümle	0,196	0,630	0,060	10,585	0,00
Paragraf	0,145	0,498	0,046	9,688	0,00

Tablo 19 incelendiğinde, kurulan lojistik regresyon modelinden elde edilen uyum indeksleri, lojistik regresyon modelinin gerçek sonuçlarla uyumlu olduğunu, bir diğer ifadeyle kurulan modelin anlamlı olduğunu göstermektedir ($\chi^2:159,967$; $p<.000$, $-2LL: 434,948$). Wald istatistikleri göz önünde tutulduğunda, modeldeki yordayıcıların (cümle, sözcük ve paragraf alt test puanları) bireyleri Türkçe başarı düzeyine göre doğru sınıflamada (başarılı-başarısız) istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlenmiştir $W_S: 19,838$, $W_C: 10,585$, $W_P: 9,688$ $p<0,00$). Modeldeki B katsayıları göz önüne alındığında, okuduğunu anlama yeteneğine ilişkin eşit ağırlıklandırılmış alt test puanlarının Türkçe başarısına göre bireyleri doğru olarak sınıflamada, bir diğer ifadeyle, okuduğunu anlama yeteneğine ilişkin eşit ağırlıklandırılmış alt test puanlarının Türkçe başarı düzeylerini yordamada, standart regresyon katsayıları incelendiğinde, en çok sözcük alt testinin daha

sonra cümle alt testinin en az ise paragraf alt testinin etkili olduğu gözlenmiştir. Bağımsız değişkenler olan eşit ağırlıklandırma yöntemine göre ağırlıklandırılmış sözcük, cümle ve paragraf alt testleri bağımlı değişken olan Türkçe başarısının %41'ini açıklamaktadır.

Tablo 20: Eşit Olarak Ağırlıklandırılmış Alt Testlerin Ölçüt Testte Yer Alan Bireyleri Doğru ve Yanlış Sınıflama Yüzdeleri

		Kestirilen			
		Başarısız	Başarılı	Doğru Sınıflama Yüzdesi	Yanlış Sınıflama Yüzdesi
Gözlenen	Başarısız	118	72	%62,1	%37,9
	Başarılı	35	209	%85,7	%14,3
	Toplam	153	281	%75,3	%24,7

Tablo 20 incelendiğinde, lojistik regresyon modelinden elde edilen sonuçlar ile gerçek sonuçlar arasındaki doğru sınıflama yüzdesi toplamda % 75,3, başarısız sınıflamada %62,1, başarılı sınıflamada ise % 85,7 olarak elde edilmiştir. Lojistik modele göre, 72 kişi başarılı olması gerekirken başarısız, 35 kişi de başarısız olması gerekirken başarılı olmuştur. Bu sonuçlar göstermektedir ki, okuduğunu anlama testi alt test puanları eşit olarak ağırlıklandırıldığında, özellikle başarısız öğrencileri sınıflamada yeterince başarılı gözükmemektedir.

II.II.2. Standart Regresyon Katsayılarına Dayalı Ağırlıklandırılmış Alt Testlerden Oluşan Bileşik Testin Yordama Geçerliliği Nasıldır?

Bu araştırma sorusuna cevap alabilmek için standart regresyon katsayılarına dayalı ağırlıklandırılmış alt test puanları ile ölçüt test puanları arasında lojistik regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 21'de sunulmuştur.

Tablo 21: Standart Regresyon Katsayılarına Göre Ağırlıklandırılan Sözcük, Cümle ve Paragraf Alt Testleri ile Ölçüt Test Arasında Yapılan Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları

		$\chi^2 : 159,967$ $p < .000$		$-2LL: 434,948$	
		Cox & Snell R^2 : 0,308		Nagelkerke R^2 : 0,413	
	B	Standart B	S.E	Wald	p
Sözcük	0,295	0,803	0,22	19,838	0,00
Cümle	0,311	0,629	0,31	10,585	0,00
Paragraf	0,290	0,496	0,32	9,688	0,00

Tablo 21 incelendiğinde, kurulan lojistik regresyon modelinden elde edilen uyum indeksleri, lojistik regresyon modelinin gerçek sonuçlarla uyumlu olduğunu, bir diğer ifadeyle kurulan modelin anlamlı olduğunu göstermektedir ($\chi^2:159,967$; $p<.000$, -2LL: 434,948). Wald istatistikleri göz önünde tutulduğunda, modeldeki yordayıcıların (cümle, sözcük ve paragraf alt test puanları) bireyleri Türkçe başarı düzeyine göre doğru sınıflamada (başarılı-başarısız) istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlenmiştir (W_S : 19,84, W_C : 10,59, W_P : 9,69 $p<0,001$). Modeldeki B katsayıları göz önüne alındığında, okuduğunu anlama yeteneğine ilişkin regresyon katsayılarına göre ağırlıklandırılmış alt test puanlarının Türkçe başarısına göre bireyleri doğru olarak sınıflamada, bir diğer ifadeyle, okuduğunu anlama yeteneğine ilişkin regresyon katsayılarına göre ağırlıklandırılmış alt test puanlarının Türkçe başarı düzeylerini yordamada, standart regresyon katsayılarına göre incelendiğinde, en çok sözcük alt testinin daha sonra cümle alt testinin ve en son olarak da paragraf alt testinin etkili olduğu söylenebilir. Bağımsız değişkenler olan standart regresyon katsayıları ile ağırlıklandırılmış sözcük, cümle ve paragraf alt testleri; bağımlı değişken olan Türkçe başarısının %41'ini açıklamaktadır.

Tablo 22: Standart Regresyon Katsayılarına Göre Ağırlıklandırılan Alt Testlerin Ölçüt Testte Yer Alan Bireyleri Doğru ve Yanlış Sınıflama Yüzdeleri

		Kestirilen			
		Başarısız	Başarılı	Doğru Sınıflama Yüzdesi	Yanlış Sınıflama Yüzdesi
Gözlenen	Başarısız	118	72	%62,1	%37,9
	Başarılı	35	209	%85,7	%14,3
	Toplam	153	281	%75,3	%24,7

Tablo 22 incelendiğinde, lojistik regresyon modelinden elde edilen sonuçlar ile gerçek sonuçlar arasındaki doğru sınıflama yüzdesi toplamda % 75,3, başarısız sınıflamada %62,1, başarılı sınıflamada ise % 85,7 olarak elde edilmiştir. Lojistik modele göre, 72 kişi başarılı olması gerekirken başarısız, 35 kişi de başarısız olması gerekirken başarılı olmuştur. Bu sonuçlar göstermektedir ki, okuduğunu anlama testi alt test puanları regresyon katsayıları ile ağırlıklandırıldığında, özellikle başarısız öğrencileri sınıflamada yeterince başarılı gözükmemektedir.

II.II.3. Güvenirlik Katsayılarına Göre Ağırlıklandırılmış Alt Testlerden

Oluşan Bileşik Testin Yordama Geçerliği Nasıldır?

Bu araştırma sorusuna cevap alabilmek için güvenirlik katsayılarına göre ağırlıklandırılmış alt test puanları ile ölçüt test puanları arasında lojistik regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 23’de sunulmuştur.

Tablo 23: Güvenirlik Katsayılarına Göre Ağırlıklandırılan Sözcük, Cümle ve Paragraf Alt Testleri ile Ölçüt Test Arasında Yapılan Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları

$\chi^2 : 159,967 \quad p < .000 \quad -2LL: 434,948$					
Cox & Snell $R^2 : 0,308 \quad$ Nagelkerke $R^2 : 0,413$					
	B	Standart B	S.E	Wald	p
Sözcük	0,313	0,804	0,07	19,838	0,00
Cümle	0,254	0,630	0,078	10,585	0,00
Paragraf	0,196	0,496	0,063	9,688	0,00

Tablo 23 incelendiğinde, kurulan lojistik regresyon modelinden elde edilen uyum indeksleri, lojistik regresyon modelinin gerçek sonuçlarla uyumlu olduğunu, bir diğer ifadeyle kurulan modelin anlamlı olduğunu göstermektedir (χ^2 :159,967; $p<.000$, -2LL: 434,948). Wald istatistikleri göz önünde tutulduğunda modeldeki yordayıcıların (cümle, sözcük ve paragraf alt test puanları) bireyleri Türkçe başarı düzeyine göre doğru sınıflamada (başarılı-başarısız) istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlenmiştir (W_S : 19,838, W_C : 10,585, W_P : 9,688 $p<0,00$). Modeldeki B katsayıları göz önüne alındığında, okuduğunu anlama yeteneğine ilişkin güvenilirlik katsayısına göre ağırlıklandırılmış alt test puanlarının Türkçe başarısına göre bireyleri doğru olarak sınıflamada, bir diğer ifadeyle, okuduğunu anlama yeteneğine ilişkin ölçmenin standart hatasına göre ağırlıklandırılmış alt test puanlarının Türkçe başarı düzeylerini yordamada, standart regresyon katsayılarına bakıldığında en çok sözcük alt testinin etkili olduğu, daha sonra cümle alt testinin etkili olduğu, en az ise paragraf alt testinin etkili olduğu görülmektedir. Bağımsız değişkenler olan güvenilirlik katsayısına göre ağırlıklandırılmış sözcük, cümle ve paragraf alt testleri bağımlı değişken olan Türkçe başarısının %41'ini açıklamaktadır.

Tablo 24: Güvenirlik Katsayılarına Göre Ağırlıklandırılan Alt Testlerin Ölçüt Testte Yer Alan Bireyleri Doğru ve Yanlış Sınıflama Yüzdeleri

		Kestirilen			
		Başarısız	Başarılı	Doğru Sınıflama Yüzdesi	Yanlış Sınıflama Yüzdesi
Gözlenen	Başarısız	118	72	%62,1	%37,9
	Başarılı	35	209	%85,7	%14,3
	Toplam	153	281	%75,3	%24,7

Tablo 24 incelendiğinde, lojistik regresyon modelinden elde edilen sonuçlar ile gerçek sonuçlar arasındaki doğru sınıflama yüzdesi toplamda % 75,3, başarısız sınıflamada %62,1, başarılı sınıflamada ise % 85,7 olarak elde edilmiştir. Lojistik modele

göre, 72 kişi başarılı olması gerekirken başarısız, 35 kişi de başarısız olması gerekirken başarılı olmuştur. Bu sonuçlar göstermektedir ki, okuduğunu anlama testi alt test puanları güvenilirlik katsayısına göre ağırlıklandırıldığında özellikle başarısız öğrencileri sınıflamada yeterince başarılı gözükmemektedir.

II.II.4. Ölçmenin Standart Hatasının Tersine Göre Ağırlıklandırılmış Alt Testlerden Oluşan Bileşik Testin Yordama Geçerliği Nasıldır?

Bu araştırma sorusuna cevap alabilmek için ölçmenin standart hatasının tersine göre ağırlıklandırılmış alt test puanları ile ölçüt test arasında lojistik regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 25’de sunulmuştur.

Tablo 25: Ölçmenin Standart Hatasının Tersine Göre Ağırlıklandırılan Sözcük, Cümle ve Paragraf Alt Testleri ile Ölçüt Test Arasında Yapılan Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları

		$\chi^2 : 159,967$ $p < .000$		$-2LL: 434,948$	
		Cox & Snell $R^2 : 0,308$		Nagelkerke $R^2 : 0,413$	
	B	Standart B	S.E	Wald	p
Sözcük	0,375	0,803	0,084	19,838	0,00
Cümle	0,316	0,718	0,097	10,585	0,00
Paragraf	0,255	0,438	0,082	9,688	0,00

Tablo 25 incelendiğinde, kurulan lojistik regresyon modelinden elde edilen uyum indeksleri, lojistik regresyon modelinin gerçek sonuçlarla uyumlu olduğunu, bir diğer ifadeyle kurulan modelin anlamlı olduğunu göstermektedir ($\chi^2:159,967$; $p < .000$, $-2LL: 434,948$). Wald istatistikleri göz önünde tutulduğunda modeldeki yordayıcıların (cümle, sözcük ve paragraf alt test puanları) bireyleri Türkçe başarı düzeyine göre doğru sınıflamada (başarılı-başarısız) istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlenmiştir ($W_S: 19,838$, $W_C: 10,585$, $W_P: 9,688$ $p < 0,00$). Modeldeki B katsayıları göz önüne alındığında, okuduğunu anlama yeteneğine ilişkin ölçmenin standart hatasına göre ağırlıklandırılmış

alt test puanlarını Türkçe başarısına göre bireyleri doğru olarak sınıflamada, bir diğer ifadeyle, okuduğunu anlama yeteneğine ilişkin ölçmenin standart hatasına göre ağırlıklandırılmış alt test puanlarının Türkçe başarı düzeylerini yordamada, standart regresyon katsayılarına göre, en çok sözcük alt testinin etkili olduğu, daha sonra cümle alt testinin etkili olduğu, en az ise paragraf alt testinin etkili olduğu görülmektedir. Bağımsız değişkenler olan ölçmenin standart hatasına göre ağırlıklandırılmış sözcük, cümle ve paragraf alt testleri bağımlı değişken olan Türkçe başarısının %41'ini açıklamaktadır.

Tablo 26: Ölçmenin Standart Hatasının Tersine Göre Ağırlıklandırılan Alt Testlerin Ölçüt Testte Yer Alan Bireyleri Doğru ve Yanlış Sınıflama Yüzdeleri

		Kestirilen			
		Başarısız	Başarılı	Doğru Sınıflama Yüzdesi	Yanlış Sınıflama Yüzdesi
Gözlenen	Başarısız	118	72	%62,1	%37,9
	Başarılı	35	209	%85,7	%14,3
	Toplam	153	281	%75,3	%24,7

Tablo 26 incelendiğinde, lojistik regresyon modelinden elde edilen sonuçlar ile gerçek sonuçlar arasındaki doğru sınıflama yüzdesi toplamda % 75,3, başarısız sınıflamada %62,1, başarılı sınıflamada ise % 85,7 olarak elde edilmiştir. Lojistik modele göre, 72 kişi başarılı olması gerekirken başarısız, 35 kişi de başarısız olması gerekirken başarılı olmuştur. Bu sonuçlar göstermektedir ki, okuduğunu anlama testi alt test puanları ölçmenin standart hatasına göre ağırlıklandırıldığında özellikle başarısız öğrencileri sınıflamada yeterince başarılı gözükmemektedir.

II.II.5. Güçlük Düzeylerine Göre Ağırlıklandırılmış Alt Testlerden Oluşan Bileşik Testin Yordama Geçerliği Nasıldır?

Bu araştırma sorusuna cevap alabilmek için güçlük düzeylerine göre ağırlıklandırılmış alt test puanları ile ölçüt test puanları arasında lojistik regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 27’de sunulmuştur.

Tablo 27: Güçlük Düzeylerine Göre Ağırlıklandırılan Sözcük, Cümle ve Paragraf Alt Testleri ile Ölçüt Test Arasında Yapılan Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları

		χ^2 : 159,967 p<.000		-2LL: 434,948	
		Cox & Snell R^2 : 0,308		Nagelkerke R^2 : 0,413	
	B	Standart B	S.E	Wald	p
Sözcük	1,348	0,803	0,303	19,838	0,00
Cümle	1,059	0,629	0,326	10,585	0,00
Paragraf	0,416	0,498	0,134	9,688	0,00

Tablo 27 incelendiğinde, kurulan lojistik regresyon modelinden elde edilen uyum indeksleri, lojistik regresyon modelinin gerçek sonuçlarla uyumlu olduğunu, bir diğer ifadeyle kurulan modelin anlamlı olduğunu göstermektedir (χ^2 :159,967; p<.000, -2LL: 434,948). Wald istatistikleri göz önünde tutulduğunda modeldeki yordayıcıların (cümle, sözcük ve paragraf alt test puanları) bireyleri Türkçe başarı düzeyine göre doğru sınıflamada (başarılı-başarısız) istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlenmiştir (W_S : 19,838, W_C : 10,585, W_P : 9,688 p<0,00). Modeldeki B katsayıları göz önüne alındığında, okuduğunu anlama yeteneğine ilişkin güçlük düzeylerine göre ağırlıklandırılmış alt test puanlarını Türkçe başarısına göre bireyleri doğru olarak sınıflamada, diğer bir ifadeyle, okuduğunu anlama yeteneğine ilişkin güçlük düzeylerine göre ağırlıklandırılmış alt test puanlarının Türkçe başarı düzeylerini yordamada, standart regresyon katsayılarına göre, en çok sözcük alt testinin etkili olduğu, daha sonra cümle alt testinin etkili olduğu, en az ise paragraf alt testinin etkili olduğu görülmektedir. Bağımsız değişkenler olan güçlük

düzeyine göre ağırlıklandırılmış sözcük, cümle ve paragraf alt testleri bağımlı değişken olan Türkçe başarısının %41'ini açıklamaktadır.

Tablo 28: Güçlük Düzeylerine Göre Ağırlıklandırılan Alt Testlerin Ölçüt Testte Yer Alan Bireyleri Doğru ve Yanlış Sınıflama Yüzdeleri

		Kestirilen			
		Başarısız	Başarılı	Doğru Sınıflama Yüzdesi	Yanlış Sınıflama Yüzdesi
Gözlenen	Başarısız	118	72	%62,1	%37,9
	Başarılı	35	209	%85,7	%14,3
	Toplam	153	281	%75,3	%24,7

Tablo 28 incelendiğinde, lojistik regresyon modelinden elde edilen sonuçlar ile gerçek sonuçlar arasındaki doğru sınıflama yüzdesi toplamda % 75,3, başarısız sınıflamada %62,1, başarılı sınıflamada ise % 85,7 olarak elde edilmiştir. Lojistik modele göre, 72 kişi başarılı olması gerekirken başarısız, 35 kişi de başarısız olması gerekirken başarılı olmuştur. Bu sonuçlar göstermektedir ki, okuduğunu anlama testi alt test puanları güçlük düzeylerine göre ağırlıklandırıldığında özellikle başarısız öğrencileri sınıflamada yeterince başarılı gözükmemektedir.

II.II.6. Ölçüt Test İle Olan Korelasyonuna Göre Ağırlıklandırılmış Alt Testlerden Oluşan Bileşik Testin Yordama Geçerliliği Nasıldır?

Bu araştırma sorusuna cevap alabilmek için ölçüt test ile olan korelasyonuna göre ağırlıklandırılmış alt test puanları ile ölçüt test arasında lojistik regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 29'da sunulmuştur.

Tablo 29: Ölçüt Test İle Olan Korelasyonuna Göre Ağırlıklandırılan Sözcük, Cümle ve Paragraf Alt Testleri ile Ölçüt Test Arasında Yapılan Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları

		$\chi^2 : 159,967$ $p < .000$		$-2LL: 434,948$	
		Cox & Snell $R^2 : 0,308$		Nagelkerke $R^2 : 0,413$	
	B	Standart B	S.E	Wald	p
Sözcük	0,431	0,804	0,085	19,838	0,00
Cümle	0,350	0,630	0,098	10,585	0,00
Paragraf	0,259	0,497	0,078	9,688	0,00

Tablo 29 incelendiğinde, kurulan lojistik regresyon modelinden elde edilen uyum indeksleri, lojistik regresyon modelinin gerçek sonuçlarla uyumlu olduğunu, bir diğer ifadeyle kurulan modelin anlamlı olduğunu göstermektedir ($\chi^2:159,967$; $p<.000$, -2LL: 434,948). Wald istatistikleri göz önünde tutulduğunda modeldeki yordayıcıların (cümle, sözcük ve paragraf alt test puanları) bireyleri Türkçe başarı düzeyine göre doğru sınıflamada (başarılı-başarısız) istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlenmiştir ($W_S: 19,838$, $W_C: 10,585$, $W_P: 9,688$ $p<0,00$). Modeldeki B katsayıları göz önüne alındığında, okuduğunu anlama yeteneğine ilişkin ölçüt ile olan korelasyonuna göre ağırlıklandırılmış alt test puanlarını Türkçe başarısına göre bireyleri doğru olarak sınıflamada, bir diğer ifadeyle, okuduğunu anlama yeteneğine ilişkin ölçüt ile olan korelasyonuna göre ağırlıklandırılmış alt test puanlarının Türkçe başarı düzeylerini yordamada, standart regresyon katsayılarına göre, en çok sözcük alt testinin daha sonra cümle alt testinin en az ise paragraf alt testinin etkili olduğu gözlenmiştir. Bağımsız değişkenler olan ölçüt ile olan korelasyonuna göre ağırlıklandırılmış sözcük, cümle ve paragraf alt testleri bağımlı değişken olan Türkçe başarısının %41'ini açıklamaktadır.

Tablo 30: Ölçüt Test İle Olan Korelasyonuna Göre Ağırlıklandırılan Alt Testlerin Ölçüt Testte Yer Alan Bireyleri Doğru ve Yanlış Sınıflama Yüzdeleri

		Kestirilen			
		Başarısız	Başarılı	Doğru Sınıflama Yüzdesi	Yanlış Sınıflama Yüzdesi
Gözlenen	Başarısız	118	72	%62,1	%37,9
	Başarılı	35	209	%85,7	%14,3
	Toplam	153	281	%75,3	%24,7

Tablo 30 incelendiğinde, lojistik regresyon modelinden elde edilen sonuçlar ile gerçek sonuçlar arasındaki doğru sınıflama yüzdesi toplamda % 75,3, başarısız sınıflamada %62,1, başarılı sınıflamada ise % 85,7 olarak elde edilmiştir. Lojistik modele göre, 72 kişi başarılı olması gerekirken başarısız, 35 kişi de başarısız olması gerekirken başarılı olmuştur. Bu sonuçlar göstermektedir ki, okuduğunu anlama testi alt test puanları ölçüt ile olan korelasyonuna göre ağırlıklandırıldığında özellikle başarısız öğrencileri sınıflamada yeterince başarılı gözükmemektedir.

II.II.7. Uzman Kanılarına Göre Ağırlıklandırılmış Alt Testlerden Oluşan Bileşik Testin Yordama Geçerliği Nasıldır?

Bu araştırma sorusuna cevap alabilmek için uzman kanılarına göre ağırlıklandırılmış alt test puanları ile ölçüt test arasında lojistik regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 31’de sunulmuştur.

Tablo 31: Uzman Kanılarına Göre Ağırlıklandırılan Sözcük, Cümle ve Paragraf Alt Testleri ile Ölçüt Test Arasında Yapılan Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları

		χ^2 : 159,967	p<.000	-2LL: 434,948	
		Cox & Snell R^2 : 0,308		Nagelkerke R^2 : 0,413	
	B	Standart B	S.E	Wald	p
Sözcük	0,949	0,804	0,213	19,838	0,00
Cümle	0,653	0,629	0,201	10,585	0,00
Paragraf	0,321	0,496	0,103	9,688	0,00

Tablo 31 incelendiğinde, kurulan lojistik regresyon modelinden elde edilen uyum indeksleri, lojistik regresyon modelinin gerçek sonuçlarla uyumlu olduğunu, bir diğer ifadeyle kurulan modelin anlamlı olduğunu göstermektedir (χ^2 :159,967; $p<.000$, -2LL: 434,948). Wald istatistikleri göz önünde tutulduğunda modeldeki yordayıcıların (cümle, sözcük ve paragraf alt test puanları) bireyleri Türkçe başarı düzeyine göre doğru sınıflamada (başarılı-başarısız) istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlenmiştir (W_S : 19,838, W_C : 10,585, W_P : 9,688 $p<0,00$). Modeldeki B katsayıları göz önüne alındığında, okuduğunu anlama yeteneğine ilişkin uzman kanılarına göre ağırlıklandırılmış alt test puanlarını Türkçe başarısına göre bireyleri doğru olarak sınıflamada, bir diğer ifadeyle, okuduğunu anlama yeteneğine ilişkin uzman kanılarına göre ağırlıklandırılmış alt test puanlarının Türkçe başarı düzeylerini yordamada, standart regresyon katsayıları incelendiğinde, en çok sözcük alt testinin daha sonra cümle alt testinin en az ise paragraf alt testinin etkili olduğu gözlenmiştir. Bağımsız değişkenler olan uzman kanılarına göre ağırlıklandırılmış sözcük, cümle ve paragraf alt testleri bağımlı değişken olan Türkçe başarısının %41'ini açıklamaktadır.

Tablo 32: Uzman Kanılarına Göre Ağırlıklandırılan Alt Testlerin Ölçüt Testte Yer Alan Bireyleri Doğru ve Yanlış Sınıflama Yüzdeleri

		Kestirilen			
		Başarısız	Başarılı	Doğru Sınıflama Yüzdesi	Yanlış Sınıflama Yüzdesi
Gözlenen	Başarısız	118	72	%62,1	%37,9
	Başarılı	35	209	%85,7	%14,3
	Toplam	153	281	%75,3	%24,7

Tablo 32 incelendiğinde, lojistik regresyon modelinden elde edilen sonuçlar ile gerçek sonuçlar arasındaki doğru sınıflama yüzdesi toplamda % 75,3, başarısız sınıflamada %62,1, başarılı sınıflamada ise % 85,7 olarak elde edilmiştir. Lojistik modele

göre, 72 kişi başarılı olması gerekirken başarısız, 35 kişi de başarısız olması gerekirken başarılı olmuştur. Bu sonuçlar göstermektedir ki, okuduğunu anlama testi alt test puanları uzman kanılarına göre ağırlıklandırıldığında özellikle başarısız öğrencileri sınıflamada yeterince başarılı gözükmemektedir.

II. III. Farklı Yöntemlerle Ağırlıklandırılmış Bileşik Testlere Dayalı Birey

Sıralamaları Arasındaki İlişkilere İlişkin Bulgular

Alt testlerin farklı şekilde ağırlıklandırılmasından elde edilen bileşke puanlara dayalı birey sıralamaları arasında nasıl bir ilişki vardır?

Bu araştırma sorusuna cevap alabilmek için, farklı şekilde ağırlıklandırılmış alt testlerden elde edilen bileşke puanlar arasındaki ilişkiler hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 33’de sunulmuştur.

Tablo 33: Alt Testlerin Farklı Şekilde Ağırlıklandırılmasından Elde Edilen Bileşke Puanlara Göre Birey Sıralamaları Arasındaki İlişkiler

	Standart Regresyon Katsayısına Göre Ağırlıklandırma	Eşit Ağırlıklandırma	Ölçmenin Standart Hatasının Tersine İle Ağırlıklandırma	Test Güçlüğüne Göre Ağırlıklandırma	Ölçüt ile Olan Korelasyona Göre Ağırlıklandırma	Güvenirlilik Katsayısına Göre Ağırlıklandırma
Eşit Ağırlıklandırma	0,995(**)	-				
Ölçmenin Standart Hatasının Tersine İle Ağırlıklandırma	0,998(**)	0,999(**)	-			
Test Güçlüğüne Göre Ağırlıklandırma	0,974(**)	0,991(**)	0,984(**)	-		
Ölçüt ile Olan Korelasyona Göre Ağırlıklandırma	0,998(**)	0,999(**)	1.000(**)	0,984(**)	-	
Güvenirlilik Katsayısına Göre Ağırlıklandırma	0,997(**)	0,999(**)	1.000(**)	0,984(**)	0,999(**)	-
Uzman Kararına Göre Ağırlıklandırma	0,978(**)	0,993(**)	0,987(**)	1.000(**)	0,987(**)	0,988(**)

** p <0.000

Tablo 33 incelendiğinde, farklı şekillerde ağırlıklandırılmış alt testlerin bileşke puanlarına göre birey sıralamaları arasındaki ilişkilerin pozitif, çok yüksek ve 0,0001 düzeyinde anlamlı olduğu söylenebilir. Bileşke puanlara göre birey sıralamaları arasındaki ilişkilerin 0,974 ile 1,000 arasında değiştiği görülmektedir. Ölçmenin standart hatasının tersi ile ağırlıklandırılmış alt testlerden elde edilen puanlara göre birey sıralaması ile alt testlerin ölçüt değişkenle olan korelasyonlarına göre ağırlıklandırılmış alt testlerden elde edilen bileşke puana dayalı ve güvenilirlik katsayısına göre ağırlıklandırılmış alt testlerden elde edilen bileşke puana dayalı birey sıralamaları arasında mükemmel ilişki bulunmuştur. Alt testlerin güçlüklerine göre ağırlıklandırılmasından elde edilen bileşke puana dayalı birey sıralaması ile alt testlerin uzman kanısına göre ağırlıklandırılmasından elde edilen bileşke puana dayalı birey sıralaması arasında da mükemmel pozitif ilişki bulunmuştur.

BÖLÜM III

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde, Giriş bölümünde belirtilen ilgili çalışmalar ve Bulgular bölümünde özetlenen bilgiler ışığında araştırma soruları teker teker ele alınıp tartışılacak ve yorumlanacaktır.

III.1. Farklı Şekilde Ağırlıklandırılmış Alt Testlerden Oluşan Bileşik Testlerin Güvenirliklerinin Değerlendirilmesi

Farklı şekilde ağırlıklandırılmış bileşik ölçmelere ilişkin güvenilirlik katsayıları incelediğinde, elde edilen değerlerin birbirine oldukça yakın olduğu görülebilir. Wang ve Stanley (1970) tarafından önerilen ve araştırmada kullanılan bileşik ölçmeler için güvenilirlik formülü incelendiğinde, elde edilen olan güvenilirlik katsayılarının; alt testlerin güvenilirliğine, alt testlerin birbirleriyle olan ilişkilerine ve alt testlere verilen ağırlıklara bağlı olduğu görülebilir. Kane ve Case'in (2003) yapmış olduğu çalışmaya dayanarak, alt testler arasındaki korelasyonun bileşke teste ilişkin güvenilirlik katsayısını çok az etkilediği göz önüne alınırsa, araştırma sonucunda elde edilen güvenilirlik katsayılarının birbirine oldukça yakın çıkmasının nedeni, alt testlere ilişkin güvenilirlik katsayılarının birbirine çok yakın olması ve farklı ağırlıklandırma yöntemlerinden elde edilen ağırlık katsayılarının, kendi içerisinde değerlendirildiğinde, homojen bir yapı sergilemesinden kaynaklandığı söylenebilir. Rudner (2001), Kane ve Case'in (2003) bileşik testlerin güvenilirliğine yönelik yapmış oldukları çalışmalarda alt test güvenilirliklerinin birbirinden oldukça farklı

olduğu görülebilir. Bu çalışmada ise, diğer çalışmalardan farklı olarak, kullanılan alt testlerin güvenilirlikleri birbirine çok yakındır. Alt test güvenilirliklerinin birbirine çok yakın olduğu durumlarda; alt testleri farklı şekilde ağırlıklandırmanın, bileşke testin güvenilirliğinde çok küçük değişimlere neden olduğu söylenebilir. Buna bağlı olarak bu gibi durumlarda ağırlık belirlemek için istatistiksel yük getirmeyen eşit ağırlıklandırma yöntemi önerilebilir.

III.II. Farklı Şekilde Ağırlıklandırılmış Alt Testlerden Oluşan Bileşik Testlerin Yordama Geçerliklerinin Değerlendirilmesi

Farklı şekilde ağırlıklandırılmış alt testlerden oluşan bileşik ölçmelere ilişkin yordama geçerliği katsayıları incelediğinde, bütün ağırlıklandırma modellerinden elde edilen R^2 değerleri aynı bulunmuştur. Alt testlerin farklı ağırlıklandırma yöntemlerine göre ağırlıklandırılması geçerlik katsayılarında değişime neden olmamıştır. Bunun başlıca nedenlerini irdelemek gerekirse; alt test puanları arasındaki ilişkilerin 0,50' den büyük olması (Gulliksen, 1950) ve alt test puanlarına ilişkin komünalite değerlerinin birbirine yakın olmasından kaynaklanan çoklu birlikte doğrusallıktan (Pruzek ve Frederik, 1978; akt: Davis ve Sauser, 1991), alt testlerin ölçüt değişken ile yakın korelasyonlar göstermesinden ve farklı ağırlıklandırma yöntemlerinden elde edilen ağırlıkların, kendi içerisinde homojen bir yapı göstermesinden kaynaklı olabileceği söylenebilir. Gulliksen'in (1950) ağırlıklandırmanın farklılıklara neden olabilmesi için gerekli koşullardan biri olarak belirttiği alt test sayısının üç ile on arasında yer almasının, bu çalışmanın bulguları göz önüne alındığında, tek başına yeterli olmadığı söylenebilir. Yapılmış olan bu çalışmanın bulguları ile Davis ve Sauser'in (1991) yüksek çoklu birlikte doğrusallık gösteren verilerle yaptığı ve Pruzek ve Frederick'in (1978); (akt: Davis ve

Sausser, 1991) homojen veri grubuyla yaptığı yordama geçerliği çalışmalarının bulguları örtüşmektedir.

Yüksek çoklu birlikte doğrusallık gösteren alt testlerden oluşan bileşik testlerin bileşenlerinin farklı ağırlıklandırma yöntemlerine dayanarak ağırlıklandırılması yordama geçerliği katsayılarında değişim yaratmamaktadır. Buna bağlı olarak, bu gibi durumlarda ağırlık belirlemek için istatistiksel yük getirmeyen eşit ağırlıklandırma önerilebilir.

III.III. Farklı Şekilde Ağırlıklandırılmış Alt Testlerden Elde Edilen Bileşke Puanlara Dayalı Birey Sıralamaları Arasındaki İlişkilerin Değerlendirilmesi

Farklı şekillerde ağırlıklandırılmış alt testlerden elde edilen bileşke puanlara göre birey sıralamaları arasında yüksek çok yüksek ilişkiler bulunmuştur. Bunun başlıca nedenleri; alt test puanları arasındaki ilişkilerin 0,50'den büyük olması (Gulliksen, 1950) ve alt test puanlarına ilişkin komünalite değerlerinin birbirine yakın olmasından kaynaklanan çoklu birlikte doğrusallık (Pruzek ve Frederik, 1978; akt: Davis ve Sausser,1991) ve farklı ağırlıklandırma yöntemlerinden elde edilen ağırlıkların, kendi içerisinde homojen bir yapı göstermesinden kaynaklı olabileceği (Gulliksen, 1950) şeklinde sıralanabilir. Literatürde yer alan, farklı ağırlıklandırma yöntemlerinden elde edilmiş bileşke puanlar arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmaların hemen hemen hepsinin bileşke puanlar arasında yüksek korelasyon bulduğu görülebilir Arthur, Doverspike ve Baret (1996); Davis ve Sausser (1991); Madigan ve Hoover (1986); akt: Davis ve Sausser (1991) ve Scates ve Noffsinger, (1931); akt: Wang ve Stanley, (1970). Yapılmış olan bu çalışmada da literatürde yer alan bulgulara çok yakın sonuçlar elde edilmiştir. Özellikle çoklu birlikte doğrusallık gösteren alt testleri içeren test bataryalarından, farklı

ağırlıklandırma yöntemleri ile elde edilen bileşke puanlar yüksek ilişki göstermektedir. Buna bağlı olarak bu gibi durumlarda ağırlık belirlemek için istatistiksel yük getirmeyen eşit ağırlıklandırma önerilebilir.

BÖLÜM IV

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı sonuçlar belirtilmiş ve yeni araştırmalar için bazı önerilerde bulunulmuştur.

IV.I. Sonuçlar

1. Alt testlerin farklı şekilde ağırlıklandırılmasından elde edilen bileşke testlerin güvenilirliklerinin birbirlerine oldukça yakın, bir kısmının ise aynı güvenilirlik katsayısına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2. Alt testlerin farklı şekilde ağırlıklandırılmasından elde edilen ağırlıklandırılmış alt test puanlarının ölçütü aynı şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

3. Farklı şekilde ağırlıklandırılan alt testlerden elde edilen bileşke puanlar arasında çok yüksek ve pozitif ilişki bulunmuştur. Alt testlerin farklı şekilde ağırlıklandırılmasının birey sıralamaları arasında etkili bir değişim yaratmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

IV.II. Öneriler

1. Bu araştırma 8. sınıf düzeyinde öğrenim gören 434 kişi üzerinde yapılmıştır. Alt testlerin farklı şekilde ağırlıklandırılmasının birey sıralaması üzerine olan etkileri örneklem büyüklükleri değişimlenerek incelenirse, hangi ağırlıklandırma yönteminin örneklem büyüklüğüne daha duyarlı olduğu bulunabilir.

2. Bu araştırmada veri toplamak amacıyla 3 bileşenli bir sızzel yetenek testi kullanılmıştır. Bileşen sayısı ve/veya bileşenler arasındaki ilişkiler kontrol altına alınarak yeni araştırmalar yapılabilir.

3. Bu araştırmada 7 çeşit ağırlıklandırma yzntemi kullanılmıştır. Daha farklı ağırlıklandırma yzntemleri kullanarak, alt testlerin farklı şekilde ağırlıklandırılmasının birey sıralamasına olan etkileri incelenebilir.

4. Alt testlere verilen ağırlık kumesinin elemanları arasındaki ilişkiler kontrol altına alınarak alt testlerin farklı şekilde ağırlıklandırılmasının birey sıralamasına olan etkisi incelenebilir.

5. Bu araştırmada zlzt olarak tek değişken kullanılmıştır. Bağımlı değişken 2 veya daha fazla belirlenerek çoklu zlzt yordamada, farklı ağırlıklandırma yzntemlerinin etkisi incelenebilir.

6. Bu araştırmada şans başarısı dikkate alınmamıştır. şans başarısı da gzy znuene alınarak alt test ağırlıklandırması ile ilgili yeni çalışmalar yapılabilir.

7. Farklı ağırlıklandırma yzntemlerinin birey sınıflamasına olan etkisi incelenebilir.

KAYNAKÇA

- ARICI, Hüsni (1991). *İstatistik: Yöntemler ve Uygulama*. Ankara: Meteksan.
- AKKUŞ, Oylum (2000). “Çoktan Seçmeli Test Maddelerini Puanlamada, Seçenekleri Farklı Biçimlerde Ağırlıklandırmanın Madde ve Test İstatistiklerine Olan Etkisinin İncelenmesi”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, HÜ SBE.
- ARTHUR, Winfred Jr; DOVERSPIKE, Dennis; BARRETT, Gerald V. (1996). “Development of A Job Analysis- Based Procedure for Weighting and Combining Content-Related Tests Into A Single Test Battery Score” . *Personel Psychology*, Winter, 49(4), s: 971-985.
- BAYKUL, Yaşar (2000). *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme: Klasik Test Teorisi ve Uygulamaları*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- COHEN, Ronald; SWERDLİK, Mark (2002). *Psychological Testing and Assessment: An Introduction To Test and Measurement*. NY: Mc Graw Hill, Fifth Edition.
- DAVIS, Kermit; SAUSER, William (1991). “Effects of Alternative Weighting Methods in a Policy-Capturing Approach to Job Evaluation: A Review and Empirical Investigation” *Personel Psychology*, Spring, 44(1), s: 85-127.
- ERKUŞ, Adnan (2000). “Ölçüt-Dayanaklı Değerlendirme Bağlamında Geliştirilen Sınıflama Tutarlılığı İndeksleri ve Bazı Sorunları” *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(5), s: 1-21

ERKUŞ, Adnan (2004). "The Proposal of a New Conceptualization for Validity and Criterion-Referenced Assessment" *Eğitim Araştırmaları Dergisi* 4(16), s:113-117.

ERKUŞ, Adnan (2005). *Bilimsel Araştırma Sarmalı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

GULLIKSEN, Harald (1950). *Theory of Mental Tests*. New York: Mcgrawhill Book Co.

KANE, Michael; CASE Susan (2003). "The Reliability and Validity of Weighted Composite Scores" *National Conference of Bar Examiners*, Chicago, April.

MAGNUSSON, David (1967). *Test Theory*. Massachusetts: Addison-Wesley Pub. Co.

ÖZCELİK, Durmuş Ali (1998). *Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: ÖSYM Yayınları.

RUDNER, Lawrence M. (1992). Reducing Errors due to the Use of Judges. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 3(3) [http:// PAREonline.net7getvn.asp?v=3&n=3](http://PAREonline.net7getvn.asp?v=3&n=3). Erişim Tarihi, 10/19/2005.

RUDNER, Lawrence (2001). "Informed Test Component Weighting" *Educational Measurement: Issues and Practice*, 20 (1), s:16-19.

STANLEY, Julian C. (1971). Reliability. In R.L Thorndike (Eds), *Educational Measurement* (pp 356-442). Washington, DC: American Council on.

WANG, Marilyn W.; STANLEY, Julian C. (1970). "Differential Weighting: A Review of Methods And Empirical Studies" *Review of Educational Research*, 40, s: 663-705.

EKLER

EK 1:

**Deneme Uygulamasında Yer Alan Maddeler ve Bu Maddelere
İlişkin Madde Atımından Önceki İstatistikler**

SÖZCÜK DÜZEYİ

1.) “Çevirmek” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde “Elindeki malları paraya çevirdi.” cümlesindeki ile aynı anlamdadır?

- A) Çırağan Sarayı’nı onararak beş yıldızlı bir otele çevirdiler.
- B) Araziyi baştan başa dikenli telle çevirdiler.
- C) Gönderdiğim parayı geri çevirmiş.
- D) Burayı kahvehaneye çevirdiniz; güürültüyü kesin artık.

2.) “Yetiştirmek” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde “Bu yazıyı akşama yetiştirmeliyim” cümlesindeki ile aynı anlamdadır?

- A) Balkonda güzel çiçekler yetiştirmiş.
- B) Elbisemi salıya yetiştirmezseniz alamam.
- C) Merak etmeyin, sizi trene yetiştiririm.
- D) Size, bu haberimi de yetiştirdiler.

3.) “Yer” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde. “İşe bizimle beraber başladı; ama şimdi yükseldi, bizden daha iyi bir yere geldi.” cümlesindeki ile aynı anlamdadır?

- A) Sen, benim yerimde olsan bu çocuğa yardım etmez misin?
- B) Toplantının yapılacağı yer henüz belirlenmedi.
- C) Uçağın, yurt savunmasındaki yeri tartışılmaz.
- D) Bu yere dürüstlüğü ve çalışkanlığı sayesinde geldi.

4.) “Ancak” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde. “Size bu yazıyı ancak yarına teslim edebilirim, daha önce bitiremem.” cümlesindeki ile aynı anlamdadır?

- A) Size yardımcı olurum, ancak bugün çok işim var.
- B) Bundan sonraki nöbet ancak bir ay sonra gelir.
- C) Bu paraya ancak gömlek alınır.
- D) Bu kömür bize ancak üç ay yeter.

5.) “Şimdi” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde “Öğretmeniniz şimdi gelir güürültü yapmayın!” cümlesindeki ile aynı anlamdadır?

- A) Zil şimdi çalar; çıkmak için hazırlan.
- B) Şimdi beni iyi dinle, masal değil bu, gerçek.
- C) İşim şimdi bitti, onun için arayamadım..
- D) Şimdi sıra sende; hadi anlat bakalım.

6.) “Okumak” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde. “Bugün bütün gazeteleri okudum.” cümlesindeki ile aynı anlamdadır?

- A) Boş zamanlarında kitap okumayı seviyor.
- B) Şimdi okuyacağım şarkı kendi bestemdir.
- C) Murat, lise son sınıfta okuyor.
- D) Yalan söylediği gözlerinden okunuyor.

7.) “Bir” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde. “Her şey bitti, bir bu mu kaldı?” cümlesindeki ile aynı anlamdadır?

- A) Halk, devlet kapısıyla okul kapısını bir görüyor.
- B) Bir çocuk sizi arıyor.
- C) Bizim ailede herkes çalışıyor, bir ben işsizim.
- D) Bu işleri bir günde bitirmek zorundayım.

8.) “Beklemek” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde. “Tiyatrodaki oyun beklenen ilgiyi görmedi.” cümlesindeki ile aynı anlamdadır?

- A) Senin uyanma saatini bekledim.
- B) Müdür, “Sizden hizmet beklerim.” dedi.
- C) Burada bekleyin; hemen döneceğim.
- D) İki saattir bekliyorum, hala kimse gelmedi.

9.) “Gün” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde, “Günü geldiğinde borcunu ödeyecekmış.” cümlesindeki ile aynı anlamdadır?

- A) Zavallı hiç gün görmemiş; hep yoksulmuş.
- B) 21 marttan sonra günler uzamaya başlar.
- C) Yarın, gün doğarken yola çıkacağız.
- D) O güne kadar eksiklerimizi tamamlarız.

10.) “Oldukça” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) Kötü kişiler oldukça, kötülükler de yok olmaz.
- B) Bu iş oldukça pahalıya mal oldu.
- C) Bugün hava oldukça sıcak.
- D) Yeni işinde oldukça iyi para kazanıyor.

11.) “Kaygı” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) Onun geleceğinden kaygı duyuyorum.
- B) Ressam olma kaygıdaysanız, büyük ressamları izlemelisiniz.
- C) Kaygınız varsa niçin böyle bir işe girişiyorsunuz.
- D) Hiç kaygılanmayın, eninde sonunda gelecekle.

12.) “Bağışlamak” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) Disiplin kurulu, cezasını bağışladı.
- B) Büyükler, küçüklerin kusurlarını bağışlamalı.
- C) Tüm mal varlığını Kızılay’a bağışlamış.
- D) Bana karşı yaptığın bu davranışı asla bağışlamam.

13.) “Neredeyse” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) Kaybolmadı ya, neredeyse arar bulurum.
- B) Sevinçten neredeyse ağlayacaktı.
- C) Neredeyse otobüsü kaçırdım.
- D) Ödevimi evde unuttuyordum neredeyse.

14.) “Değişmek” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) Çocuk, Ankara’ya gidince değişmiş.
- B) Yaşı ilerleyince insanın düşünceleri de değişiyor.
- C) Kardeşimle saatlerimizi değiştik.
- D) Onu tanıyınca hakkındaki düşüncelerim de değişti.

15.) “İnsan” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) Düğünde, bu kadar insanı nasıl ağırlayacaksınız?
- B) Her şeyden önce insan olalım; ele ele verip çalışalım.
- C) Verdiği sözü yerine getirmeyen insana güvenilmez.
- D) Dünya’da beş milyardan çok insan yaşıyor.

16.) “Parasız” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) Üniversitede okurken parasız kaldığım günler çok olmuştu.
- B) Tiyatrolar, bugün perdelerini parasız açıyorlar.
- C) Bu dergiyi gazeteyle birlikte parasız verdiler.
- D) Bu kampanyada öğrencilere parasız kitap dağıtılacak.

17.) “Bu güne kadar onunla hiç karşılaşmadım.” Aşağıdakilerin hangisinde, bu cümledeki “hiç” sözcüğüyle aynı anlamda kullanılmış bir sözcük vardır?

- A) Onlara bunun hesabını er geç soracağım.
- B) Çocuklar elbette oyun oynayacaktır.
- C) O, verdiği sözü kesinlikle yerine getirir.
- D) Ben sezgilerimde asla yanılmam.

18.) Aşağıdakilerden hangisinde “örnek” sözcüğü, “bir şeyin benzeri, aynı” anlamında kullanılmıştır?

- A) Getirdiği kumaş örneklerini bize gösterdi.
- B) Derste, konuyla ilgili iki örnek daha çözdük.
- C) İstanbul’un dünyada bir örneği daha yoktur.
- D) O, davranışıyla hepimize örnek oldu.

19.) “Yüklenmek” sözcüğü aşağıdakilerin hangisinde “bir şeyi yapmayı kabul etmek, üstüne almak” anlamında kullanılmıştır?

- A) Kapıya yüklenince kapı açıldı.
- B) Taşıyıcı, bavulların hepsini yükledi.
- C) Bu korkunç suç ona yüklendi.
- D) Çocukların bakımını o yükledi.

20.) “Söz” sözcüğü, aşağıdakilerden hangisinde “konu” anlamında kullanılmıştır?

- A) İşine gelmeyince hemen sözü değiştirdi.
- B) O, sözünü esirgemez, her şeyi söyler.
- C) Otur şuraya da, bir iki söz edelim.
- D) Ben sözümü bitirmeden o atıldı.

21.) “Kötü” sözcüğü, hangisinde “kusurlu, yetersiz” anlamında kullanılmıştır?

- A) Kötü hava koşulları tüm yurdu etkiledi.
- B) Ne yazık ki, ortaya kötü bir çalışma çıkmış.
- C) Bu iş için onunla kötü olmaya değmez.
- D) Bu kötü olaylar onu çok yıpratmış.

22.) “Durmak” sözcüğü, hangisinde “var olmak” anlamında kullanılmıştır?

- A) Konuşurken duruyor, notlarına bakıyordu.
- B) Senin ayakta durduğunu fark edemedim.
- C) Otobüs durunca eşyalarımızı alıp indik.
- D) Bunca sorun dururken, neyle uğraşıyorsun.

23.) “Demek” sözcüğü, hangisinde “önemsememek, aldırış etmemek” anlamında kullanılmıştır?

- A) Sakın itiraz edeyim deme, senin için iyi olmaz.
- B) Bana haber vermedi; demek beni istemiyor.
- C) Yağmur kar demediler yola çıktılar.
- D) Saat yedi dedi mi uyanırım.

CÜMLE DÜZEYİ

Açıklama: (1. 2. ve 3. soruları aşağıdaki soruyu dikkate alarak cevaplandırınız.)

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde neden-sonuç ilişkisi vardır?

- 1.)
- A) Onun saçma sapan konuşmalarından kimse alınmadı.
  - B) O gün de bir haber çıkmayınca ümidimizi kesmiştik.
  - C) O akşam eve geç geldiğini fark eden olmamış.
  - D) Toplantıda herkes lise yıllarına döndü, anılarını tazeledi.

- 2.)
- A) Bu konuda onları suçlamış; üstelik onlara hakaret de etmiş.
  - B) Konu seçiminde titiz davranıyor; fakat gereken özeni göstermiyor.
  - C) Her gün evden okula kadar yürürüm; yeni yeni insanlarla karşılaşırım.
  - D) Haber vermeden gitmiş; acil bir işi çıkmış.

- 3.)
- A) Sonunda Türkiye'yi en iyi biçimde temsil etmeyi başardık, çok mutluyum.
  - B) Bugün hiç uğramadı, ama yarın geleceğini sanıyorum.
  - C) Bir yandan balıklar temizleniyor, bir yandan da salata yapılıyordu.
  - D) Aynı filmi beş kişi izlese, beşinin de yorumu farklı olabilir.

Açıklama: (4.- 8. soruları aşağıdaki soruyu dikkate alarak cevaplandırınız.)

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde neden-sonuç ilişkisi yoktur?

- 4.)
- A) Kitabı dikkatli okuyamadığım için anlayamadım.
  - B) Gerekli önlemler alınmamış ki bu kadar can kaybı oldu.
  - C) Onu yolda sokakta görsem de tanıyamam.
  - D) Yollar kapalı olduğundan köye ulaşamıyoruz.

- 5.)
- A) Onu, çalışkanlığından dolayı herkes sever.
  - B) Evinden bütün şehir görünüyor.
  - C) Karnım aç olduğu için çok yemek yedim.
  - D) Camı çok yandığından bağırdı.

- 6.)
- A) Gerekli kitapları edindiğinden kaynak sıkıntısı çekmiyor.
  - B) Sait Faik'ten etkilendiğinden öyküye yöneldi.
  - C) Müzisyen bir aileden olduğu için bu kadar başarılı.
  - D) Nehrin karşı kıyısına yüzerek geçti.

- 7.)
- A) Toroslar'dan çıkan akarsular vadilerden kıvrıla kıvrıla denize iniyor.
  - B) Sonuç açıklanınca sevinçten ağladı.
  - C) Çocuklar, soğuktan tir tir titriyordu.
  - D) İnsanlar, sigara dumanından nefes alamıyorlardı.

- 8.)
- A) Yorulduğum için akşam erkenden yattım.
  - B) Helikopter, teknik bir arıza nedeniyle düştü.
  - C) Yeni çıkan kitabımı herkes sevdi.
  - D) Geç kaldı diye sınava almadılar.

Açıklama: (9.- 13. soruları aşağıdaki soruyu dikkate alarak cevaplandırınız.)

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "koşul" anlamı vardır?

- 9.)
- A) Onu tanıyınca daha çok beğenmeye başladım.
  - B) Ona bıraktığım sonucu almışsa mutlaka gelir.
  - C) Ödevimi bitirdikten sonra gezmeye gideceğim.
  - D) Babam tiyatroya gitmem için izin verdi.

- 10.)
- A) Biraz yardım ederse çabucak bitiririz.
  - B) Kaldırımdan yürüseydi bu kaza olamazdı.
  - C) Balığa çıkmak için tekne kiraladı.
  - D) Bir bilene sorsaydık, evi kolayca bulurduk.

11.)

- A) Hava güzelken biraz dolaşsak.
- B) İnsan, her yerde, her zaman kitap okumalıdır.
- C) Bu konuda çok uğraş verdi, bari işe yarasa.
- D) Sokağa çıkarsam mektubu postaya veririm.

12.)

- A) Ülkemizdeki okur sayısında gün geçtikçe azalma görülmektedir.
- B) Üniversiteye giremeyenlerin sayısı her yıl biraz daha artıyor.
- C) Gençler, boş zamanlarını iyi değerlendiremiyorlar.
- D) Düzenli çalışma alışkanlığı edinmedikçe amacımıza ulaşmamız zorlaşır.

13.)

- A) Bu kitabı dikkatlice okursan her şeyi anlarsın.
- B) Sana istediğin parayı vermezler; ama bol bol öğüt verirler.
- C) Sizi dün çok aradım; fakat hiçbir yerde bulamadım.
- D) Çok yorgun; biraz dinlense, yalnız kalsa, demiştim.

14.) **Aşağıdaki cümlelerin hangisi “olasılık” anlamı içermez?**

- A) O, şimdiye kadar gitmiştir.
- B) Bu akşam bize onlar da gelebilir.
- C) Bugün işe gelemeyeceğini bildirdi.
- D) Böyle davranırsak yanlışlığa düşebiliriz.

15.) **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “karşılaştırma” yapılmamıştır?**

- A) O, benden yaşlı olmasına rağmen daha genç görünüyordu.
- B) Mahallede ona herkes saygı duyar, onun düşüncelerine değer verirdi.
- C) Bugün, bu mevsimin en sıcak gününü yaşıyoruz.
- D) Öykü; zeki, kısa boylu ve akranlarına göre tombul görünümlü bir çocukla ilgiliydi.

16.) **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde karşılaştırma yapılmıştır?**

- A) Arsa fiyatları gün geçtikçe artıyor.
- B) Yarına kadar bu işlerin biteceğini sanmıyorum.
- C) Bu haber, beni o kadar sevindirdi ki ...
- D) O, senin kadar çalışsaydı mutlaka başarırdı.

17.) **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde karşılaştırma yapılmıştır?**

- A) Bilirsin, ben seni canım kadar severim.
- B) Bu işi başarana kadar çalışacağım.
- C) Kimse onun kadar okumaya meraklı değildir.
- D) Dağ kadar çamaşırı tek başına yıkadı.

18.) **Aşağıdakilerin hangisinde söz konusu işin “en az iki kez yapılmış olduğu” kesindir?**

- A) Doktor bugün yine geldi.
- B) Doktor yine mi gelmedi?
- C) Doktor buraya bir daha gelir.
- D) Doktor yarın da mı gelecek?

19.) **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, “bir şeyin belirli aralıklarla yapıldığı” anlamı vardır?**

- A) Lisedeyken, hafta sonlarında balığa giderdik.
- B) Geçenlerde yolda rastlaştık; size uğrayacağımı söyledi.
- C) Bu yaz İstanbul’a gittiğinde tam bir ay kalacak.
- D) Temiz havada yürüyüş son derece yararlı oluyor.

20.) **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “söz söyleyenin de katıldığı bir yargı” vardır?**

- A) Ödevini en geç bu akşam bitirmelisin.
- B) Onun çalışkan bir öğrenci olduğu doğrudur.
- C) Sınavı kazanacağından çok emin görünüyor.
- D) Bana, biraz gecikebileceğini haber vermişti.

21.) **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “bir durumun abartılması” söz konusu değildir?**

- A) Bir türlü beni dinlemiyor, hep burnunun dikine gidiyor.
- B) İnsan bu yaşta taşı sıkça suyunu çıkarır.
- C) O, her zaman pireyi deve yapar.
- D) Yüzlerce sayfa romanı bir solukta okudu.

22.) **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “olasılık” anlamı yoktur?**

- A) Bu saatte gitmeyelim, evdekiler uyumuştur.
- B) Şimdi bizim oralara kar yağmıştır.
- C) Tasalanma, mektubun Ayşe’nin eline geçmiştir.
- D) Sahnelemeyi düşündüğümüz bu oyun üç bölümden oluşmuştur.

PARAGRAF DÜZEYİ

1.) Roman, içine gereksiz ve başka yerlerde kolayca bulunabilecek bilgilerin tıkıldığı bir bohça değildir. Böyle yapılırsa roman, roman olmaktan çıkar ve ansiklopediye dönüşür.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Roman, olayları özlü bir biçimde vermelidir.
- B) Romanda gereksiz betimlemelerden kaçınılmalıdır.
- C) Roman, olayları serbestçe yansıtmalıdır.
- D) Roman, okuyucuya bilgi vermek amacıyla yazılmaz.

2.) Bir şiirin aslındaki başarı, yüzde yüz yetkinlikle başka bir dile aktarılamaz, ama aslına yaklaşabilir. Bu da ancak şairin, kendi ikliminde yaşayan, ruhça kendine akraba olan sanatçı bir çevirmeni bulmasıyla mümkündür.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Ancak şairle özdeşleşebilen çevirmenlerin başarılı olabileceği.
- B) Şiir çevirisinin zor bir uğraş olduğu.
- C) Çevirmenin de şiirden anlaması gerektiği.
- D) Sanatçı çevirmenlerin çeviride başarılı olabileceği.

3.) Yaşar Kemal, göçerleri sormuş soruşturmuş, aramış bulmuş. Azalmış göçer boyları; ama tümünden tarihe karışmamış daha. Şaşırtıcı yeniliklerle sürdürüyorlarmış yaşamlarını. Bütün çadırların içinde renkli televizyon varmış.

Bu parça aşağıdakilerden hangisini anlatmak için yazılmıştır?

- A) Göçebe yaşamının güçlükleri
- B) Göçebe yaşamının doğallığı.
- C) Televizyonun iletişim gücü.
- D) Göçebe yaşamındaki değişimler.

4.) “Ne çıkacaksa gençler arasından çıkacaktır.” düşüncesi, elbette bir umudu dile getiriyor; ama o kadar işte, bundan fazla bir anlamı yok. Çünkü gençler, gökten zembille inmezler yere. Bir birikim üstüne gelirler. Geçmiş nesillerin birikimi olmadan gençler ne yapsın.

Paragrafta asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gençler, geçmişin hatalarından ders almalıdır.
- B) Her şeyi gençlerden beklemek yanlıştır.
- C) Gençleri geçmişin kültürü ile yönlendirmek gerekir.
- D) Geçmişin birikimi olmadan gençler fazla bir şey yapamaz.

5.) Deli eder insanı bu dünya
Bu gece, bu yıldızlar, bu koku
Bu tepeden tırnağa çiçek açmış ağaç.

Bu dizelerde işlenen ana duygu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Doğayla iç içe yaşama isteği.
- B) Doğadaki değişime duyulan öfke.
- C) Yaşama sevinci.
- D) Özgür yaşama isteği.

6.) Yargılarına güvendiğim bir dost yazı konusunda bir uyarıda bulundu. Dedi ki: “Nedense bir çoğunuz hangi konuyu gündeme getirseniz, bizi bu konuda bilgili sanıp soruna ortasından giriyorsunuz. Biz de anlattığınızı bir türlü anlayamıyoruz.”

Bu parçaya göre dostunun, yazara söylemek istediği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Konuları yüzeysel anlatıyorsunuz.
- B) Sorunlarımızı bilmiyorsunuz.
- C) Bizim düzeyimizi göz önünde bulundurmuyorsunuz.
- D) Diliniz çok ağır, yalın bir dil kullanmıyorsunuz.

7.) Vallery, çağdaş sanatçının cebinde bir eleştirmen gezdirdiğini söyler. Günümüz sanatçısı, bir eleştirmen kadar hem kendi sanatının hem de çağdaşlarının sanatının bilincine varmadıkça tam bir sanatçı sayılmaz.

Bu parçaya göre, aşağıdakilerden hangisi çağdaş sanatçının özelliğidir?

- A) İyi bir eleştirmen de olması.
- B) Sanatının gereklerini iyi bilmesi.
- C) Çağdaşlarını iyi izlemesi
- D) Geçmişin birikimlerinden yararlanabilmesi

8.) Bence bir öykü belli bir amaç için yazılmaz. Niye öyküye daha doğarken “görevini yap!” diyelim; niye onun üstüne yük bindirelim, giydirip kuşatıp sorumluluk yükleyelim?

Bu sözlerle aşağıdakilerden hangisine karşı cıkmaktadır?

- A) Her yazı türünün yazılış amacının farklı olması gerektiğine
- B) Öyküde, işleyiş biçiminin önemli olduğu görüşüne
- C) Öykülerin, düz yazı türlerinin en özlülerinden biri olduğuna
- D) Her öykünün mutlaka bir amacı olması gerektiğine

9.) Ozanın cildi tüm öteki insanlara göre farklıdır. Bu yüzden hayat, iğnesini sürekli batırır ona. Onun için ozan öteki insanlardan önce bağırır.

Parçada vurgulanmak istenen asıl yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ozan, şiirlerinde acılarla dolu bir yaşam işler.
- B) Ozan, hayatta, insanları rahatsız eden durumlara karşı, ilk tepki gösteren kişidir.
- C) Ozan, her yönüyle diğer insanlardan farklı bir yaratılışa sahiptir.
- D) Ozan olmayan insanlar, yaşamın acı gerçeklerine karşı duyarsız olurlar.

10.) Bir yazar olarak daha çok kendin olmak için başkalarının işlerini öğreneceksin. Senden sonra ne oluyor, ne bitiyor, bileceksin. Ya da işi o noktada kesecek bir daha yazmayacaksın.

Bu parçadan, aşağıdaki yarguların hangisine ulaşamaz?

- A) Yenilikleri izlemeyen bir yazar, artık yazmamalı.
- B) Yazar, kendisinden sonraki yazarları da izlemelidir.
- C) Yazarın, önce kendini iyi tanıması gerekir.
- D) Yazar, gelişmeleri izlemeli ondan uzak kalmamalıdır.

11.) Düşünüyorum; bir insan, özellikle bir sanatçı ne bekleyebilir. İnsanlardan sevgiden başka? Alkış mı? Evet, alkış bir sevgi gösterisidir elbette. Ama...

Bu paragraf aşağıdakilerden hangisiyle sürdürülemez?

- A) Sanatçının ölümsüz olmasını sağlamaz.
- B) Sanatçıyı yüreklendirir.
- C) Gelip geçici olabilir.
- D) Niteliksiz sanatçıya nitelik kazandırmaz.

12.) Her insan korkar. Bazıları köpekten, bazıları sınavdan, bazıları karanlıktan yada fırtınadan. Bir çok insan da tanımadığı, hakkında bilgi sahibi olmadığı herhangi bir şeyden korkar. Yani herkes bir şeylerden korkar...

Düşüncenin akışına göre, bu parçanın sonuna aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) Korku insanlar için son derece doğaldır.
- B) Oysa bazı insanlar da korku nedir bilmezler.
- C) Bunun sonunda insan, korkularını bilinç altına iterek rahatlar.
- D) Böylece korkuları yenmenin yolu cesareti öğrenmektir.

13.) “Nereden gelirse gelsin; dağlardan, kuşlardan, denizden, insandan, hayvandan, ottan, böcekten, çiçekten. Gelsin de nereden gelirse gelsin! Bir “Hiş! Hiş!” sesi gelmedi mi fena. Geldikten sonra yaşasın çiçekler, böcekler, insanoğulları...” **diyem biri için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

- A) Coşkuyla dolu biri olduğu.
- B) Sade bir yaşamdan yana olduğu.
- C) Yaşama bağlı biri olduğu.
- D) Doğa sevgisiyle dolu biri olduğu.

14.) Oldukça sade bir yaşamı vardı. Kendisini hiçbir zaman büyük görmez; olgun, cana yakın davranışlarıyla büyük küçük herkesle çabucak dostluk kurardı. Hayat doluydu. Bunu tüm insanları sevmesine borçlu olduğunu söylerdi. Tüm mahalle onu sever, ona saygı duyardı.

Aşağıdakilerden hangisi, parçada tanıtılan kişinin özelliklerinden birisi değildir?

- A) Alçakgönüllü
- B) Senli benli olmayı sevmeyen.
- C) Gösterişi sevmeyen.
- D) Kibirsiz.

15.) Sanat eseri, insanın içine inmeyip de sürekli değişen görüşlere kendini kaptırdı mı, moda gibi gelip geçer; modası geçmiş bir giyim kuşam gibi bir kenara atılır.

Parçanın konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sanat eserinin önemi.
- B) Sanatta kalıcılık.
- C) Sanatın etkileyciliği.
- D) Sanatta insanın yeri.

16.) Ne yalan söyleyeyim, ben insanları iyi anlatan ve sevdiren edebiyatın taraftarıyım. Çünkü olaylara ve zamana, asıl o duru kafayla ve engin insan aşkıyla yazılmış eserler dayanabiliyor da ondan.

Paragrafta anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Aşk ile yazılmış eserler daha çok sevilir.
- B) Bir eserin sevebilmesi için kalıcı olması gerekir.
- C) İnsanı sevdiren, insan sevgisiyle dolu eserler kalıcı olur.
- D) Olayları ve zamanı anlatan eserler daha çok sevilir.

17.) Aydınlatılan karanlıklar düşünülecek olursa insanlığın aldığı yol hiç de küçümsenemez. Binlerce yıldır süren bu bilgi yolculuğu hep güneşe yöneldi. Ne var ki güneş hep ufuk çizgisinin üzerindeydi. İnsanoğlu ufuk çizgisine yaklaştıkça o hep uzaklaştı. Bu süreç böyle sürüp gidecek.

Aşağıdakilerden hangisi paragrafın temel düşüncesidir?

- A) Gelişmenin ve öğrenmenin sonu yoktur.
- B) Yeni bilgiler yeni araştırmalara yol açar.
- C) Güçlükleri açmanın koşulu bilgidir.
- D) Bilgiye ulaşmanın bir tek yolu yoktur.

18.) Toplumun sorunlarıyla ilgilenmeyen edebiyat, bence eksik güdük bir şey olur. Bugün Batı'da yazar, çevresinin aynı zamanda en ileri düşünürü ve yol göstericisidir. Elini eteğini toplumdan çekmiş, fildişi kulesinde kozasını ören sanatçı tipinin artık modası geçmiştir.

Bu paragrafta vurgulanmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çağının gelişmesine ayak uydurmayan sanatçıların modası çabuk geçer.
- B) Bizde sanatçıya Batı'daki kadar değer verilmiyor.
- C) Sanatçı eserlerinde halkın sorunlarını ele almalıdır.
- D) Bir sanatçı başarıya ulaşmak istiyorsa çok çalışmalıdır.

19.) Herkes disiplinli ve azimli bir çalışmayla kendi alanında başarıyı yakalayabilir. Ama bence bunu, olağan başarılarından farklı kılan hayal gücüdür. Hayal gücü bir anlamda yaratıcı düşünce denilen şeydir. Önemli olan diğerlerinden farklı düşünüp yeni şeyler yaratmak ya da var olanın üzerine bir şeyler kurabilmektir.

Aşağıdakilerden hangisi, bu parçaya en uygun başlık olabilir?

- A) Başarı ve Çalışma
- B) Çalışmanın Önemi
- C) Yaratıcı Düşünme
- D) Başarı ve Hayal Gücü

20.) Bizim toplumumuzda herkes edebiyatçıların işine karışıyor. İnsanlar, asla tıp alanındaki tartışmalara karışmıyor; ama bir tiyatrocunun, bir sinema oyuncusunun, bir politikacının, bir spikerin, şiiir üstüne, roman üstüne gayet rahat konuşuyor. Bununla da yetinmiyorlar, sanatçılara akıl öğretmeye kalkıyorlar.

Bu parçada yazar, aşağıdakilerin hangisinden yakınmaktadır?

- A) Eleştirilere açık olmadığımızdan.
- B) Herkesin kendi alanında çalışması gerektiğinden.
- C) Bilimsel konularda fikir üretmemekten.
- D) Herkesin edebi eserleri yargılamaya kalkmasından.

21.) İnsanı değerli yapan, bir gerçeği elde etmiş olması değildir. O gerçeğe varmak için onlarca gücünü, çabasını harcamış olmasıdır. Kolay elde edilmiş bir şey insanı rahatlatır, tembelliğe ve böbürlenmeye götürür. Biri bana sağ elinde gerçeği, sol elinde de gerçeğe giden bütün zahmetli yolları tutup "seç" dese, ben soldakini seçerim.

Bu parçada vurgulanmak istenen düşünce, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Emek harcamadan elde edilen her şey insanı rahatlatır.
- B) İnsan yararlı olduğu oranda değer kazanır.
- C) Gerçeği elde etmek için çalışan insan mutlu olur.
- D) Gerçeğe emek harcayarak ulaşan insan değerlidir.

EK 1b

Deneme Uygulamasındaki Alt Testlerde Yer Alan Maddelere İlişkin Madde Ayırt Edicilik İndeksleri ve Madde Güçlük İndeksleri

Madde No	Sözcük Alt Testi		Cümle Alt Testi		Paragraf Alt Testi	
	P	r _{bis}	P	r _{bis}	P	r _{bis}
1	0,76	0,47	0,65	0,49	0,40	0,17
2	0,71	0,67	0,49	0,48	0,51	0,38
3	0,83	0,85	0,63	0,56	0,86	0,61
4	0,26	0,31	0,81	0,95	0,74	0,53
5	0,83	0,78	0,86	1	0,27	0,21
6	0,76	0,69	0,81	1	0,48	0,41
7	0,78	0,66	0,76	0,77	0,41	0,31
8	0,60	0,73	0,80	0,84	0,71	0,53
9	0,70	0,55	0,38	0,24	0,71	0,61
10	0,67	0,68	0,46	0,57	0,55	0,56
11	0,65	0,64	0,66	0,58	0,47	0,50
12	0,81	0,81	0,76	0,67	0,57	0,45
13	0,72	0,69	0,78	0,86	0,75	0,53
14	0,80	0,66	0,75	0,80	0,67	0,57
15	0,67	0,57	0,67	0,54	0,49	0,51
16	0,57	0,50	0,81	0,66	0,62	0,54
17	0,67	0,62	0,71	0,62	0,69	0,48
18	0,51	0,54	0,65	0,46	0,38	0,54
19	0,61	0,49	0,78	0,62	0,68	0,45
20	0,77	0,81	0,48	0,43	0,52	0,46
21	0,75	0,87	0,79	0,62	0,60	0,44
22	0,55	0,57	0,78	0,63		
23	0,59	0,57				

EK 2:

**Ölçüt Testte Yer Alan Maddeler ve Bu Maddelere İlişkin
İstatistikler**

TÜRKÇE TESTİ

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük mecaz anlamda kullanılmamıştır?

- A) Bir güzel akşamı rüzgar tatlı tatlı esiyordu.
- B) Sokaktaki kuruy kalabalık bir o yana bir bu yana gidip geliyordu.
- C) Kalabalıktan güleç, aydınlık yüzlü biri dikkatimi çekti.
- D) Sokağın başında yaralı biri acıyla inliyordu.

2. Bir şeyi çok istemek anlamında can atmak; çok

I

istediği halde ulaşamamaktan doğan ruh halini anlatırken canı gitmek; bildiği her şeyi anlatmak

II

istediğinde kendini zor tuttuğunu anlatırken canı burnuna gelmek; kendine yakın bulunduğu

III

insanları tanımlamak için, cana yakın deyimlerini

IV

kullanırız.

Yukarıdaki parçada numaralandırılmış deyimlerden hangisinin açıklaması yanlıştır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

3. “Dizi” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde ötekilerden farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) Bu dizinin ilk bölümünü izleyemedim.
- B) Turnalar gökyüzünde iki dizi halinde uçuyorlardı.
- C) Boynunda gözleri gibi mavi bir dizi boncuk vardı.
- D) Tarlanın etrafını bir dizi ağaçla çevirdim.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eylemin gerçekleşmesi amaca yöneliktir?

- A) Kardeşiyle anlaşamadığı için bu geziye gelmedi
- B) Biz de dinlenmek için bu tatil köyüne geldik.
- C) Doğuda kardan dolayı elektrikler kesilmiş.
- D) Elektrikler gelirse işimizi bitiririz.

5. (I) Bu yapıt uygarlığın sorunlarını dile getiriyor.

(II) Uygarlığın önüne dikilen engelleri, bunun nedenlerini, niçinlerini irdeliyor

(III) Gerikalmışlığın burukluğunda kırgın ve sürüklenerek okuyacaksınız Uygarlığın Çıkmazları’nı

(IV) Bu kitap, yazarın kaleme aldığı yetmiş bir kitabın kırkıncısıdır.

Yukarıda numaralanmış cümlelerin hangilerinde anlatılanlar öznel bir nitelik taşır?

- A) I. ve III. B) III. ve IV.
C) II. ve V. D) IV. ve V.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisi öneri bildir-mektedir?

- A) Konuşmanın davetliler tarafından dinlenebilmesi için ilginç bir konu etrafında dönmesi gerekir.
- B) Mantık kurallarına aykırı ve akla ters düşen konuşmalar toplum tarafından dinlenmez.
- C) Böyle konuşmalar sevilmaz ve ilgi uyandırmaz.
- D) Fakat konuşmacının konuşma konusu hakkında bir bilgim yok.

7. Aşağıdaki cümlelerden hangisi üslupla ilgilidir?

- A) Dağlarca “Çocuk ve Allah” kitabıyla tanındı.
- B) Anadolu insanının konuşma diliyle ahenkli bir şiir ortaya kondu, denildi.
- C) İkinci kitap “Akşam Şiirleri”ydi.
- D) Bu da birbiri üstüne yaşadığı hüzneleri sıraladığı şiirleri içeriyordu.

8. O, daha ilk kitabıyla dikkatleri üzerine çekmeyi başardı. Kendi doruğunu yaratan bir yazar olduğunu kanıtladı.

Yukarıdaki cümlede altı çizili sözün cümleye kattığı anlam aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yazın dünyasında kendine özgü bir yer oluşturmak.
- B) Hatırı sayılı bir başarı göstermek.
- C) İlk kitabıyla kendinden söz ettirebilmek.
- D) Kendinden önceki yazarları geride bırakmak.

9. Gözüm gazoz kapaklarına gitti
Sorum öğrendiğim; kapkacakmış
Toplamış sokaktan ucu yanmış kibritleri
Bu kış odun yakacakmış

Yukarıdaki dizelerde altı çizili sözcüklerin aldıkları ekler hangi seçenekte doğru verilmiştir?

- A) İyelik-kip eki-yapım eki-ek eylem
B) Kişi eki-kip eki-yapım eki-ek eylem
C) Kişi eki-ek eylem-kip eki-yapım eki
D) İyelik eki-ek eylem-yapım eki-kip eki

10. “-den” eki aşağıdaki cümlelerin hangisine “karşılaştırma” anlamı katmıştır?

- A) Grip salgını için Avrupa’dan uzmanlar gelecekmış.
B) Derenin kenarına sazdan bir kulübe yapmışlar
C) Aynur, ablasından daha hamarat olmasıyla övünürdü.
D) Çalışmadan para kazanmanın yollarını iyi biliyor.

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birden fazla yapım eki almış bir sözcük vardır?

- A) Ekonomideki durgunluk yavaş yavaş gidiyor.
B) Amcam yoksuldu; ama gururluydu.
C) Kış bitmek üzere, halen yağmur yağmadı.
D) Kitap, kitapçıdan alınır.

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük, ötekilerden farklı bir yapım eki almıştır?

- A) Sözlerin hiç inandırıcı değil.
B) Buraların, insanı usandırıcı bir havası var.
C) Bir sürü bıktırıcı söz yığınmından başka bir şey yoktu.
D) Bu kulübe birinci dereceden yakınlarını bile almazlar.

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bileşik sözcük, tür değişikliği yoluyla oluşmuştur?

- A) Anayasa değişikliğine kimse sıcak bakmıyor.
B) Yargıç bilirkişi raporunun gelmesi için yine gün attı.
C) Katırtırnağı dolu parkta gezerken, sessizlik bana arkadaşlık ediyordu.
D) Sonradan yazdığı şiirlerini yayınevine göndermiş.

14. “Sattığım mallar çok beğeniliyordu.” cümlesinde altı çizili sözcükte görülen ses olayları aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Yumuşama-kaynaşma
B) Ulama-benzeşme
C) Benzeşme-yumuşama
D) Benzeşme-kaynaşma

15. Kopdağı’nda akar bir çeşme var
Serçe parmak kalınlığında suyu
Haram etmiş gece gündüz uykuyu
Akar da akar

Bu dörtlükte aşağıdaki ses olaylarından hangisi yoktur?

- A) Ünsüz benzeşmesi
B) Kaynaştırma ünsüzü
C) Ünsüz yumuşaması
D) Ulama

16. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı yoktur?

- A) Yazar onbeş yıl önce buradan ayrılmış.
B) Arkadaşlarla Pazar günü maç seyredeceğiz.
C) Babam emekli olunca Zonguldağa yerleşmeyi düşünüyor.
D) 29 Ekim 1923’te Cumhuriyet ilan edildi.

17. Evet ( ) severim halk edebiyatını ( ) halk sanatını ( ) bütün sanatlar içinde onun en üstün olduğuna inanırım ( )

Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yerlere getirilebilecek noktalama işaretleri aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) (,) (,) (;) (.)   B) (;) (,) (;) (...)
C) (,) (,) (;) (.)   D) (;) (,) (;) (.)

18. Bir romanın sinemaya uyarlanması bazen düş kırıklığı yaratıyor. Okuduğu romanla izlediği film arasında bocalıyor insan. Gördükleri farklı şeylermiş gibi geliyor insana. Filmde, romandaki yoğunluğu, tadı, düş havasını yakalayamıyorsun. Sadece gördüklerinle yetiniyorsun. O yüzden romanın senaryolaştırması doğru değilmiş gibi geliyor bana.

Parçaya göre “romanın senaryolaştırılmasına karşı çıkışın” asıl gerekçesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sinemanın gerçekleri yeterince verememesi
- B) Romandaki anlatımının, düşsel havanın sinemaya aktarılamaması
- C) Romanda anlatılanların gerçek hayatla bağdaşmaması
- D) Romancıların sanat kaygısı taşıyor olması

19. Yazarın son kitabını da severek okudum. Bu yeni kitabında yazınsal niteliği ağır basan yazıları bir araya getirmiş. Yazınsal ama havada kalan suya sabuna dokunmayan bir takım iç dökmeleri değil! Yine de toplumla, insanla, çağımızın sorunlarıyla ilgili görüşler, düşünceler...

Bu, paragrafta aşağıdakilerin hangisine değinilmemiştir?

- A) Yapıtta çağımızın yansımalarının olduğuna
- B) Yapıtın yazınsal ağırlıklı olduğuna
- C) Bu yapıtın çok beğenilip okunduğuna
- D) Yapıtın daha önceki yazılardan derlendiğine

20. Yazarın, bütün yaşamı sözcüklerle boğuşmakla geçti. En çabuk yazdığı kitabını beş yılda bitirmişti. En küçük bir ahenksizlik, en basit bir sözcük uyumsuzluğu onu rahatsız ederdi. Hoşuna gitmeyen yerleri tekrar tekrar yazmaktan asla bıkmazdı.

Paragrafa göre yazarın hangi özelliği daha çok vurgulanmıştır?

- A) Nesnel değerlendirmeye gösterdiği özen
- B) Hayatındaki deneyimleri okurlarına aktarması
- C) Okuru genel yargılardan uzaklaştırması
- D) Eserlerinde anlatıma gösterdiği titizlik

21. Gelecek hepimizindir. Burası kesin... Ama kendi kendine gelen bir gelecek değil. O geleceği bizim kurmamız gerek, bizim biçimlendirmemiz, bizim gerçekleştirmemiz gerek. Binlerce yıl gelmiş geçmiş. Tıpkı rüzgarın otları üstünden geçişi gibi iz bırakmadan, etkisini duyurmadan. Önemli olan bugünden yarını hazırlamaktır.

Bu paragrafta vurgulanmak istenen temel düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Zamanı durdurmak bizim elimizde değildir.
- B) Gelecek, bugünü yaşayan herkesindir.
- C) Bize düşen en önemli görev geleceği bugünden planlamaktır.
- D) Geçmişe takılıp kalmak geleceği belirsiz kılar.

22. Otuz yıla yaklaşan ruh hekimliğim süresince en sık “Mutlu değilim.” cümlesini işittim. Hangi durumda, konumda ve yaşta olursa olsun, insanların çoğunun “mutsuzluktan” yakındıklarını ancak mutluluğun tanımını yapamadıklarını saptadım.

Bu paragrafta asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mutluluk tanımlanamayan bir kavramdır.
- B) Mutluluk ile mutsuzluk yan yanadır.
- C) Mutsuzluk her yaşta insanın tattığı bir duygudur.
- D) Her insan mutlu olmaya çalışmalıdır.

23. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde deyim ku-lanılmamıştır?**

- A) Orhan, Kıraç'ın konserini dilinden düşürmüyor.
- B) Ahmet hiçbir işini baştan savma yapmazdı.
- C) Çocuğun yaptığı yaramazlıklara kızıyor, burnundan soluyordu.
- D) Onun şiirlerini okurken aklıma yaşadıklarımız geliyor.

24. **Aşağıdakilerin hangisinde bir işin aynı kişi tarafından en az iki kez yapıldığı ifade edilmiştir?**

- A) Bir gün mutlaka onu bulacağım.
- B) Bu kitabı daha önce de görmüştüm.
- C) Soruyu bir de ben gözden geçireyim.
- D) Yazar kitabını beş yılda tamamlayabilmiş.

25. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraç içine virgül (,) konabilir?

- A) Pazara araba ( ) araba karpuz geliyor.
- B) Akşama kadar çarşı ( ) pazar dolaştı.
- C) Çocukluğu yokluk ( ) yoksulluk içinde geçmişti.
- D) Geziden güle ( ) oynaya döndüler.

Ölçüt Testte Yer Alan Bütün Maddelere İlişkin Madde Ayırt Edicilik İndeksleri ve Madde Güçlük İndeksleri

Türkçe Testi		
Madde No	p	r_{bis}
1	0,81	0,31
2	0,73	0,47
3	0,95	0,71
4	0,48	0,52
5	0,48	0,64
6	0,83	0,62
7	0,63	0,55
8	0,71	0,49
9	0,30	0,51
10	0,94	0,76
11	0,59	0,64
12	0,89	0,58
13	0,32	0,41
14	0,69	0,60
15	0,69	0,79
16	0,60	0,16
17	0,65	0,42
18	0,80	0,68
19	0,50	0,47
20	0,89	0,62
21	0,84	0,68
22	0,34	0,23
23	0,95	0,80
24	0,90	0,59
25	0,65	0,58

EK 3:

UZMAN KANISINA DAYALI AĞIRLIK KATSAYILARININ
BELİRLENMESİ İÇİN KULLANILAN FORM

Sayın Uzman;

Alt testlerin farklı şekillerde ağırlıklandırılmasının birey sıralaması açısından incelenmesini amaçlayan bir çalışma yapmaktayım. Bunun için 8. sınıf düzeyinde okuduğunu anlama yeteneği ile sınırlandırılmış bir sözel yetenek testi geliştirilmiştir. Bu test; sözcük düzeyinde, cümle düzeyinde ve paragraf düzeyinde olmak üzere 3 ayrı alt testten oluşmaktadır.

Alt testlere ağırlık vermeye yönelik bir çok ağırlıklandırma yöntemi bulunmaktadır. Bu ağırlıklandırma yöntemleri içerisinde yer alan “uzman kanılarına dayalı, diğer bir adıyla rasyonel ağırlıklandırma” da çalışma kapsamı içerisinde yer almaktadır.

Sözel yetenek testinde yer alan alt testler ekte sunulmuştur. Testte yer alan bütün maddeler ayırt edicidir ve test yeterli güvenilirliğe sahiptir. Sizden istenen bu üç alt teste, her birini kendi içinde bir bütün olarak göz önüne alıp, bilişsel güçlük düzeyi bakımından toplam %100 yapacak şekilde yüzdeler ağırlık vermenizdir.

ÖRNEK

ALT TEST ADI	YÜZDE
Sözcük Düzeyi	%20
Cümle Düzeyi	%30
Paragraf Düzeyi	%50

Lütfen ağırlıklandırmanızı aşağıdaki tabloda yer alan YÜZDE sütununa yapınız.

ALT TEST ADI	YÜZDE
Sözcük Düzeyi	
Cümle Düzeyi	
Paragraf Düzeyi	

Gösterdiğiniz ilgiden ve yardımınızdan dolayı teşekkür ederim.

Arş. Gör. Önder Sünbül
Me. Ü.
Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme
Bilim Dalı

EK 4:

Asıl Sözel Yetenek Testi Uygulamasında Yer Alan Maddeler

SÖZCÜK DÜZEYİ

1.) “Yer” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde “İşe bizimle beraber başladı; ama şimdi yükseldi, bizden daha iyi bir yere geldi.” cümlesindeki ile aynı anlamdadır?

- A) Sen, benim yerimde olsan bu çocuğa yardım etmez misin?
- B) Toplantının yapılacağı yer henüz belirlenmedi.
- C) Uçağın, yurt savunmasındaki yeri tartışılmaz.
- D) Bu yere dürüstlüğü ve çalışkanlığı sayesinde geldi.

2.) “Şimdi” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde “Öğretmeniniz şimdi gelir gürlütü yapmayın!” cümlesindeki ile aynı anlamdadır?

- A) Zil şimdi çalar; çıkmak için hazırlan.
- B) Şimdi beni iyi dinle, masal değil bu, gerçek.
- C) İşim şimdi bitti, onun için arayamadım..
- D) Şimdi sıra sende; hadi anlat bakalım.

3.) “Bağışlamak” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) Disiplin kurulu, cezasını bağışladı.
- B) Büyükler, küçüklerin kusurlarını bağışlamalı
- C) Tüm mal varlığını Kızılay’a bağışlamış.
- D) Bana karşı yaptığın bu davranışı asla bağışlamam.

4.) “Değişmek” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) Çocuk, Ankara’ya gidince değişmiş.
- B) Yaşı ilerleyince insanın düşünceleri de değişiyor.
- C) Kardeşimle saatlerimizi değiştik.
- D) Onu tanıyınca hakkındaki düşüncelerim de değişti.

5.) “Bir” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde. “Her şey bitti, bir bu mu kaldı?” cümlesindeki ile aynı anlamdadır?

- A) Halk, devlet kapısıyla okul kapısını bir görüyor.
- B) Bizim ailede herkes çalışıyor, bir ben işsizim.
- C) Bir çocuk sizi arıyor.
- D) Bu işleri bir günde bitirmek zorundayım.

6.)“Söz”sözcüğü, aşağıdakilerden hangisinde “ konu” anlamında kullanılmıştır?

- A) İşine gelmeyince hemen sözü değiştirdi.
- B) O, sözünü esirgemez, her şeyi söyler.
- C) Otur şuraya da, bir iki söz edelim.
- D) Ben sözümü bitirmeden o atıldı.

7.) “Çevirmek” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde “Elindeki malları paraya çevirdi.” cümlesindeki ile aynı anlamdadır?

- A) Gönderdiğim parayı geri çevirmiş.
- B) Araziyi baştan başa dikenli telle çevirdiler.
- C) Çırağan Sarayı’nı onararak beş yıldızlı bir otele çevirdiler.
- D) Burayı kahvehaneye çevirdiniz; gürlütüyü kesin artık.

8.) “Okumak” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde. “Bugün bütün gazeteleri okudum.” cümlesindeki ile aynı anlamdadır?

- A) Boş zamanlarında kitap okumayı seviyor.
- B) Şimdi okuyacağım şarkı kendi bestemdir.
- C) Murat, lise son sınıfta okuyor.
- D) Yalan söylediği gözlerinden okunuyor.

9.) “Kötü” sözcüğü, hangisinde “ kusurlu, yetersiz” anlamında kullanılmıştır?

- A) Kötü hava koşulları tüm yurdu etkiledi.
- B) Ne yazık ki, ortaya kötü bir çalışma çıkmış.
- C) Bu iş için onunla kötü olmaya değmez.
- D) Bu kötü olaylar onu çok yıpratmış.

10.) “Neredeyse” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) Kaybolmadı ya, neredeyse arar bulurum.
- B) Sevinçten neredeyse ağlayacaktı.
- C) Neredeyse otobüsü kaçıırıyordum.
- D) Ödevimi evde unuttuyordum neredeyse.

11.) “Yetiştirmek” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde “Bu yazıyı akşama yetiştirmeliyim” cümlesindeki ile aynı anlamdadır?

- A) Balkonda güzel çiçekler yetiştirmiş.
- B) Elbisemi salıya yetiştirmezseniz almam.
- C) Merak etmeyin, sizi trene yetiştiririm.
- D) Size, bu haberimi de yetiştirdiler.

12.) “Gün” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde, “Günü geldiğinde borcunu ödeyecekmiş.” cümlesindeki ile aynı anlamdadır?

- A) Zavallı hiç gün görmemiş; hep yoksulmuş.
- B) O güne kadar eksiklerimizi tamamlarız.
- C) Yarın, gün doğarken yola çıkacağız.
- D) 21 marttan sonra günler uzamaya başlar.

13.) “Oldukça” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) Kötü kişiler oldukça, kötülükler de yok olmaz.
- B) Bu iş oldukça pahalıya mal oldu.
- C) Bugün hava oldukça sıcak.
- D) Yeni işinde oldukça iyi para kazanıyor.

14.) “İnsan” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) Düğünde, bu kadar insanı nasıl ağırlayacaksınız?
- B) Her şeyden önce insan olalım; ele ele verip çalışalım.
- C) Verdiği sözü yerine getirmeyen insana güvenilmez.
- D) Dünya’da beş milyardan çok insan yaşıyor.

15.) “Bu güne kadar onunla hiç karşılaşmadım.”

Aşağıdakilerin hangisinde, bu cümledeki “hiç” sözcüğüyle aynı anlamda kullanılmış bir sözcük vardır?

- A) Onlara bunun hesabını er geç soracağım.
- B) Çocuklar elbette oyun oynayacaktır.
- C) O, verdiği sözü kesinlikle yerine getirir.
- D) Ben sezgilerimde asla yanılmam.

16.) “Kaygı” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) Onun geleceğinden kaygı duyuyorum.
- B) Ressam olma kaygısındaysanız, büyük ressamları izlemelisiniz.
- C) Kaygınız varsa niçin böyle bir işe girişiyorsunuz.
- D) Hiç kaygılanmayın, eninde sonunda gelecekler.

17.) “Yüklenmek” sözcüğü aşağıdakilerin hangisinde “bir şeyi yapmayı kabul etmek, üstüne almak” anlamında kullanılmıştır?

- A) Kapıya yüklenince kapı açıldı.
- B) Taşıyıcı, bavulların hepsini yükledi.
- C) Bu korkunç suç ona yüklendi.
- D) Çocukların bakımını o yükledi.

18.) “Beklemek” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde. “Tiyatrodaki oyun beklenen ilgiyi görmedi.” cümlesindeki ile aynı anlamdadır?

- A) Senin uyanma saatini bekledim.
- B) Müdür, "Sizden hizmet beklerim." dedi.
- C) Burada bekleyin; hemen döneceğim.
- D) İki saattir bekliyorum, hala kimse gelmedi.

19.) "Demek" sözcüğü, hangisinde "önemsememek, aldırış etmemek" anlamında kullanılmıştır?

- A) Sakın itiraz edeyim deme, senin için iyi olmaz.
- B) Bana haber vermedi; demek beni istemiyor.
- C) Yağmur kar demediler yola çıktılar.
- D) Saat yedi dedi mi uyanırım.

20.) "Parasız" sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) Üniversitede okurken parasız kaldığım günler çok olmuştu.
- B) Tiyatrolar, bugün perdelerini parasız açıyorlar.
- C) Bu dergiyi gazeteyle birlikte parasız verdiler.
- D) Bu kampanyada öğrencilere parasız kitap dağıtılacak.

21.) "Durmak" sözcüğü, hangisinde "var olmak" anlamında kullanılmıştır?

- A) Konuşurken duruyor, notlarına bakıyordu.
- B) Senin ayakta durduğunu fark edemedim.
- C) Otobüs durunca eşyalarımızı alıp indik.
- D) Bunca sorun dururken, neyle uğraşıyorsun.

22.) Aşağıdakilerden hangisinde "örnek" sözcüğü, "bir şeyin benzeri, aynı" anlamında kullanılmıştır?

- A) Getirdiği kumaş örneklerini bize gösterdi.
- B) Derste, konuyla ilgili iki örnek daha çözdük.
- C) İstanbul'un dünyada bir örneği daha yoktur.
- D) O, davranışıyla hepimize örnek oldu.

CÜMLE DÜZEYİ

1.) Aşağıdaki cümlelerin hangisinde neden-sonuç ilişkisi yoktur?

- A) Onu, çalışkanlığından dolayı herkes sever.
- B) Evinden bütün şehir görünüyor.
- C) Karnım aç olduğu için çok yemek yedim.
- D) Canı çok yandığından bağırdı.

2.) Aşağıdaki cümlelerin hangisinde neden-sonuç ilişkisi yoktur?

- A) Kitabı dikkatli okuyamadığım için anlayamadım.
- B) Gerekli önlemler alınmamış ki bu kadar can kaybı oldu.
- C) Onu yolda sokakta görsem de tanıyamam.
- D) Yollar kapalı olduğundan köye ulaşamıyorum.

3.) Aşağıdaki cümlelerin hangisinde neden-sonuç ilişkisi yoktur?

- A) Gerekli kitapları edindiğinden kaynak sıkıntısı çekmiyor.
- B) Sait Faik'ten etkilendiğinden öyküye yöneldi.
- C) Müzisyen bir aileden olduğu için bu kadar başarılı.
- D) Nehrin karşı kıyısına yüzerek geçti.

4.) Aşağıdaki cümlelerin hangisinde karşılaştırma yapılmıştır?

- A) Arsa fiyatları gün geçtikçe artıyor.
- B) Yarına kadar bu işlerin biteceğini sanmıyorum.
- C) Bu haber, beni o kadar sevindirdi ki ...
- D) O, senin kadar çalışsaydı mutlaka başarılıydı.

5.) Aşağıdaki cümlelerin hangisinde neden-sonuç ilişkisi yoktur?

- A) Yorulduğum için akşam erkenden yattım.
- B) Helikopter, teknik bir arıza nedeniyle düştü.
- C) Yeni çıkan kitabımı herkes sevdi.
- D) Geç kaldı diye sınava almadılar.

6.) Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "bir durumun abartılması" söz konusu değildir?

- A) Bir türlü beni dinlemiyor, hep burnunun dikine gidiyor.
- B) İnsan bu yaşta taşı sıkça suyunu çıkarır.
- C) O, her zaman pireyi deve yapar.
- D) Yüzlerce sayfa romanı bir solukta okudu.

7.) Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "koşul" anlamı vardır?

- A) Sana istediğin parayı vermezler; ama bol bol öğüt verirler.
- B) Bu kitabı dikkatlice okursan her şeyi anlarsın.
- C) Sizi dün çok aradım; fakat hiçbir yerde bulamadım.
- D) Çok yorgun; biraz dinlense, yalnız kalsa, demiştim.

8.) Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, "bir şeyin belirli aralıklarla yapıldığı" anlamı vardır?

- A) Lisedeyken, hafta sonlarında balığa giderdik.
- B) Geçenlerde yolda rastlaştık; size uğrayacağımı söyledi.
- C) Bu yaz İstanbul'a gittiğinde tam bir ay kalacak.
- D) Temiz havada yürüyüş son derece yararlı oluyor.

D) Dağ kadar çamaşırı tek başına yıkadı.

9.) **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “olasılık” anlamı yoktur?**

- A) Bu saatte gitmeyelim, evdekiler uyumuştur.
- B) Şimdi bizim oralara kar yağmıştır.
- C) Sahnelemeyi düşündüğümüz bu oyun üç bölümden oluşmuştur.
- D) Tasalanma, mektubun Ayşe'nin eline geçmiştir.

10.) **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde neden-sonuç ilişkisi yoktur?**

- A) Toroslar'dan çıkan akarsular vadilerden kıvrıla kıvrıla denize iniyor.
- B) Sonuç açıklanınca sevinçten ağladı.
- C) Çocuklar, soğuktan tir tir titriyordu.
- D) İnsanlar, sigara dumanından nefes alamıyorlardı.

11.) **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “koşul” anlamı vardır?**

- A) Ülkemizdeki okur sayısında gün geçtikçe azalma görülmektedir.
- B) Üniversiteye giremeyenlerin sayısı her yıl biraz daha artıyor.
- C) Gençler, boş zamanlarını iyi değerlendiremiyorlar.
- D) Düzenli çalışma alışkanlığı edinmedikçe amacımıza ulaşmamız zorlaşır.

12.) **Aşağıdaki cümlelerin hangisi “olasılık” anlamı içermez?**

- A) O, şimdiye kadar gitmiştir.
- B) Bu akşam bize onlar da gelebilir.
- C) Bugün işe gelemeyeceğini bildirdi.
- D) Böyle davranırsak yanlışlığa düşebiliriz.

13.) **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde karşılaştırma yapılmıştır?**

- A) Bilirsin, ben seni canım kadar severim.
- B) Bu işi başarana kadar çalışacağım.
- C) Kimse onun kadar okumaya meraklı değildir.

14.) **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “karşılaştırma” yapılmamıştır?**

- A) O, benden yaşlı olmasına rağmen daha genç görünüyordu.
- B) Mahallede ona herkes saygı duyar, onun düşüncelerine değer verirdi.
- C) Bugün, bu mevsimin en sıcak gününü yaşıyoruz.
- D) Öykü; zeki, kısa boylu ve akranlarına göre tombul görünüşlü bir çocukla ilgiliydi.

15.) **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “koşul” anlamı vardır?**

- A) Hava güzelken biraz dolaşsak.
- B) İnsan, her yerde, her zaman kitap okumalıdır.
- C) Bu konuda çok uğraş verdi, bari işe yarasa.
- D) Sokağa çıkarsam mektubu postaya veririm.

16.) **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde neden-sonuç ilişkisi vardır?**

- A) Onun saçma sapan konuşmalarından kimse alınmadı.
- B) O gün de bir haber çıkmayınca ümidimizi kesmiştik.
- C) O akşam eve geç geldiğini fark eden olmamış.
- D) Toplantıda herkes lise yıllarına döndü, anılarını tazeledi.

17.) **Aşağıdakilerin hangisinde söz konusu işin “en az iki kez yapılmış olduğu” kesindir?**

- A) Doktor bugün yine geldi.
- B) Doktor yine mi gelmedi?
- C) Doktor buraya bir daha gelir.
- D) Doktor yarın da mı gelecek?

D) Bir bilene sorsaydık, evi kolayca bulurduk.

18.) Aşağıdaki cümlelerin hangisinde neden-sonuç ilişkisi vardır?

- A) Sonunda Türkiye'yi en iyi biçimde temsil etmeyi başardık, çok mutluyum.
- B) Bugün hiç uğramadı, ama yarın geleceğini sanıyorum.
- C) Bir yandan balıklar temizleniyor, bir yandan da salata yapılıyordu.
- D) Aynı filmi beş kişi izlese, beşinin de yorumu farklı olabilir.

19.) Aşağıdaki cümlelerin hangisinde neden-sonuç ilişkisi vardır?

- A) Bu konuda onları suçlamış; üstelik onlara hakaret de etmiş.
- B) Konu seçiminde titiz davranıyor; fakat gereken özeni göstermiyor.
- C) Her gün evden okula kadar yürürüm; yeni yeni insanlarla karşılaşırım.
- D) Haber vermeden gitmiş; acil bir işi çıkmış.

20.) Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “söz söyleyenin de katıldığı bir yargı” vardır?

- A) Ödevini en geç bu akşam bitirmelisin.
- B) Onun çalışkan bir öğrenci olduğu doğrudur.
- C) Sınavı kazanacağından çok emin görünüyor.
- D) Bana, biraz gecikebileceğini haber vermişti.

21.) Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “koşul” anlamı vardır?

- A) Biraz yardım ederse çabucak bitiririz.
- B) Kaldırımdan yürüseydi bu kaza olamazdı.
- C) Balığa çıkmak için tekne kiraladı.

PARAGRAF DÜZEYİ

1.) Yaşar Kemal, göçerleri sormuş soruşturmuş, aramış bulmuş. Azalmış göçer boyları; ama tümünden tarihe karışmamış daha. Şaşırtıcı yeniliklerle sürdürüyorlarmış yaşamlarını. Bütün çadırların içinde renkli televizyon varmış.

Bu parça aşağıdakilerden hangisini anlatmak için yazılmıştır?

- A) Göçebe yaşamının güçlükleri
- B) Göçebe yaşamının doğallığı.
- C) Televizyonun iletişim gücü.
- D) Göçebe yaşamındaki değişimler.

2.) “Nereden gelirse gelsin; dağlardan, kuşlardan, denizden, insandan, hayvandan, ottan, böcekten, çiçekten. Gelsin de nereden gelirse gelsin! Bir “Hişt! Hişt!” sesi gelmedi mi fena. Geldikten sonra yaşasın çiçekler, böcekler, insanoğulları...” **diyen biri için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

- A) Coşkuyla dolu biri olduğu.
- B) Sade bir yaşamdan yana olduğu.
- C) Yaşama bağlı biri olduğu.
- D) Doğa sevgisiyle dolu biri olduğu.

3.) “Ne çıkacaksa gençler arasından çıkacaktır.” düşüncesi, elbette bir umudu dile getiriyor; ama o kadar işte, bundan fazla bir anlamı yok. Çünkü gençler, gökten zembille inmezler yere. Bir birikim üstüne gelirler. Geçmiş nesillerin birikimi olmadan gençler ne yapsın.

Paragrafta asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gençler, geçmişin hatalarından ders almalıdır.
- B) Her şeyi gençlerden beklemek yanlıştır.
- C) Gençleri geçmişin kültürü ile yönlendirmek gerekir.
- D) Geçmişin birikimi olmadan gençler fazla bir şey yapamaz.

4.) Bence bir öykü belli bir amaç için yazılmaz. Niye öyküye daha doğarken “görevini yap!” diyelim; niye onun üstüne yük bindirelim, giydiren kuşatıp sorumluluk yükleyelim?

Bu sözlerle aşağıdakilerden hangisine karşı çıkmaktadır?

- A) Her yazı türünün yazılış amacının farklı olması gerektiğine
- B) Öyküde, işleyiş biçiminin önemli olduğu görüşüne
- C) Öykülerin, düz yazı türlerinin en özlülerinden biri olduğuna
- D) Her öykünün mutlaka bir amacı olması gerektiğine

5.) Ozanın cildi tüm öteki insanlara göre farklıdır. Bu yüzden hayat, iğnesini sürekli batırır ona. Onun için ozan öteki insanlardan önce bağırır.

Parçada vurgulanmak istenen asıl yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ozan, şiirlerinde acılarla dolu bir yaşam işler.
- B) Ozan, hayatta, insanları rahatsız eden durumlara karşı, ilk tepki gösteren kişidir.
- C) Ozan, her yönüyle diğer insanlardan farklı bir yaradılışa sahiptir.
- D) Ozan olmayan insanlar, yaşamın acı gerçeklerine karşı duyarsız olurlar.

6.) Aydınlatılan karanlıklar düşünülecek olursa insanlığın aldığı yol hiç de küçümsenemez. Binlerce yıldır süren bu bilgi yolculuğu hep güneşe yöneldi. Ne var ki güneş hep ufuk çizgisinin üzerindeydi. İnsanoğlu ufuk çizgisine yaklaştıkça o hep uzaklaştı. Bu süreç böyle sürüp gidecek.

Aşağıdakilerden hangisi paragrafın temel düşüncesidir?

- A) Gelişmenin ve öğrenmenin sonu yoktur.
- B) Yeni bilgiler yeni araştırmalara yol açar.
- C) Güçlükleri açmanın koşulu bilgidir.
- D) Bilgiye ulaşmanın bir tek yolu yoktur.

7.) Herkes disiplinli ve azimli bir çalışmayla kendi alanında başarıyı yakalayabilir. Ama bence bunu, olağan başarılarından farklı kılan hayal gücüdür. Hayal gücü bir anlamda yaratıcı düşünce denilen şeydir. Önemli olan diğerlerinden farklı düşünüp yeni şeyler yaratmak ya da var olanın üzerine bir şeyler kurabilmektir.

Aşağıdakilerden hangisi, bu parçaya en uygun başlık olabilir?

- A) Başarı ve Çalışma
- B) Çalışmanın Önemi
- C) Yaratıcı Düşünme
- D) Başarı ve Hayal Gücü

8.) Oldukça sade bir yaşamı vardı. Kendisini hiçbir zaman büyük görmez; olgun, cana yakın davranışlarıyla büyük küçük herkesle çabucak dostluk kurardı. Hayat doluydu. Bunu tüm insanları sevmesine borçlu olduğunu söylerdi. Tüm mahalle onu sever, ona saygı duyardı.

Aşağıdakilerden hangisi, parçada tanıtılan kişinin özelliklerinden birisi değildir?

- A) Alçakgönüllü
- B) Senli benli olmayı sevmeyen.
- C) Gösterişi sevmeyen.
- D) Kibirsiz.

9.) Ne yalan söyleyeyim, ben insanları iyi anlatan ve sevdiren edebiyatın taraftarıyım. Çünkü olaylara ve zamana, asıl o duru kafayla ve engin insan aşkıyla yazılmış eserler dayanabiliyor da ondan.

Paragrafta anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Aşk ile yazılmış eserler daha çok sevilir.
- B) Bir eserin sevillebilmesi için kalıcı olması gerekir.
- C) İnsanı sevdiren, insan sevgisiyle dolu eserler kalıcı olur.
- D) Olayları ve zamanı anlatan eserler daha çok sevilir.

10.) İnsanı değerli yapan, bir gerçeği elde etmiş olması değildir. O gerçeğe varmak için onlarca gücünü, çabasını harcamış olmasıdır. Kolay elde edilmiş bir şey insanı rahatlatır, tembelliğe ve böbürlenmeye götürür. Biri bana sağ elinde gerçeği, sol elinde de gerçeğe giden bütün zahmetli yolları tutup “seç” dese, ben soldakini seçerim.

Bu parçada vurgulanmak istenen düşünce, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Emek harcamadan elde edilen her şey insanı rahatlatır.
- B) İnsan yararlı olduğu oranda değer kazanır.
- C) Gerçeği elde etmek için çalışan insan mutlu olur.
- D) Gerçeğe emek harcayarak ulaşılan insan değerlidir.

11.) Her insan korkar. Bazıları köpekten, bazıları sınavdan, bazıları karanlıktan yada fırtınadan. Bir çok insan da tanımadığı, hakkında bilgi sahibi olmadığı herhangi bir şeyden korkar. Yani herkes bir şeylerden korkar...

Düşüncenin akışına göre, bu parçanın sonuna aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) Korku insanlar için son derece doğaldır.
- B) Oysa bazı insanlar da korku nedir bilmezler.
- C) Bunun sonunda insan, korkularını bilinç altına iterek rahatlar.
- D) Böylece korkuları yenmenin yolu cesareti öğrenmektir.

12.) Bir yazar olarak daha çok kendin olmak için başkalarının işlerini öğreneceksin. Senden sonra ne oluyor, ne bitiyor, bileceksin. Ya da işi o noktada kesecek bir daha yazmayacaksın.

Bu parçadan, aşağıdaki yargıların hangisine ulaşamaz?

- A) Yenilikleri izlemeyen bir yazar, artık yazmamalı.
- B) Yazar, kendisinden sonraki yazarları da izlemelidir.
- C) Yazarın, önce kendini iyi tanıması gerekir.
- D) Yazar, gelişmeleri izlemeli ondan uzak kalmamalıdır.

13.) Bizim toplumumuzda herkes edebiyatçıların işine karışıyor. İnsanlar, asla tıp alanındaki tartışmalara karışmıyor; ama bir tiyatrocuyu, bir sinema oyuncusunu, bir politikacıyı, bir spikeri, şiir üstüne, roman üstüne gayet rahat konuşuyor. Bununla da yetinmiyorlar, sanatçılara akıl öğretmeye kalkıyorlar.

Bu parçada yazar, aşağıdakilerin hangisinden yakınmaktadır?

- A) Eleştirilere açık olmadığımızdan.
- B) Herkesin kendi alanında çalışması gerektiğinden.
- C) Bilimsel konularda fikir üretmemekten.
- D) Herkesin edebi eserleri yargılamaya kalkmasından.

14.) Sanat eseri, insanın içine inmeyip de sürekli değişen görüşlere kendini kaptırdı mı, moda gibi gelip geçer; modası geçmiş bir giyim kuşam gibi bir kenara atılır.

Parçanın konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sanat eserinin önemi.
- B) Sanatta kalıcılık.
- C) Sanatın etkileyciliği.
- D) Sanatta insanın yeri.

15.) Yargılarına güvendiğim bir dost yazı konusunda bir uyarıda bulundu. Dedi ki: "Nedense bir çoğunuz hangi konuyu gündeme getirseniz, bizi bu konuda bilgili sanıp soruna ortasından giriyorsunuz. Biz de anlattığınızı bir türlü anlayamıyoruz."

Bu parçaya göre dostunun, yazara söylemek istediği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Konuları yüzeysel anlatıyorsunuz.
- B) Sorunlarımızı bilmiyorsunuz.
- C) Bizim düzeyimizi göz önünde bulundurmuyorsunuz.
- D) Diliniz çok ağır, yalın bir dil kullanmıyorsunuz.

16.) Düşünüyorum; bir insan, özellikle bir sanatçı ne bekleyebilir. İnsanlardan sevgiden başka? Alkış mı? Evet, alkış bir sevgi gösteresidir elbette. Ama...

Bu paragraf aşağıdakilerden hangisiyle sürdürülemez?

- A) Sanatçının ölümsüz olmasını sağlamaz.
- B) Sanatçıyı yüreklendirir.
- C) Gelip geçici olabilir.
- D) Niteliksiz sanatçıya nitelik kazandırmaz.

17.) Toplumun sorunlarıyla ilgilenmeyen edebiyat, bence eksik güdük bir şey olur. Bugün Batı'da yazar, çevresinin aynı zamanda en ileri düşünürü ve yol göstericisidir. Elini eteğini toplumdan çekmiş, fildişi kulesinde kozasını ören sanatçı tipinin artık modası geçmiştir.

Bu paragrafta vurgulanmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çağının gelişmesine ayak uydurmayan sanatçıların modası çabuk geçer.
- B) Bizde sanatçıya Batı'daki kadar değer verilmiyor.
- C) Sanatçı eserlerinde halkın sorunlarını ele almalıdır.
- D) Bir sanatçı başarıya ulaşmak istiyorsa çok çalışmalıdır.